

**RIURE JUNTS**  
**DOTZE HISTÒRIES, MIL INQUIETUDS!**

**Josep Gòrriz Verdú**

Curs escolar 2.002/2.003

## ÍNDEX

1. Introducció:	Pàg.	7
1.1. La idea		7
1.2. Els objectius		8
1.3. Antecedents		11
4. Treball dut a terme:		11
2.1. Disseny del pla inicial		11
2.2. Execució del pla de treball		12
5. El treball: <b>DOTZE HISTÒRIES, MIL INQUIETUDS!</b>		15
1. <b>NATATXA</b> (Rússia)		15
Parlem de <b>Natatxa</b>		26
1. El títol		26
2. Dues històries		26
3. Temes		27
4. El simbolisme		27
5. Lloc i temps		28
El racó dels CLÀSSICS: La dama de piques (Aleksandr Puixkin)		29
2. <b>FORASTERS</b> (Estats Units)		32
Parlem de <b>Forasters</b>		44
1. El conflicte		44
2. Primera persona		44
3. Gèneres		46
4. Lloc		46
5. Obsessió		47

El racó dels CLÀSSICS: Les aventures de Huck Finn (Mark Twain)	48
<b>3. LA VISITA (Índia)</b>	51
Parlem de <b>La visita</b>	62
1. Narrador focalitzat	62
2. Escenes	63
3. L'element fantàstic	63
4. Descripció	64
4. Religió	64
El racó dels CLÀSSICS: El jardiner (Rabindranath Tagore)	66
<b>4. AIRES CUBANS (Cuba)</b>	68
Parlem d' <b>Aires cubans</b>	81
4. Pensar	81
5. Segona persona	82
3. La mirada	83
4. Associació d'idees	84
5. Negoci	85
El racó dels CLÀSSICS: <i>Te di la vida entera</i> (Zoé Valdés)	87
<b>5. L'ESTIU DE LES ABELLES (Marroc)</b>	93
Parlem de <b>L'estiu de les abelles</b>	103
1. Imatges	103
2. L'avi	104
3. El Ferrari	105
4. Immigració	106
5. Religió	107
El racó dels CLÀSSICS: Beau Geste (P.C.Wren)	108

6. <b>EL PLA DEL SALVA</b> (Màlaga)	113
Parlem d' <b>El pla del Salva</b>	123
1. Els peus de la història	123
2. El pare	124
3. El viatge iniciàtic	125
4. L'engany	126
5. Olors i colors	127
El racó dels CLÀSSICS: Crònica de l'alba (Ramón José Sender)	128
7. <b>CABELL D'ÀNGEL</b> (Argentina)	132
Parlem de <b>Cabell d'àngel</b>	143
1. Els previs	143
2. El diàleg	144
3. L'element sorpresa	145
4. Els noms dels personatges	146
5. Religió	147
El racó dels CLÀSSICS: El petó de la dona pantera (Manuel Puig)	148
8. <b>DINKA EL CAÇADOR</b> (Gàmbia)	152
Parlem de <b>Dinka el caçador</b>	165
1. El tòpic	165
2. El llenguatge oral	166
3. El còmic	167
4. L'escenari	167
5. Esclaus	168
El racó dels CLÀSSICS: Arrels (Alex Huxley)	170
9. <b>LA COLLA</b> (Catalunya)	173
Parlem de <b>La colla</b>	187
1. Magma	187

2. L'època	188
3. La puntuació	188
4. Ambient familiar	192
5. Incomunicació	192
El racó dels CLÀSSICS: Zerafina (Mercè Rodoreda)	194
<b>10. EL POU DE JIANG</b> (Xina)	197
Parlem d' <b>El pou de Jiang</b>	212
1. La fam	212
2. Rols. Els pioners	213
3. L'atmosfera	215
4. El retrat de Jiang	216
5. El triangle	217
El racó dels CLÀSSICS: La bona terra (Pearl S. Buck)	219
<b>11. LA MITJA LLUNA DE FERRO</b> (Síria)	224
Parlem de <b>La mitja lluna de ferro</b>	238
1. L'última voluntat	238
2. La poma del paradís	239
3. El valor de les coses	241
4. Tafaeria i por	242
5. Mort a l'infidel!	243
El racó dels CLÀSSICS: La filla del xeic (Karl May)	245
<b>12. BRINDIS</b> (en un lloc indeterminat del món)	251
Parlem de Brindis	260
1. L'objectiu de la narració	260
2. Personatges arquetípics	261
3. Dramatització	262
4. Ironia	263

5. Les ONG.	264
El racó dels CLÀSSICS: Galloping Foxley (Roald Dhal)	265
4. Estudis realitzats:	271
4.1. Continguts	271
4.2. Resultats i utilitat	271
5. Conclusions	272
6. Bibliografia	273

## **1. Introducció:**

### **1.1. La idea**

La idea em va venir la tardor de l'any 1.999, quan feia un crèdit variable de 1r d'ESO. A la classe hi havia quinze alumnes molt diferents entre si: marroquins, xinesos, peruans...; alguns no entenien català; d'altres l'entenien però no el parlaven: d'altres el parlaven però a penes l'escrivien; també n'hi havia algun que l'escrivia força bé. Hi havia alumnes que acabaven d'arribar; d'altres feia uns sis mesos que ho havien fet; alguns, un any; uns altres, cinc; tres havien nascut a Terrassa... Una nena era incapaç de seure perquè en el poble del Marroc on havia viscut fins feia tot just una setmana ho feia pràcticament tot dreta: qui era el maco, doncs, que la feia seure quatre hores seguides en una cadira? El gran problema del grup era la comunicació; els referents culturals dels alumnes eren tan diferents que el que per a un era un acudit divertidíssim per a un altre representava una ofensa. Després de buscar llibres que m'ajudessin a preparar les classes al Seminari, a la biblioteca de l'institut, a casa, a la Biblioteca Central... no en vaig trobar cap que poguessin compartir mínimament, ja que no podia fer servir cap llibre de text ni cap altre material didàctic convencional... Què podia fer? Per a mi allò era nou i vaig fotocopiar activitats i textos que anaven més o menys bé, però que no resolien el problema que jo volia solucionar: convertir el grup en

un autèntic grup classe; fins que, provant, provant, vaig trobar una pràctica que va va funcionar: **les històries**, és a dir contes tradicionals de tot el món –moltes rondalles– que arreplegava allà on podia; en aquests contes apareixien nois i noies que travessaven situacions com les que havien viscut els meus alumnes i els seus pares i els feien front de manera natural amb sort diversa: de vegades se'n sortien; de vegades, no.

Llavors vaig tenir la idea: **i si escrigués una sèrie de narracions ambientades en diversos llocs del món?**, narracions que mostressin els costums i l'atmosfera d'una cultura determinada. Així, quan a classe llegíssim un text que transcorregués al Marroc, els nois i les noies marroquins s'hi sentirien identificats, i els altres podrien entendre moltes coses dels companys marroquins, i per extensió magribins, de l'aula, de l'escola, del barri...

## **1.2. Els objectius.**

El primer objectiu de RIURE JUNTS. DOTZE HISTÒRIES, MIL INQUIETUDS! és aconseguir la **integració** dels alumnes: que s'adonin que, vinguin d'on vinguin, no són essencialment diferents de ningú; marroquins, senegalesos, peruans, andalusos, catalans de primera, segona, tercera, quarta generació... tots som éssers humans i tenim uns referents comuns que ens haurien de mantenir units sempre. Aquests referents comuns, universals, són els

sentiments: tots riem, tots plorem, ens enfadem, ens emocionem, vibrem, estimem, volem que ens estimin, odiem...; a tots ens agrada menjar bé, reposar, escoltar històries, veure la tele...; els pares de qualsevol indret del món malden perquè els fills tinguin un futur millor que el seu... Hi ha tantes coses que ens uneixen que les diferències són anècdotes!

El segon objectiu d'aquest treball està directament relacionat amb el primer i consisteix a dotar al professor d'un **material eficaç** per facilitar el procés d'integració dels alumnes en el grup classe; és a dir un material que interessi a l'alumne i ajudi el professor a mantenir oberts els ponts de la comunicació; si l'alumne es veu reflectit ell mateix, la seva família i el seu entorn en el procés d'aprenentatge, serà molt més fàcil que prengui la paraula i posi a disposició de tothom el seu propi testimoni vital. Si hi ha receptivitat, hi haurà participació i, òbviament, aprenentatge, i la integració es produirà de manera natural, sense adonar-se'n.

**Les històries haurien de penetrar l'ànima de l'alumne;** els nois i les noies de 3r i 4t d'ESO (quinze i setze anys) haurien de descobrir que els personatges de les narracions, siguin russos, marroquins o xinesos, són éssers humans que pensen, actuen i senten com ells; simultàniament, haurien de respirar l'aire i els costums del lloc on transcorre la història.

També voldria que l'alumne s'adonés que **la llengua és el vehicle idoni per transmetre idees, emocions, sentiments...** Aquí l'alumne no haurà de descargolar l'eina del llenguatge ni

estudiar-ne els centenars de peces i pecetes que el conformen: accents, dièresis, diftongs, prefixos, complements directes, oclusives... Voldria que els nois i noies reconeguessin la importància del llenguatge a partir de la seva experiència personal; l'alumne hauria de veure que ell mateix és llengua des que es lleva al matí fins que se'n va a dormir a la nit (fins i tot quan està sol i pensa, és llengua!; fins quan xerra a classe i el renyen, és llengua!). Hauria de veure que com més conegui les aplicacions de l'eina del llenguatge, més aconseguirà els seus objectius personals i socials (l'home primitiu va inventar el llenguatge per comunicar-se i millorar les seves condicions de vida).

Per això **les activitats proposades** als alumnes no tenen res a veure amb la llengua descriptiva –no es parla d'ortografia, conjugació verbal, sintaxi...–, sinó que **contemplen el llenguatge com a eina de comunicació essencial per expressar idees i sentiments**. L'alumne haurà de manifestar-se tal com és; s'haurà de posar en el lloc dels altres, haurà d'opinar, argumentar, rebatre, glossar, debatre... i abans de cada activitat, tindrà informació necessària i clara per fer-la: una breu i intensa base teòrica extreta de la pràctica quotidiana, és a dir de la vida real.

### **1.3. Antecedents.**

Abans de desenvolupar el meu pla de treball, vaig examinar exhaustivament el material més o menys similar que hi havia en el mercat. A Primària vaig trobar una col·lecció de contes breus on, per exemple, un esquimal o un massai explica una història que transcorre al seu país; però si substituïssim els noms propis d'aquesta història per uns altres d'un altre lloc i l'ambientéssim en aquest nou país, a penes notaríem el canvi. El que sí em va interessar és un llibre de text d'Editorial Baula que, a través de contes i costums, fa una aproximació a diverses cultures del món; crec que és un bon material, però està adreçat al cicle mitjà de Primària.

A Secundària no vaig veure res relacionat amb la idea que m'havia assaltat i el treball que pretenia desenvolupar.

## **2. Treball dut a terme:**

### **2.1. Disseny del pla inicial**

De setembre a novembre de 2.002 havia d'entrevistar pares i nois residents a Terrassa però procedents de diversos llocs del món; amb aquestes entrevistes obtindria informació suficient per escriure històries representatives d'aquell país o territori.

De desembre de 2.002 a abril de 2.003 havia d'escriure dotze històries originals ambientades en aquells dotze punts del món.

De maig a juliol de 2.003 havia de fer la proposta d'activitats relacionades amb les narracions.

Finalment, els mesos d'agost, setembre i octubre de 2.003 serien per convertir els esborranys de tot el treball en versions definitives, és a dir publicables.

## **2.2. Execució del pla de treball.**

Tal com estava previst, les entrevistes es van dur a terme els mesos de setembre, octubre i novembre de 2.002 al CEIP França, de Terrassa. I aquí va venir el primer problema: tot i que m'havia preparat l'entrevista a consciència, una entrevista que incidia en la forma de veure i viure la vida dels entrevistats –les petites coses de cada dia, il·lusions, decepcions, records d'infantesa, retrat d'éssers estimats, olors, colors, sabors, petits plaers de cada dia, aspiracions personals, familiars, professionals...–, els pares marroquins, senegalesos, cubans, argentins... no em deien res que jo no sabés o pogués llegir en alguna enciclopèdia; jo volia vivències personals pròpies i dels seus ancestres, rondalles que els haguessin explicat, volia respirar l'atmosfera que ells tenien gravada al cervell i que, sens dubte, condicionava els seus actes. Els vaig punxar tot el que vaig poder, vaig anotar tot el que em deien, els gestos que feien, les ganyotes... i a partir de novembre,

després d'assimilar el material recopilat, vaig començar a escriure les narracions originals.

La primera història estava ambientada a Màlaga. La va llegir l'equip de la Mercè Company –supervisora del treball– i després d'un matí memorable, la conclusió va ser unànime: el conte que jo els havia portat no tenia res a veure amb la ciutat de Màlaga. No em vaig desanimar; vaig anotar en un full les objeccions que em van fer –petites i grans– i ho vaig deixar per al final. No em volia endarrerir i al cap de quinze dies vaig presentar la segona història, aquest cop ambientada a Síria; però el veredictes va ser exactament el mateix: *això que has escrit amb la millor intenció del món no és Síria; un d'aquí, que no coneix Síria, s'ho pot arribar a creure, però segur que un sirià no s'hi reconeix en res.* Ara sí que em vaig espantar. Què passava, amb les meves històries? Què havia fallat? Com és que no captava el que em deien els entrevistats? En quin moment es trencava el pont de la comunicació? Havia existit, aquest pont? M'estava posant nerviós. Podria sortir d'aquell cul de sac i reprendre el treball amb garanties?

Després d'analitzar detalladament aquelles dues històries, la Mercè Company va detectar el problema i va anunciar eufòrica que podia reconduir el treball. Al·leluia! Em van tornar els colors. Hi havia una solució i m'hi arraparia amb mans i ungles. Vaig esmolar les orelles disposat a escoltar aquella música celestial... *No pots reproduir el Marroc autèntic amb unes quantes entrevistes, per ben fetes que estiguin; hi has d'anar una temporada!* Música celestial?

Confesso que em vaig tornar blanc com la llet. I és que no tan sols havia d'anar al Marroc, també havia de visitar Síria, Gàmbia, Xina, Índia... Ara la Mercè va somriure: *com que ara per ara no crec que et puguis permetre viatjar per mig món, hi ha una segona solució: els clàssics; llegeix els clàssics: immergeix-te en l'experiència vital i literària d'autors universals vinculats a aquestes terres!*

No cal dir que aquí va canviar el pla i la metodologia que havia seguit fins al moment; vaig treure hores d'on no n'hi havia, vaig devorar M.Twain, R.Tagore, P.S.Buck... i vaig deixar que aquells móns, els escenaris, les atmosferes i els personatges, m'impregnessin l'ànima. Que quin va ser el resultat? Fantàstic! M'havia deixat penetrar per la mirada cristal·lina dels clàssics i ara sí que em veia amb cor d'escriure un relat versemblant i potent ambientat en tots aquests llocs. Vaig destruir aquelles dues històries inicials i, a mesura que descobria Rússia o Gàmbia o Cuba, escrivia els esborranys de les noves narracions. Allò ja era diferent i no va ser cap sorpresa quan l'equip de la Mecè Company em va donar el vistiplau.

### 3. El treball:

#### RIURE JUNTS

#### DOTZE HISTÒRIES, MIL INQUIETUDS!

##### 1. NATATXA

Natatxa agafa la sopera de porcellana blanca que ha deixat per al final, hi passa el fregall, arrenca un fideu enganxat a la nansa i la posa sota el rajolí de l'aixeta. Veu els ulls reflectits a la porcellana i recorda el noi del jersei verd que la segueix com una ombra —no sap com es diu, però ella l'anomena *Andreu*—; l'hauria pogut engegar, ho va estar a punt de fer, tant xerrar!, però diu unes coses, té uns ulls tan dòcils... L'*Andreu* li agrada, sí que li agrada, i el noi no és cap cosa, tan prim, tan escanyolit, fins i tot és lleig, amb aquelles mans grosses i boterudes i aquella ratlla de brutícia a les ungles, però té un no sé què que l'atreu; ara bé, una cosa és que l'*Andreu* li agradi una mica, i una altra, deixar-se entabanar per quatre paraules ben dites. Per què li ha de fer cas? Quina bogeria! Tot i així, Natatxa ha pensat molt en tot el que li va dir l'últim dijous, quan la seguia amunt i avall, pel forn, per les parades de fruita, per la carn, per tot el mercat, ja ho crec que hi ha pensat!; per què ha fet la maleta, si no? Per què ha pensat llençar a les escombraries tot el que té i anar-se'n per aquests mons de Déu amb un mort de gana com ell? Mort de gana, l'*Andreu*? Això ara, de moment, que els temps canvien, l'*Andreu* té

sang a les venes i el futur a les mans, el futur de tots dos. Però què està dient? Natatxa mira l'aigua que regalima pel cul glaçat de la sopera, cau a la pica i s'escola a poc a poc pel forat del desaigüe que es va embussar a la primavera. No té tacte a les mans. Per què se n'estranya, si tampoc sent els peus, com si no tingués peus i s'aguantés en aquell lloc sense sostre i sense terra on es gronxen els somnis? Natatxa deixa la sopera a la pila dels plats nets i s'eixuga els mocs a la màniga del jersei que li surt per sota del davantal.

La porta de l'habitació de la comtessa grinyola. Unes passes lentes seguides d'un xiulet ronc travessen el menjador sense finestres i s'acosten a la cuina. La porta s'obre a poc a poc i apareix la figura encorbada de la comtessa, les mans al pom, que carrega tot el pes; el collaret de brillants dibuixa unes aigües que prolonguen les arrugues del front i de les galtes, i l'esvoranc dels llavis; la comtessa ha triat el pitjor collaret, això que en té molts, guardats secretament al doble fons de l'armari de la seva pobra filla, la difunta Caterina.

La comtessa observa Natatxa sense moure's, amb ulls d'esperver.

—No pots fer més soroll? —li diu.

Natatxa sap que la comtessa amb prou feines hi veu més enllà del nas, però quan pregunta clava els ulls tant com pot i no els hi traurà de sobre fins que contesti.

—Ho sento, senyora.

—Deixa-ho tot, no saps que és dijous? —diu, i es retira.

Natatxa es treu el davantal, es posa l'abric i es reuneix amb la senyora; és al rebedor, a punt de baixar les escales, amb el vestit de visó i el bastó de noguera amb mànec nacrat que un parent del tsar li va regalar al seu marit. Natatxa li agafa suaument el bastó, es posa un graó per sota de la comtessa i li ofereix l'espatlla; ella s'hi arrepenja i baixen a poc a poc els vint-i-dos esglaons escantonats que les separen del carrer. Abans d'obrir la porta del cancell Natatxa es posa els guants i es tapa la boca amb dues voltes de bufanda.

—Com vols que et senti, si et tapes? —protesta la comtessa.

—Fa fred.

—Com dius?

Natatxa obre una escletxa de la porta i l'aguanta perquè el vent no se l'endugui.

—Fa fred, senyora.

—Ah!

La comtessa s'arrapa al braç de Natatxa, es posen al mig del carrer i recorren en silenci els dos cents metres que hi ha fins al cafè Novotka, on la comtessa ha quedat amb unes cosines llunyanes filles d'una tia poetessa que va enlluernar el tsar amb vestits parisencs, l'accent francès més divertit que s'havia sentit a la cort i el do d'endevinar el futur. El dijous és un dia especial: de quatre a set de la tarda la comtessa i les cosines de la comtessa, embolcallades en el caliu del Novotka, prenen el te i repassen vida

i miracles de la tia poetessa; mentrestant, Natatxa segueix el carrer Major fins al mercat i compra el menjar de la setmana. Això és el que ha fet tots els dijous dels últims cinc anys, des que la comtessa va veure en ella un reflex de la seva filla Caterina, que es va ofegar quan tenia quinze anys, i la va portar a casa per convertir-la en una noieta amb dos dits de front, una senyoreta amb un futur millor del que li esperava a l'orfanat; carrer major avall, Natatxa recorda l'últim dia que va veure la mare viva, se l'imagina tantes vegades!: plovia a bots i barrals, la mare travessava un camp amb un paraigua petit i trencat i... patapam!, un llamp terrible li va caure a sobre, quin horror!; el pare no ho va resistir, es va fondre com un tros de gel i va desaparèixer... On devia ser, el pare? Com li va girar la vida, a Natatxa! De cop i volta es va trobar en mans de la comtessa, que li volia canviar el futur. A quin futur es referia...?

Natatxa és a la cruïlla que divideix el poble. Per què s'ha aturat? Dubta. ¿Segueix el carrer Major o enfila el ramal dels suburbis? Una piuladissa de coloms li aixeca els ulls i Natatxa no hi pensa, s'oblida del carrer Major i trenca cap a l'esquerra; es posa en un carrer costerut, ple de pedra, que no ha trepitjat mai; sap que dalt de tot hi ha un camí de terra negra que voreja la muntanya i mor a la boca de la mina. L'*Andreu*, el dur miner del jersei verd, l'ha seguit les últimes sis setmanes, ella feia veure que no en volia saber res, i ell no es cansava, xerra que xerra; ella l'escoltava, i tant que l'escoltava, qui no pararia l'orella per sentir-

lo?, *la comtessa no té cap dret a xuclar-te una vida que no tornaràs a viure mai més.* L'Andreu l'espera al mirador de la llum a dos quarts de cinc.

—Mirador de la llum? —li va preguntar fa una setmana.

—Per llum, els teus ulls.

Natatxa puja els esglaons de pedra que fugen del casc antic. Teulades i terrats s'enfonsen en un pou de fum i les cases diminutes dels miners creixen, diminutes però netes, acollidores, càlides. Una noia de la seva edat treu el cap per la finestra d'una casa de totxos vermells que té la xemeneia apagada, té un nen en braços, dormint; Natatxa mira el nen però està tan tapat que no el veu, i a penes es mou, l'angelet, els ulls de les dues noies es troben, i riuen.

Des del mirador Natatxa veu la immensitat lluent de les planes que eixamplen l'horitzó, com una fotografia. Quina hora deu ser? El so llunyà de l'església respon amb dues campanades que semblen un eco interior. Dos quarts de cinc. Natatxa entoma el vent gelat que fustiga els avets i no treu els ulls dels cent metres de camí que pot veure fins al revolt. Què li dirà, a l'Andreu, quan aparegui? Li voldria estirar el braç i endur-se'l bosc enllà i dir-li que la mala pècora de la comtessa li ha escatimat les mantes; diu que no en té més, però la veritat és que té por que es gastin, com si hagués de viure mil anys!, li voldrà explicar tantes coses que s'estavellaran les unes amb les altres i no li sortirà res, el més segur és que calli, com un estaquirot. Quin ridícul!, diria la

comtessa. Natatxa riu. Que n'és, de lluny, la comtessa! La veu allà baix, sota les teulades, recordant per enèsima vegada anècdotes que li explica a l'habitació mentre ella l'ajuda a despullar-se entre gemecs i retrets, i alguna paraulota, que també en diu, la comtessa, tan refinada!, anècdotes curioses, seran certes?: un dia la tia poetessa va agafar la mà del tsar per llegir-li la bonaventura i va tremolar com una epilèptica, es va desmaiar i tot; quan van reanimar-la, va dir amb una veu ronca, que no semblava ella, que el tsar cauria en desgràcia, i no només el tsar, sinó molta més gent, i gent il.lustre, famílies senceres que havien construït Rússia al llarg de generacions. Natatxa s'imagina la comtessa aixecant el coll i buscant amb els ulls els miralls del Novotka, fa un glop de te, torça la boca i critica despietadament els comunistes, que han enfonsat el país, sort que ja no hi són!, fugen com rates i s'amaguen a l'abocador, i les autoritats els hi deixen estar, però si els comunistes són rates, per què no els exterminen? Maleïda plaga!... Natatxa entoma l'últim raig de sol, que escalfa la barana del mirador i poca cosa més; el carrer s'ha quedat fosc. És estrany, que l'*Andreu* no vingui! El més segur és que hagi tingut un imprevist, s'han de lligar tants caps!, ha d'enllestir la maleta, dir adéu als amics, la família; no deu ser com ella, que no té ningú, el pare a penes el va conèixer, ni ganes, no en vol saber res, ella, de troneres i borratxos i jugadors viciats que aposten les suors de la dona... L'*Andreu* podia haver enviat algú allà dalt per dir-li que no s'esperés, o potser allò és una prova, sí, és clar, una prova!:

*l'Andreu* deu voler una dona forta, que no s'espanti per res... Natatxa pensa en la mare: sortia de casa quan ella encara dormia i tornava de nit, servia la comtessa, la seva *estimada* comtessa!, però els diners no arribaven i planxava en una altra casa, també tallava llenya i arreglava goteres!, i no es queixava, no feia com la bruixa de la comtessa, quin sac de gemecs!; sort en tenia, la mare, d'ajudar l'un i l'altre i cobrar un munt de rubles que anaven tan bé...

Natatxa no treu els ulls del camí de terra negra per on espera *l'Andreu*, uns ulls que s'apaguen a mesura que el sol fuig definitivament del mirador i el fred de la tarda és més intens i el cel, més fosc. S'encén un fanal brut i toquen les sis, el so de les campanes és més estrident, més empipador, els boscos de la vall lluminosa s'omplen d'ombres i torna a bufar un vent que esgarrapa façanes i arrenca trossos de guix puxeguts que s'estavellen a terra. Natatxa es tapa el cap i s'arrauleix en un portal proper, sota una taca de llum.

Què hi fa, encara, al mirador? Si s'afanya, pot fer la compra i ser a les set al Novotka. Les comes no li responen, com si no tingués força, i baixa lentament els esglaons que condueixen al casc antic, passa per la casa de totxos vermells sense fum, però ara és negra, un glop de nit amb un ullet, i veu de nou, en el mateix lloc d'abans, la mateixa posició, el mateix somriure, la mare del nen adormit: encara dorm, no es mou, és clar que no es mou, el nen, si és de drap!; la *mare* riu, Natatxa l'observa sense deixar

de caminar, i veu que és un somriure idiota, com si no hi fos tota. Arriba al camí asfaltat i entra al carrer Major, està gelada, si no pren res calent es desmaiarà; com li agradaria entrar en un cafè calentó i escalfar-se les mans i les galtes! El Krapov és ple de gent de tota mena, gent senzilla, com ella; obre la porta i quina oloreta!, se'n va cap al fons del passadís, s'asseu en l'única taula buida, tocant a la paret, i demana un te calent. Mira la tassa de pedra i en la superfície lluent es veu ella mateixa, té sis anys i està morta de son, la mare té una bossa, és el dinar, li fa un petó, *la mare marxa, és per tu, reina, vull que estudiïs, tu arribaràs lluny, molt lluny, ets intel.ligent, no em preguntis per què però ho sé, les mares sabem aquestes coses... no ploris, bonica, té, la Sònia*, li dóna la nina i ella no la vol, i la mare se'n va; truquen a la porta i Natatxa agafa la Sònia, s'aixeca, camina de puntetes cap a la finestra, mira pels vidres entelats i veu un home alt amb una barba negra i espessa com el quitrà i les mans negres, fa por, truca amb el puny, fort, com si volgués ensorrar la porta, i ella quieta, els peus en una rajola, els llavis tancats, no respira, i la Sònia a les mans, riu, *traquil.la, ja se'n va*, diu la nina amb el pensament, i efectivament, el barbut marxa...

La porta del Krapov s'obre amb un cop de vent i les rialles de cinc individus joves i ferrenys trenquen les converses; els joves, probablement miners, acaparen el taulell i criden el cambrer.

—Convido jo —ressona una veu poderosa.

Les pupil·les de Natatxa s'obren i absorveixen l'home de la veu, enmig del grup. Porta un jersei negre, però és l'*Andreu!*, el cor li fa un salt. *Què fa amb quatre energúmens que criden i beuen vodka?*; però... és ell de veritat? És lluny i, tot i l'esforç que fa amb els ulls, no l'acaba de veure bé. No. No pot ser. Aquest mou els braços i diu paraules lletges, dóna cops al taulell, escup... On són aquells ulls enamorats? No, aquest salvatge no és l'*Andreu*. L'*Andreu* pot ser pobre com una rata però no té res d'ordinari i aquests no són altra cosa. Parlen alhora i maldien i xisclen i beuen com si fossin en un manicomi. Com es poden entendre si xerren i xerren i no s'escolten i les paraules es trepitgen? Per fi deixen el got al taulell i callen. El bandarra del jersei negre que ella ha confós amb l'*Andreu* obre la cartera, treu un plec de bitllets, els agafa amb una mà bonyeguda, i els passeja pels morros dels altres, *meus, són meus, us dic que són meus!*, crida, i els fa un petó que sembla una escopinada.

—Ja us ho vaig dir, que la *crossa* de la comtessa vindria al mirador —diu, abans de pagar amb un d'aquells bitllets llardosos.

Natatxa sent una cremor a les galtes que li desfà crostes de gel acumulat els últims cinc anys. Té unes ganes boges de plorar, i no plora, també vol riure, i riu, de què?, d'ella mateixa? No pensa, ni recorda, crida el cambrer i demana un altre te, *ben calent, sisplau, molt calent, de pressa*. El te fumeja, en fa un glopet, ai!, continua bevent.

—Es troba malament, senyoreta? —sent a uns dos o tres pams; aixeca el cap i veu un noi que no coneix de res amb una corbateta verda ridícula.

Senyoreta? Sí, és clar, senyoreta, la mare ja li deia que arribaria lluny, tenia cap per estudiar, ella, ja ho crec que en tenia, tan desperta, tan valenta, no seria mai una criada!

—Puc fer res per vostè? —insisteix el noi de la corbata amb uns ulls lluents com estanys.

Natatxa no es pot aguantar el riure i riu, inclina l'esquena, la posa dreta, es tira enrere, sembla que floti, i riu, riu sense parar.

—Vol... —el noi mira les taules del costat, que els observen, i s'estira el nus de la corbata.

—No, no pots fer res —diu ella—. Ves-te'n.

Natatxa mira el rellotge, s'aixeca amb ànsia i paga els dos tes amb els diners de la compra; li han passat els nervis, i el fred, *si no fa fred!*, i surt sense bufanda. Quin temps més estúpid! Té mitja hora per anar a casa, posar-se el vestit blau marí de la senyoreta Caterina, ple d'onades vigoroses, agafar la maleta de sota el llit i demanar un taxi. Té temps, doncs. Quan passa pel Novotka, s'atura a la vidriera i observa la comtesa i les cosines de la comtessa per última vegada. L'esperit de la tia poetessa s'endevina en els gestos, els pentinats i els collarets de les il·lustres tertulianes. Quan arribi a casa, Natatxa ha de fer una altra cosa, una cosa molt important, ara no pot quedar malament: passarà per l'habitació de la comtessa i contemplarà les joies de

família, orgull de la nissaga; la senyora no les vol vendre per res del món, són per si un cas, *no se sap mai, en aquesta vida passen tantes coses!*, també són per eixugar deutes; de fet, la comtessa en té un amb ella, els últims cinc anys l'ha cuidat les vint-i-quatre hores al dia. Mare de Déu, quin deute! Hi haurà prou joies per pagar-li?

## Parlem de **NATATXA**

### 1. **El títol.**

Quan llegim un conte, una novel·la, qualsevol narració, comencem pel títol, que ens situa en la història.

. Per què et sembla que aquesta narració es titula així?

De vegades l'autor no té clar el títol, en fa tota una llista, consulta els amics, els crítics, altres escriptors, l'editor..., comença a descartar títols possibles i selecciona el definitiu.

. Posa't en el seu lloc, imagina't que has escrit aquesta narració i li has de posar un títol. Rumia-te'n un. Els teus companys han de fer el mateix. Després feu una votació i trieu els cinc més votats; que cada autor defensi el seu amb arguments i torneu a votar.

### 2. **Dues històries.**

Si t'hi has fixat bé, en aquesta narració, i en moltes altres, hi ha dues històries amb un personatge comú a totes dues: Natatxa. Per una banda tenim la història de Natatxa i la comtessa, i per l'altra, la història de Natatxa i el noi del jersei verd.

. Resumeix en unes deu ratlles cada una de les dues històries.

. Quina de les dues històries et sembla més important. Per què?

### 3. **Temes.**

. El tema és allò de què tracta un text, tot i que moltes vegades en una història es tracten força temes. Per això parlem de tema principal i temes secundaris. El tema principal de NATATXA és doble: la submissió i la rebel·lia de la protagonista, que són com la cara i la creu d'una mateixa moneda.

. Explica per què submissió i rebel·lia són els temes principals.

. Quins temes secundaris apareixen en la història?

### 4. **El simbolisme.**

Natatxa anomena *Andreu* el miner amb qui ha quedat al mirador, però és un nom inventat. Aquest miner apareix com *el noi del jersei verd*. L'autor podia haver triat qualsevol altre color per referir-se al jersei del miner: blau, gris, groc, vermell, estampat..., si ha triat el verd i no qualsevol altre, deu ser per alguna cosa. Oi que has sentit dir que el verd és el color de l'esperança? Doncs el color verd simbolitza l'esperança; interpretem que l'única esperança que té Natatxa per canviar la seva vida és en mans del noi del jersei verd.

. Intenta justificar aquestes altres seleccions que fa l'autor al llarg de la història:

El menjador sense finestres (de la comtessa)

La comtessa l'observa amb ulls d'esparver

Quin temps més estúpid!

. Busca tu cinc paraules o expressions que tinguin un valor simbòlic i justifica-les.

## 5. Lloc i temps.

És evident que la narració transcorre en una localitat minera de Rússia; apareix el casc antic de la localitat i deduïm que es tracta d'un lloc carregat d'història, tot i que l'autor no ha cregut convenient dir-nos la ciutat o el poble concret en què transcorre l'acció. També apareix el nom propi *Rússia*; és una pista molt gran, però l'autor se la podia haver estalviat.

. Busca cinc paraules del text que et remetin a Rússia.

En el text no ens parlen de cap any en concret, però hi ha prou referències per assegurar que l'acció se situa en les últimes dècades.

. Podries dir a partir de quin any podria haver passat aquesta història?

. Consulta llibres d'història, capbussa't a internet i fes un breu resum de la història de Rússia del segle XX.

## El racó dels **CLÀSSICS**

**Aleksandr S. Puixkin** (Moscou, 1.799 - Peterburg, 1.837) és el fundador de la llengua i la literatura russa modernes. Va morir als 37 anys, després d'una vida molt agitada. De jove va escriure uns poemes que no van agradar a les autoritats russes i el van expulsar al sud del país. El tsar Nicolau I el va perdonar i a partir de 1.826 va viure a la cort, però Puixkin no va acabar d'assimilar l'ambient que s'hi respirava, no s'hi va integrar i el 1.826 es va batre en duel amb un oficial francès que el va ferir de mort quan es trobava en el millor moment de la seva carrera literària. És un d'aquells autors que, quan llegeixes les seves obres, no et quedes indiferent: els personatges que les interpreten tenen tots aquells trets que configuren les grandeses i les misèries de qualsevol ésser humà i ens els creiem. Per això diem que Puixkin és un clàssic. No et perdís *La filla del capità* (1.836).

Ara et convidem a llegir un fragment d'una obra seva molt celebrada que potser has vist en adaptació cinematogràfica, *La dama de piques*:

La comtessa rebia a casa seva tota la ciutat, observant una etiqueta severa, sense conèixer ningú personalment. Els seus nombrosos criats s'engreixaven i envellien a l'avant-sala i a la

cambra del servei, fent el que volien i robant tant com volien la vella ja mig morta. Isabel Ivanovna era la màrtir de la casa.

Ella servia el te, i sentia reganys pel consum exagerat del sucre; ella llegia novel·les en veu alta i tenia la culpa dels errors comesos per l'autor; ella acompanyava la princesa quan sortia a passeig i era responsable del temps i de l'estat en què es trobava l'empedrat dels carrers. Tenia assenyalat un sou, però no l'hi pagaven, i malgrat tot, li exigien que vestís *com totes*, és a dir, com *molt poques*. En societat feia un paper ben trist. Tothom la coneixia i ningú no en feia cabal; als balls no la treien a ballar només que quan faltava un *vis à vis*, i les senyores l'agafaven del braç sempre que necessitaven anar a la cambra de *toilette* per arranjar algun detall del seu vestuari. Com que tenia amor propi, sentia vivament la seva trista situació i mirava al seu voltant, esperant amb paciència que es presentés un alliberador; però els joves, calculadors, malgrat la seva boja vanitat juvenívola, no en feien cap cas, amb tot i que Isabel Ivanovna era cent vegades més bella i més plaent que les insolents i fades damisel·les a l'entorn de les quals papallonejaven. Quantes vegades, deixant silenciosament la sala avorrida i brillant, s'havia retirat a la seva pobra alcova i plorava!, plorava al costat dels vells paravents tapissats de paper pintat, de les calaixeres, del mirall i del llit també pintat, a la llum dèbil que escampava una candela de sèu, col·locada en un candeler de coure.

Sens dubte que has observat algunes semblances entre Natatxa i Isabel Ivanovna. Tot i així, no podem dir que tots dos personatges siguin iguals.

. Què els fa diferents?

El tema central d'aquest fragment no és cap novetat: segur que has vist pel·lícules en què la protagonista té molt a veure amb Isabel Ivanovna.

. Recordes un conte popular en què la protagonista pateixi la desconsideració de la mare o tutora?

. Podem parlar de plagi?

Potser algunes vegades tu mateix o algun dels teus amics o familiars heu viscut situacions semblants.

. Escribeu un text protagonitzat per algú que recordi Natatxa o Isabel Ivanovna. Si et costa situar-te, et pots valer d'aquests personatges:

Un noi o noia que no fa res sense consultar el seu millor amic

Una dona que depèn econòmicament del seu marit

Un noi o noia orfe que depèn d'un tutor

Un germà víctima de l'altre

## 2. FORASTERS

Els forasters que vinguin, que comprin quatre coses a la botiga de tia Molly i se'n vagin, ja ho diu la paraula *foraster*, fora, lluny, aire, adéu, aquí és casa meva, digui el que digui tia Molly, que no en té mai prou, i la Sally. Queda clar que els únics forasters que m'agraden són els que fan honor a la parauleta i procuren que el seu rostre estúpid no em quedi gravat a la retina. Tot i així, n'hi ha de molts tipus. Hi ha els típics encantats que deixen el *rolls* en un rectangle del pàrquing que no fa servir ningú, s'abriguen com esquimals i passegen pel poble com si fos la setena meravella. També hi ha els excursionistes, que van al bosc i descobreixen l'*hospitalitat* d'abelles, escorpins i altres animalons que no em cansaré d'aplaudir, d'això en dic eficàcia. Els pitjors són els que vénen a lluir modelets de Hollywood i esperen mirades incondicionals dels aborígens. Amb els forasters poden passar dues coses: que desapareguin del mapa en el temps de fer una becaina o que trobin el poble tan *bonic* que passin per l'hotel; si es queden, tenen dues opcions: s'hi estan quatre dies mal comptats o una temporada que pot ser eterna. Com John Golden.

John Golden és el fill únic d'un jutge jubilat folrat de diners. Quin efecte, quan va venir a col·legi! Pantalons curts blau marí, camisa blanca emmidonada, corbateta vermella de pallaso i aquell caminar de nena. Mira que odio els forasters, però amb el Golden

vaig fer una excepció pensant que era una joguina contra l'avorriment.

John Golden va encaixar les rialles sense immutar-se, encara va riure, i va aprofitar les dues primeres classes per exhibir coneixements de mates, geografia, història, literatura..., i les noies, totes les noies, que són clòniques —la Sally també—, el miraven com si fos un *alien*, i a l'hora del pati el seguien d'una punta a l'altra com gates en zel; el curiós, i dic curiós per no dir estúpid, és que em vaig sorprendre pul.lulant com un abellot entorn de la figura.

—D'on ets? —li vaig preguntar.

—I jo què sé! —el Golden va obrir els braços i va riure com si conversés amb un parvulet—. De tot arreu.

—Volem saber on vas néixer, bonic? —vaig insistir, fart que la Sally el mirés amb ulls de tonta encantada.

—A l'hospital!

No va ser l'acudit, sinó la forma d'entonar, d'exclamar, de copejar l'aire amb el cap, què sé jo, el cas és que els altres reien i reien.

Van ploure més preguntes i John Golden contestava amb un aire imprevisible, tan deliberadament infantil i bruscat que treia de polleguera.

—M'imagino que saps jugar a bàsquet? —hi vaig tornar, i la figura va dubtar un segon.

—Em defenso.

Era una argúcia. Vam fer els equips i John Golden el Xulo, convertit en *rooky* de la conferència oest, va trencar la banda rival, és a dir jo, em va trencar a mi, que tinc fama de dur, sóc r cord de taps, el *silicona*, i va encistellar des de tot arreu, de tots els angles, tot a dintre, un turment!, em va deixar baldat. Després tocava gimnàstica, cinc voltes al pati de les noies, que feien veure que jugaven i ens miraven de reüll; vaig arribar dels últims, treia el fetge per la boca i la ganyota de la Sally no em va animar gens. No cal dir que John Golden va ser el primer, líder absolut.

Només havien passat cinc dies i el maleït foraster semblava un ésser sobrenatural disposat a destruir el tarannà del poble. El seu nom corria de boca en boca i estava en totes les converses. Em va prendre el son. Només m'adormia quan m'imaginava que li arrencava les dents amb un cop de puny antològic que encapçalava tots els manuals.

Aquell somni fabricat era tan viu que burxava per sortir i ho va fer un dia passat per aigua que em vaig trobar el Golden repartint invitacions amb un somriure subnormal; faltava un mes per al seu aniversari i em convidava a la festa, al jardí de casa seva, a les quatre; queia en diumenge i vindria tota la classe, un grup d'animació, un minicirc, un no s  què... L'hi vaig agrair amb un cop de puny tan precís que el vaig enviar al bassal.

—Què fas, boig! —va dir algú.

No em va agradar que John Golden no gemegu s. Es va aixecar brut de fang, es va tocar la mandíbula, va comprovar si

encaixava —encaixava!— i em va mirar amb un riure idiota que gelava la sang; vaig tirar la jaqueta i vaig posar uns ulls més expressius que els punys; ell va fer saltirons de ballarina russa i el vaig envestir com un búfal, però va desaparèixer i vaig espetegar al bassal, em vaig aixecar amb penes i treballs, coix, els ulls plens de fang, no veia res, o sí, hi havia una mena de boira i, enmig, emmarcat, el diable; em vaig treure el fang amb el puny i vaig tornar a la càrrega amb un crit i un cop de cap fortíssim, amb cruiximent d'ossos inclòs, quina felicitat!; l'eufòria es va esborrar quan vaig treure el cap de la víctima i en lloc del Golden triturat, hi havia una roca ensangonada.

—Una ambulància! —vaig sentir que cridava.

Em van posar setze punts i em vaig passar una setmana a l'hospital, entre metges, proves, una migranya tonta persecutòria i una boira que no em deixava veure res i accentuava el gris del paisatge. El pitjor eren les hores i hores de solitud a l'hospital, però amb el temps aquests parèntesis d'avorriment van ser el millor: tia Molly em deia que anava a missa dos cops al dia i pregava a Déu Nostre Senyor que em tragués el dimoni de dintre; els companys censuraven que hagués estat tan idiota de plantar cara al noi que havia convertit el poble en un lloc entranyable; i la Sally, més dràstica, em va dir que el que hi havia hagut entre ella i jo pertanyia al juràsic i no es perdonaria mai haver sortit amb un monstre. Es van posar d'acord, unanimitat absoluta, tots contra mi. Tothom? No del tot. John Golden em va venir a veure amb els

pantalonets curts i els ulls entelats, es va ajupir com si veiés el pastor, em va tocar la galta amb una mà de seda i es va disculpar perquè no havia tingut prou reflexos per aturar-me en el fatídic instant que vaig envestir la roca; li vaig dir que sí, que el perdonava però que em deixés en pau; se'n va anar somicant com una vella i no va tornar més, però va agafar el costum d'enviar-me un pom de roses blanques amb una targeta i una frase que no em podia treure del cap fins l'endemà al matí, a tres quarts i mig de deu, quan arribava el noi de la floristeria amb un pom de roses blanques, una targeta i una frase que em burxava la consciència. El martelleig es va acabar el dia que una infermera va enretirar quatre flors pudents i em va donar un sobre amb les targetes del Golden ordenades cronològicament: *qui cau s'aixeca, la vida té cops amagats, llegeix i reflexiona, m'has ajudat a entendre certes coses, m'hauria pogut passar a mi...* El mal humor em va passar de sobte, vaig mirar a la finestra i em vaig adonar que la boira s'havia fos i lluïa un sol primaveral.

Al cap d'unes hores el metge em va donar l'alta amb una frase tòpica que convidava a la reflexió:

—Pel que hauria pogut ser, has tornat a néixer.

I per què no?

Em vaig passar tretze dies a casa, tancat amb mi mateix, reflexionant sobre la vida i la mort, la sort que havia tingut, els amics -si encara me'n quedaven-, la Sally... Tot plegat va fer un bullit estrany que es va traduir en obediència cega a la persona que

tenia més a prop, tia Molly, que es queixava de no tenir memòria, però recordava perfectament com era jo abans de la *trompada*; tia Molly em trobava tan canviat que no es cansava de dir que l'hospital m'havia anat tan i tan bé.

Vaig tornar a col·le en divendres i vaig demanar excuses a John Golden públicament; vaig reconèixer amb la mà al pit que el que m'havia passat era un càstig diví molt tou que m'havia guanyat a pols per imbècil, sort de l'hospital!, més que un sanatori era el purgatori. Els companys van fer que sí com titelles de teatrí barat i em van felicitar per aquell acte de contricció; fins vaig estar a punt de fer les paus amb la Sally.

—No mereixo que te m'acostis —li vaig dir quan em volia fer un petó.

Ella se'n va anar a poc a poc, gronxant el cul, esperant que jo l'aturés i digués quatre coses que ho podien arreglar tot; no vaig obrir la boca, en aquell moment el que la Sally sentís per mi m'importava un rave.

Tia Molly havia tancat la botiga i m'esperava a casa per berenar; m'havia fet un *sandwich* de mantega de cacauet.

—Saps que diumenge és l'aniversari d'en John? —va dir contenta com una missionera.

Aquest John era el Golden, artífex del canvi de l'eixelebrat del fillol.

—Fas bé de recordar-m'ho —vaig queixalar més de mig *sandwich*.

La mantega de cacuet no em diu res, però tia Molly no estava per trencar-se les cames anat a buscar maduixes i no podia fer la melmelada més saborosa del comtat. Ja era hora, doncs, que després de catorze anys de disgustos, l'individu que es passejava per casa com si fos un hotel tingués un detall amb l'amfitriona. Parlant de detalls, en devia un altre a l'ésser sobrenatural que l'endemà passat a les quatre bufaria quinze espelmes. No em podia encantar. Em vaig posar l'anorac i vaig agafar els guants, dos bastonets de pi i el pot de cacau familiar que m'enduia en totes les expedicions, i em vaig internar al bosc que freqüentava de petit, quan parlava amb els animals, convençut que sabien els motius que havien tingut els pares per tocar el dos com gallines i facturar-me al portal de la botiga, com un regal sorpresa. Cigales, cucuts, grills... cantaven pausadament, senyal que no hi havia intrusos espiant. L'estiu passat havia descobert unes maduixeres formidables i no volia que me les prenguessin. Vaig pujar al turó del Penjat, que acabava en un penya-segat de cent metres, vaig comprovar que no hi havia cabelleres i vaig baixar fent ziga-zagues per la canal del *Sioux*. A la base d'un replanet hi havia un tou de vegetació espessa, hi vaig enfonsar la mà i vaig palpar una esclatxa que s'obria un parell de pams, m'hi vaig posar, vaig fer tres passes a les fosques i l'aroma de les maduixes em va dur a la claror de les maduixeres. Quina olor més forta! Quanta vermellor! Vaig omplir el cistell en deu minuts i vaig seguir la paret per la falda del penya-segat. La vegetació s'acabava brusquement,

substituïda per una roca inclinada sembrada de pedretes. Vaig deixar el cistell en un sortint i amb els pals a la mà, el pot a l'aixella i els guants a la butxaca, vaig gatejar fins al forat amb forma d'ou de la part més inclinada de la roca, al límit del precipici. Tenia les mans xopes i els dits em tremolaven com els de tia Molly. Em vaig posar els guants, vaig enfonsar a poc a poc un bastó dins del forat, pols ferm, respiració continguda, els ulls al pal, que no es mogué; vaig notar un pes a la punta i vaig tibar el tronquet, l'escurçó negre es gronxava allà baix, em mirava amb ulls intel·ligents; el vaig deixar dins del pot amb l'ajut de l'altre pal i s'hi va apalancar com si fos a casa, confiat, com si haguéssim firmat un pacte. Em vaig treure els guants, vaig agafar el pot i me'l vaig acostar a un pam dels ulls; l'escurçó s'havia arraulit a baix de tot, el cap damunt la cua, com si medités, i vaig tapar el pot; l'havia d'embolicar amb paper de regal, posar-hi un llaç vermell i escriure una targeta d'agraïment. El text era essencial, importantíssim... Un fil d'aire em va tirar enrere, el peu es va alçar, el cos s'ensorrà, tenia les pedretes ran de nas i continuava baixant, rodolant, cap al buit..., va aparèixer una arrel i m'hi vaig aferrar, una mà, l'altra, un peu a terra, vaig doblegar els genolls i un cop dret, segur, vaig agafar el pot, no s'havia obert, ni un simple bony. El cistell de maduixes m'esperava al camí, que sabia de memòria: tres passes a les fosques i l'esclatxa, vaig travessar els arbustos... i em va venir la frase: *qui no cau, no s'aixeca!*

Dissabte va ser un dia dur, sobretot a la tarda, quan tia Molly se'n va anar a la botiga; vaig agafar la recepta de les maduixes i em vaig tancar a la cuina, crec que per primera vegada; em vaig arremengar, vaig llegir la recepta i m'hi vaig posar: vaig arrencar les fulles de les maduixes, les vaig rentar bé, les vaig triturar, vaig abocar la pasta a la cassola de terrissa, mig quilo de sucre, foc lent, a poc a poc i paciència, molta paciència...

Quan tia Molly va tornar i va veure dos rengles de sis pots de melmelada a la taula del rebedor, va començar a suar i es va agafar a la paret, tremolava com si veiés visions.

—El miracle de les maduixes —vaig dir—. No eren dotze apòstols?

Ella se'm va tirar a sobre i em va agafar la mà; l'estrenyia i m'abraçava com una pecadora.

Tia Molly se'n va anar a dormir d'hora. Millor, jo tenia feina. Em vaig posar guants i vaig embolicar amb paper negre el regalet del meu estimat company de classe, John Golden el Foraster, hi vaig posar un llacet vermell maduixa, i vaig fer la targeta amb una lletra barroera que no tenia res a veure amb la cal·ligrafia que m'havien inculcat, vaig posar la targeta en un sobre i el vaig enganxar al paquet; cap a dos quarts de deu no hi havia ningú pel carrer i vaig anar a cal jutge amb el paquet a la mà, vaig entrar per la porta del darrere i vaig dipositar l'obsequi a l'entrada.

Aquella nit vaig dormir pla, com un tronc, i l'endemà em vaig llevar a trenc d'alba, amb el cant dels ocells, em vaig aixecar d'un

bot, res de fer el gandul. La gana em devorava. Vaig agafar un pot de melmelada i me'n vaig menjar cinc cullerades, una rere l'altra, com si fos iogurt, divines!; la melmelada era tan intensa, tan concentrada, que em va venir mareig; em vaig haver d'estirar.

—Et trobes malament? —es va espantar tia Molly.

—Res greu, Déu m'ha castigat per golut. Tu vés a missa i no t'oblidis de pregar pel bo de John Golden, que avui fa quinze anys.

Ella em va mirar com si el fillol endimoniat fos un àngel del cel i es va senyar dues vegades.

Semblava que em faltés aire i me'n vaig anar a caminar, al bosc, verd, aigua, roques, natura, llibertat; em vaig descalçar, fora noses, i vaig remuntar el riu dos-cents metres, quina pau!; en una roca vaig veure un escurçó que havia baixat a beure i em va picar l'ullet. L'aire fresc i olorós del matí i la fredor de l'aigua van desfer el mareig i vaig iniciar el retorn.

Diumenge al matí el poble és un cementiri, però al costat de l'església, davant de cal jutge, a cent metres de casa, on era jo, hi havia una ambulància amb tot de gent; tia Molly es va acomiadar d'un grup de tafaners i tornava; vaig veure com treien una llitera, i com que no sóc curiós, vaig entrar a casa. Em vaig estirar al llit amb les cames arronsades i vaig esperar els tres o quatre minuts que tardaria tia Molly. Mentrestant, vaig pensar en la Sally, em mirava amb uns altres ulls, com si volgués tornar al juràsic, temps al temps, que patís una miqueta més, poc, faltava poc, demà, avui mateix, al cap d'una hora, mitja hora...

Una petita estrebada va moure els llençols del llit i vaig veure que no estava sol a l'habitació. L'escurçó negre m'escalava el genoll pels pantalons. Què feia el pot de cacau a terra? Tia Molly va obrir la porta del carrer i l'escurçó va treure la llengua.

—Li he portat melmelada al jutge i la nena s'ha menjat més de mig pot —va dir ella des del menjador—, quin empatx!, hi ha anat una ambulància.

L'escurçó es va aturar al capdamunt del genoll, a dos pams de la cara en línia recta, tenia l'ull dret inflat i un munyoc de sang coagulada.

—Ahir John Golden va veure un paquet amb la teva lletra; no va entendre res i te l'ha deixat a l'armari.

Un paquet? El regal d'aniversari, el meu regal d'aniversari!

—Ah, l'aniversari és diumenge que ve, no sé què em passa que perdo la memòria.

Encara hi havia una possibilitat. L'escurçó negre com la tinya no atacaria si no veia perill; va abaixar el cap i es va arrapar al camal com si fos una branca; vaig estirar la cama amb suavitat i no es va immutar, és clar que no, ell i jo érem amics, i la ferida del cap, el manyoc de sang, un accident lamentable. Em vaig tranquil·litzar. De fet, si hagués volgut, ja m'hauria atacat. No sé per què m'havia espantat, a part que no estava sol, tia Molly s'havia criat al bosc i ho sabia tot sobre escurçons.

—Tia Molly —vaig pronunciar amb un glop de veu.

La porta es va obrir de cop i un aire líquid em va tallar l'alè.

—John Golden és... Oh, Déu!

## Parlem de **FORASTERS**

### 1. **El conflicte.**

El conflicte és l'essència de la història. Si no hi ha conflicte, si no hi ha res que trenqui la rutina quotidiana del personatge principal, no hi ha història. El conflicte és una paret que apareix en el camí més o menys plàcid del protagonista i fa que aquest protagonista s'aturi, reflexioni, prengui consciència (o no) de la nova situació i actuï en conseqüència: pot ser que el protagonista salti l'obstacle; també pot fer una gran volta per rodejar-lo i evitar el problema; pot girar cua; també s'hi pot estavellar...

- . Quin és el conflicte de FORASTERS?
- . Com reacciona el protagonista?
- . Què creus que faries, si en el teu món de persones conegudes n'irromp un altre que et cau fatal i, a més, creus que posa en perill el que més estimes? Rumia tot el que podria arribar a passar i, després, escriu la història.

### 2. **Primera persona.**

FORASTERS està escrit en primera persona perquè la història l'explica el propi protagonista: Em vaig posar els guants, vaig enfonsar a poc a poc un bastó dins del forat... Quan l'autor narra en primera persona, es posa en la pell del personatge i, quan llegim, no sentim la veu de l'autor, ni del narrador, sinó la pròpia veu del protagonista; tot allò que ens explica pot ser molt diferent

del que pensa l'autor; un bandoler acostumat a decapitar les víctimes s'expressarà d'acord amb el seu codi de valors i actuarà en conseqüència; el podem odiar, però l'hem de veure tal com és o no ens el creurem. El to, les paraules i les opinions d'un narrador en primera persona poden ser absolutament oposades a les de l'autor que ha escrit el text. El llenguatge d'un text en primera persona mostra el personatge en viu i en directe; per tant, ha de ser col·loquial i adequar-se al nivell social i cultural del personatge i a la situació que està vivint.

. Tria una de les següents situacions i escriu en primera persona un text de 200 paraules.

T'han donat les notes i ho has suspès tot.

El nòvio (o la nòvia) t'ha dit que no el deixis, que les coses canviaran, però tu has decidit fer punt i ratlla.

Has deixat la bici al xulo del barri i no hi ha manera que te la torni

. Llegeix en veu alta, davant la classe, el text que has escrit; ho has de fer com si parlessis, com els locutors de ràdio -ningú diria que llegeixen- i deixar-te arrosegar pels sentiments que vols transmetre: ràbia, ira, goig, alegria... Com que no hi deus tenir pràctica, t'aconsello que abans de llegir el text en públic a classe, amb tots els companys mirant-te amb uns ulls com unes taronges, el llegeixis a casa, amb un públic reduït: segur que el pare, la mare, l'avi o la germana s'ho passen pipa; quan acabis, pregunta'ls

què els ha semblat, escolta els seus suggeriments; retoca el text on calgui, els el llegeixes de nou i sant tornem-hi; perfecciona'l tant com puguis: segur que ells s'ho passen la mar de bé fent d'*espàrrings* i tu creixeràs veient com creix la teva història, perquè és la teva història, ben teva.

### 3. **Gèneres.**

Segons l'estructura i el contingut, les obres literàries es classifiquen en gèneres. Hi ha tres gèneres clàssics: èpic (narrativa), líric (poesia) i dramàtic (teatre). Pel que fa a la narrativa, es poden tractar continguts molt diferents i per això parlem de subgèneres, com: policíac, aventures, humor, ciència ficció...

. A quin gènere i subgènere diries que pertany FORASTERS? Argumenta-ho.

. Ara que hi som posats, per què no navegues per internet i fas un quadre amb els gèneres i subgèneres literaris més importants?

### 4. **Lloc.**

L'autor no ens diu en cap moment ni el poble, ni la comarca, ni el país, ni tan sols el continent on transcorre l'acció de FORASTERS. Tot i així, és molt probable que mentre llegíem penséssim en el mateix lloc.

. Fes una llista de paraules i expressions que t'han permès ubicar la narració en aquest territori concret. Per cert, en quin lloc pensaves?

. Escriu un text narratiu de vint ratlles en què se sàpiga on passa l'acció per les paraules que utilitzes.

## 5. **L'obsessió.**

T'has fixat que no sabem el nom del protagonista de FORASTERS? Per què no ens el diu, l'autor? Sospito que ell, el protagonista, no el deixa; el protagonista no té cap interès a dir-nos com ens diu perquè tota la seva ment gira al voltant d'una sola cosa: està obsessionat.

. Quin és el motiu d'aquesta obsessió?

L'obsessió del protagonista el porta a reaccionar amb violència davant de l'adversari.

. Busca mostres de violència física en el llenguatge que fa servir.

. També hi ha violència psicològica, que s'expressa amb la ironia: és a dir, en algun moment el protagonista ens canta meravelles de John Golden, però en realitat se'n burla. Troba alguns exemples d'aquesta ironia.

. Comenta l'última frase de la història: *John Golden és... Oh, Déu!*

## El racó dels **CLÀSSICS**

Mark Twain (Florida, Missouri, 1.835 - Redding, Connecticut, 1.910) es va quedar orfe als dotze anys; les obres que va escriure tenen un gran sentit de l'humor i estan plenes de records de la seva infantesa i de les moltes feines que va haver de fer per viure. La seva vida va transcórrer molt a prop del Mississipí, un dels rius més llargs i cabalosos dels Estats Units, quan era un país en plena expansió cap a l'oest. En les seves històries apareix el riu i el mitjà de transport per excel·lència a través del riu: el vapor. Mark Twain no és el nom real de l'escriptor, sinó un pseudònim, un fals nom, o més ben dit, el seu nom artístic; en realitat ell es deia Samuel Langhorne.

Aquí tens un fragment d'una d'aquelles novel·les que es diuen imprescindibles: LES AVENTURES DE HUCK FINN:

El que em fa pena és que he sentit algun cop a la ribera, com si fos un cop de porta i m'he recordat de la vegada que vaig tractar tan malament la meva petita Lizabeth. Només tenia quatre anys, va agafar l'escarlatina i va estar molt malalta; però es va posar bona i un dia estava corrent per allà quan li vaig dir: *Tanca la porta*. No ho va fer. Allà es va quedar, rient i mirant-me. Em vaig enfurir i li vaig dir de nou, amb veu alta: *No m'has sentit? Que tanquis la porta!* No es va moure, continuava rient. Jo estava fora de mi i vaig

cridar: *Ara veuràs!* I dient això li vaig donar una bufetada a la galta i ella va caure a terra. Vaig anar a l'altra habitació i al cap de deu minuts, quan vaig tornar, la porta encara estava oberta i la nena seguia dreta al seu costat, amb tot de llàgrimes regalimant per les galtes. Bé, em penso que em vaig tornar boig de ràbia! M'hi anava a tirar a sobre quan en aquell moment la porta, que s'obria per dins, es va tancar violentament per darrere amb un ràfega de vent. Bang! I... Senyor, la nena ni es va moure! Em vaig quedar sense respiració. Em sentia tan... Oh, jo que sé com em sentia! Vaig sortir tremolant i vaig donar la volta per obrir la porta a poc a poc, sense fer soroll, vaig treure el cap i em vaig acostar sigil·losament a la nena per l'esquena, i de sobte vaig cridar: *Booo!*, amb totes les meves forces. Ella no es va moure ni una miqueta mica. Oh, Huck!, vaig arrencar a plorar, la vaig agafar en braços i li vaig dir: *Ai, pobreta meva, el bon Déu perdoni el vell Jim, perquè ell no es perdonarà mai mentre visqui!* Oh, la nena estava completament sorda i muda, Huck, completament sorda i muda... i jo l'havia tractat d'aquella manera!

. Compara l'escena de violència que ens relata Mark Twain en primera persona amb l'escena de violència de FORASTERS. Parla de les causes i de les conseqüències de totes dues escenes. En justificaries alguna?

Violència gratuïta és aquella que no aporta cap benefici a aquell que la practica.

. Escribe una escena en què un personatge poderós s'acarnissi cruelment amb un de més feble.

La violència també pot ser psicològica: un personatge pot exercitar la seva crueltat amb paraules aparentment inofensives i amb una elegància insospitada; per exemple, un excés de compassió reiteratiu i innecessari pot fer sentir una persona inútil, com el cas de l'home que no deixa anar sola la dona més enllà del barri perquè, pobreta!, es perdria.

. Escribe una escena des del punt de vista d'aquest segon personatge, és a dir de la víctima.

La pràctica de la violència en un moment de descontrol marcat per l'obsessió per provocar el penediment i l'horror en qui l'ha practicada, com el personatge d'aquest fragment.

. Escribe un text en què el protagonista visqui turmentat pels remordiments de l'acció violenta que va cometre. Tingues en compte l'estat d'ànim i les motivacions del personatge quan la va cometre (el text ha de resultar convincent, és a dir versemblant).

### 3. LA VISITA

Amal, incorporat al llit, que toca a la finestra, pressiona la corretja de la persiana, clic, clic, les escletxes es mouen, clic, s'obren ratlleta a ratlleta i l'habitació s'omple de tires grogues de sol; ara la persiana pesa més, ell tiba, no hagués dit mai que tingués prou força, i l'aixeca, què dirà l'oncle Radheya quan ho vegi? Segur que fa mala cara i el renya fent veure que s'ha enfadat, però l'oncle no en sap, d'enfadar-se, l'abraçarà i li dirà plorant que està malalt i no faci imprudències, però Amal no fa imprudències, no s'ha cansat gens, la corretja no pesava, semblava... una ploma. Sí, sí, una ploma. Si que és estrany! S'estarà curant? Tant de bo el remei del doctor *Potingues* faci efecte i comenci a curar-se. Si pogués sortir de l'habitació! Se'n recordaria, de caminar? Fa tants mesos que no li deixen posar els peus a terra que potser no sap com s'han de moure i en lloc d'anar endavant, va endarrere, o de costat, o fa voltes tontes, o... Quina bestiesa! I tant que se'n recordaria, de caminar! Baixaria les escales de dos en dos, entraria a la plaça cridant, empaitaria pollets i gallines i abraçaria un per un tots els nens del raval. Si es curés!

Amal té un motiu molt important per curar-se: la princesa! L'oncle, una altra vegada l'oncle, què faria ell sense l'oncle? Doncs l'oncle va enviar un emissari a la cort i va dir al rei que en aquell cul de món que no figura al mapa, hi ha un nen que llegeix el

Mahabharata amb una veu que atura el vol dels ocells; la princesa es va acostar a l'emissari i va dir: *que vingui immediatament*, i l'emissari: *No pot, està malalt i no el deixen sortir de l'habitació*, i la princesa: *envieu-li el millor metge*, i va venir el doctor *Potingues*, se'l va endur a l'hospital, en una sala amb molts malalts, *obre la boca, no tinguis por, aquest tub no fa res, t'hem de mirar el coll...*, *ui aquest coll, hi ha una cosa que no m'agrada*, i li ha posat injeccions, com aquells metges cars que va fer venir l'oncle, i li ha donat potingues, moltes potingues que li han tret la gana, per això ara és un nyicris, tan prim. *Què passa amb l'Amal? Per què no és aquí?*, va rondinar la princesa; el metge li va dir que l'Amal no era un malalt qualsevol, l'Amal tenia una nosa empipadora, ell ja n'havia parlat amb altres metges i malauradament la ciència no li podia esborrar el bultet del coll, *no sé què fer, jo, crec que...*, la princesa va donar un cop de puny a la taula, *Intenta-ho! Si no pot venir ara, busqueu-me allotjament en un palau de la província i ja hi aniré jo*, i la princesa vindrà, i tant que vindrà, ja és en camí.

A Amal li agradaria que la princesa es quedés a casa, a l'habitació de la tieta Amba, que cada vespre, abans d'anar a dormir, escrivia un vers; la tieta era una mica màgica i parlava amb el Kant, el canari que ara li alegra l'habitació des del pedestal de bambú. Doncs l'oncle li ha dit que la princesa també parla amb els ocells i per això sap moltes coses d'ell. Amal sospira. Com li agradaria que la princesa es quedés a casa!, però comprèn que és una princesa i ha de viure en un palau. Encara sort que sigui tan

tossuda i el vulgui conèixer! Ja pot estar content, Amal, si la princesa no es fa enrere. Si ella no vingués, no ho vol ni pensar... Tant li fa que vingui envoltada de servents i a penes pari un moment a casa, i ell l'escolti de lluny, i no li vegi la cara perquè porta un vel. No s'enfadarà pas, Amal, llegirà bé, molt bé, ella el voldrà recompensar i ell ja sap què li dirà: *l'oncle ha abandonat les terres i s'ha gastat els estalvis, ha perdut quinze quilos, tus d'una manera...!*, i si es posa malalt? L'hi explicarà a la princesa i ella, que és dura i tendra, ordenarà als criats que s'ocupin de les terres, que no les deixin fins que els arbres tornin a fruitar, ni que passin cinc anys, ni que en passin vint.

Amal s'aixeca i mira per la finestra els camps erms de l'oncle. Ha de cantar bé, molt més bé del que s'imagina la princesa, no ha de fer ni un estossec. Kant, el canari, refila com dient *tranquil, noi; quan tu llegeixes, l'aire reposa*. Amal estira els braços, pessiga el Mahabharata amb les puntes dels dits, l'obre per la pàgina que surt i espera pacient que les lletres deixin de ballar i es vagin quedant quietes.

. . . . .

A la sala del costat, asseguts en una taula rodona amb faldilles blanques, el doctor agafa la tassa i xarrupa l'últim glop de te. L'oncle Radheya treu els ulls de la tassa, encara plena, s'estira

la pell de la mandíbula, i observa el metge amb els ulls tenyits de remordiment.

—Sents com canta? —diu Radheya, i es pessiga la galta—. Què he fet!

—Aquesta il·lusió li dóna forces per viure —contesta el doctor.

—Què passarà, quan Amal vegi que l'hem enganyat?

—Però per què ho ha de saber?

—Ja sé que té vuit anyets i que parla amb Kant i amb els ocells, i sembla que voli, però això no vol dir que sigui tonto.

—Doncs amb mi s'ha confós i m'ha pres pel metge de la princesa?

—Tu ets metge i tots els metges sou iguals, però que s'empassi això de la princesa!

—Si no li ha vist la cara! Es pot imaginar el que sigui, però no sap com és, no té per què dubtar que veurà una princesa de veritat.

—Tinc por que ho descobreixi. —Radheya agafa un branquilló de te i en fa infinites engrunes—. Quan va morir la dona, em vaig tornar aspre com la terra, no em movia dels camps, els arbres, el negoci, tenia una mà al fuet, i a la nit comptava els diners de la caixa, acabava i els tornava a comptar; em vaig fer aquesta casa, vaig comprar joies i roba, em deien senyor, *sí senyor, com vulgui, senyor; vagi-se'n en pau, senyor*; ho tenia tot i em sentia amargat, infeliç, brut... El dia que el meu germà i la cunyada es van ofegar

al llac i el jutge em va portar el nen, tan menut, i vaig veure aquests ulls, vaig pressentir que passaria alguna cosa; l'Amal no és un nen com els altres, estima els ocells, les flors, els núvols, no vol joguines cares, se les fa ell, les joguines: escorça i fulles dels arbres, pedres del riu... Era tan feliç!, tan poca cosa!; em va caure el vel i vaig sentir un calfred que em feia deixar-ho tot i estar per ell, només per ell, pendent del seu somriure, de les seves manetes, s'enduia una poma i la donava a un infeliç que trobava pel camí, *el riu ha inundat casa seva*, deia, i jo obria la caixeta dels diners, n'agafava uns quants i els hi donava, jo, que tenia el cor de ferro!, i estava content, traient diners de la caixeta, no en tindria tants, i què?, l'Amal em feia tan feliç! Quin goig que cada dia fos igual que l'altre. L'hi vaig demanar a Buda, però no sóc cap sant i un dia les coses es van torçar: un esternut, un fil de sang, febre, serà un refredat?, la febre va pujar, no tenia gana, si és un sac d'ossos, i vinga portar metges, *us donaré el que sigui, però vull que l'Amal somrigui, ho enteneu?*, tant m'era, perdre-ho tot, no m'importava caure malalt i morir pobre com una rata, amb una condició, sí, una condició, una sola condició: el malalt havia de ser jo, ell no, per què ell? Quin sentit té que l'Amal... se'n vagi? Però què dic! No pot estar tot perdut. L'hem de salvar, doctor, oi que el salvarem?

—No et turmentis, la malaltia està quieta; ara el més important és que l'Amal tingui il.lusió.

—Tinc tanta poc que ho descobreixi i es desesperi.

—Si has d'estar tranquil, li diem que la princesa està ocupada i no pot venir, però que està al cas de tot.

—Seria menys arriscat. Tot i així... Tu què faries?

—T'ho dic sincerament?

—T'ho suplico!

—No sents com llegeix?, amb quina emoció entona cada frase? Sembla un profeta! No el pots decebre, Radheya, l'Amal espera la princesa.

. . . . .

Amal deixa el Mahabharata als peus del llit i mira per la finestra. Quin xivarri més dolç! Té un no sé què diferent. Serà el dia? Encara que els nens no ho sàpiguen, criden tant perquè presenten la princesa. L'Amal no acaba de veure bé els nens, es fan borrosos, tot és borrós, sembla que es desfaci; el llibre rodola pels plecs del llit i els ulls se li tanquen com dues finestretes. És la soneta d'havent dinat, encara que avui, com ahir, abans-d'ahir i tots aquests últims dies, a penes ha menjat res. La son és molt prima i Amal no resisteix el borinot de la plaça; obre els ulls i s'aboca a la finestra. Quin rebombori! Hi ha un cotxe molt llarg i tres o quatre motos, i un munt de nens i nenes, i gent, molta gent, riuen, salten, xisclen, n'hi ha tants que no pot veure res, el núvol de gent es mou, s'acosta, ve cap a casa! Amal es frega les lleganyes dels ulls, estira el coll buscant el mirall i pentina amb els

dits els cabells esbullats, quins nervis! Se senten veus. És el doctor, i l'oncle; sent passes a cau d'orella.

—Mira qui t'ha vingut a veure? —diu el doctor.

Amal observa sense parpellejar l'aire i els gestos de la princesa, que és davant seu, tota rodoneta, amb el vestit groc fins als peus, el pentinat lluent i els braços forts, rígids, que puguen i baixen com la trompa d'un elefant.

—Hola, Amal! —diu ella—. M'han dit que llegeixes molt bé el llibre sagrat.

—Qui ets tu?

La princesa es posa les mans a la cintura i l'apunta amb el dit:

—Qui et penses que sóc?

—No ho sé.

—Qui esperaves?

—La princesa.

—I doncs?

—Tu no ets la princesa.

—Com saps que no ho sóc?

—La veu de la princesa fa tremolar les pedres i els ulls desfan el gel.

-Quina tonteria! A més...

El refiló de Kant, el canari, atura la princesa, que se'l mira un instant i es gira de cop.

-La princesa parla amb els ocells –diu Amal-. Què ha dit, Kan?

-Qui és Kant?, l'ocell? -la princesa, vermella, com un pebrot, no sap què dir.

-Tu no ets la princesa –insisteix Amal.

Radheya corre fins al llit, s'agenolla al costat del malalt, aixeca amb les mans la maneta que penja al costat del llengol i a penes gosa tocar-l'hi amb les iemes dels dits.

—Perdona'm —diu.

—Oh, oncle! —Amal riu—. No em diguis que tu has preparat aquesta comèdia?

El doctor fa un gest a la princesa perquè surti de l'habitació i ell se'n va amb ella.

—T'has enfadat? —diu Radheya.

—Jo? Com vols que m'enfadi precisament avui?

L'oncle li posa la mà al front, li mira els ulls lluents i no es veu capaç de dir-li que la princesa no existeix, és fruit de la seva imaginació, de la malaltia, que li barreja les coses. Si l'Amal vol una princesa de veritat, en tindrà una, jura per Krisna que en tindrà una, ell mateix l'anirà a veure, li besarà els peus, li suplicarà que vingui, encara té diners per pagar-li, i si no, es vendrà la casa.

—Hauries de dormir —li diu—. Les princeses es retarden; quan vingui ja t'avisaré.

—Què és aquest soroll? —Amal s'inclina a la finestra, hi posa la mà plana i les pupil·les grises creixen.

Sent el brogit d'un motor, dos motors, tres... Un cotxe immens, una carrossa, treu el cap pel revolt enmig d'un núvol de pols; sembla que Amal ho toqui tot amb els dits, tan a prop, i comencen a venir cotxes, quins cotxes!, s'aturen al mig de la plaça i surten tot de formiguetes, els servents? Els nens i les nenes del raval, i alguns pares, i els avis i les àvies, i els ànecs, i les vaques que tornen de pasturar... tothom viu pendent de la princesa, que és a la carrossa; els cotxes engalanats fan una u al voltant de la carrossa, obren les portes i surten soldats amb una túnica blava i els colls i els punys daurats; els soldats aparten els nens fluixet, com si tinguessin mans de cotófluix, fan un passadís i un servent amb un turbant verd i una ploma vermella puja els esglaonets de la carrossa i n'obre la porta. És ella! Ara sí que és ella! Blava de dalt a baix, amb un vel blau a la cara, i un vestit llarg de seda blava amb filigranes daurades, pedres precioses, Amal també porta el pijama més elegant, no té zafirs, ni maragdes, ni robins... però la princesa no és allà per robins, que en veu cada dia. Com criden, els nens! I els grans? Semblen espantats! La princesa travessa la plaça com si flotés i puja les escales sense fer soroll. Quins peus de ploma! Ja és dins! A casa! El doctor no sap què ha de fer i s'ajup una mica, una mica més, s'aixeca i ai!, quin cop!, quin riure!, es posa la mà al nas i parla, el pare també parla, parlen d'ell, i la princesa vol sortir de dubtes: *què li passa?*, *quan es curarà?* El pom daurat de la porta roda sense cruixir i apareix el patge del turbant, quin home més gros!, fa una reverència fins a la cintura, i

es queda quiet, immòbil com un estàtua de seda, de cara a la porta, fa un pas endarrere, un altre, un altre... Per fi entra la princesa, tibada i esvelta com una torre d'ivori. De prop el blau cel de la túnica és més lluminós. La princesa fa un parell de passets curts i lents i s'atura a un pas del llit. Amal no es mou. Eixampla els pulmons i respira. Ella l'observa a través del vel i trenca el silenci aixecant els braços com una ballarina, amb tota parsimònia. Un niu de formiguetes belluga els peus d'Amal. Serà capaç de treure's el vel, la princesa? Oh, sí, se'l treu!

—Tu ets Amal, el noi del Mahabharata?

Amal agafa el llibre, que tremola, i l'obre pel mig; les lletres són més negres que altres vegades i ja no es belluguen.

*—Krisna es mirà el fràgil cos del nou-nat —llegeix—, que no tenia vida. El cor li batejava d'afecte per aquest trosset de carn que era tot el que restava del seu amic Abhimaya, se li havia de tornar la vida, sí, ho havia de fer, a Krisna se li posà el rostre sever, el somriure li havia desaparegut... —les lletres tornen a ballar i ha de deixar el llibre.*

—Ja et pots vestir, marxem —diu la princesa.

—Ara? Tan tard? No has vist el sol, com cau? Encara hem de fer l'equipatge!

La princesa fa un cop d'ull a la finestra i s'acarona la barbata.

—Tens raó, no m'agrada viatjar de nit, em quedo, ens quedem, els servents dormiran als cotxes i jo a l'habitació d'Amba, la poetessa...

—La coneixies? —Amal s'inclina bruscament cap endavant i és a punt de caure, sort del matalàs!

—Jo també faig un vers cada nit. I ara no m'interrompis. Tinc gana. Tu no? Sopem i després em llegeixes trossets del Mahabharata. -La princesa s'acosta al pedestal de bambú i el canari comença a refilar-. Ja ho crec, Kant, que canta com els déus —li respon.

Amal s'escura la gola i pessiga la vora del matalàs.

—Et voldria demanar un favor —diu a la princesa—, és l'oncle, saps?, m'estima tant!, d'acord que ell no es quedarà ben bé sol, té els arbres, i els tracta com si fossin persones, els hi ha posat nom i ell no paren de fer fruita, però no és el mateix... L'oncle m'estima massa i si me'n vaig, no sé què li pot passar, s'ha aprimat quinze quilos...

—Qui et diu que el deixarem? Vindrà, i el canari també, i els arbres... Però... de què rius?

—És que passa una cosa rara, princesa, molt rara: saps que torno a tenir gana?

## Parlem de **LA VISITA**

### 1. **Narrador focalitzat.**

El text està escrit en tercera persona: *Amal* (és a dir *ell*, tercera persona) *pressiona la corretja de la persiana, tiba i l'aixeca*, però el narrador transmet el que sent i pensa Amal com si el narrador i Amal fossin la mateixa persona: *Tant de bo el remei del doctor potingues faci efecte i comenci a curar-se!* (ell), aquesta frase és d'Amal: El narrador ha entrat en el pensament d'Amal i ens diu què pensa Amal amb les mateixes paraules que fa servir el noi: *Tant de bo comenci a curar-me!* (jo). Si t'hi fixes, veuràs que aquesta focalització en Amal es manté en tota la història.

. Escriu un petit text en tercera persona focalitzat en algun personatge. Preferim que et trenquis el cap rumiant una bona situació, però si estàs una mica espès —hi ha dies de tot—, trien alguna d'aquestes:

—Tens una mala nit, no et pots adormir i comences a pensar que el nòvio -o la nòvia- t'ha deixat.

—Fas cua a correus i, cansat d'esperar, t'imagines que acabes de guanyar el premi de Fórmula 1 i puges al podi.

—El pare o la mare han anat al metge i et menges el coco pensant què tindran.

## 2. **Escenes.**

LA VISITA és un text fragmentat en tres parts, que corresponen a tres moments diferents de la història. El primer i el segon fragment tenen una sola escena cada un. Una escena és una sèrie de fets que transcorren en un lloc determinat, que anomenem escenari, interpretats per un o més personatges.

. Escriu una escena que transcorri a casa en el decurs d'algun àpat. El nucli pot ser una discussió: la mare ha descobert l'amagatall de la xocolata del pare, que té sucre a la sang i no en pot menjar ni mitja presa; el germà gran anuncia que es casa amb una noia que tu no suportes; ha mort la besàvia en una residència... Fes l'escena que vulguis, però amb una condició: narra sense diàleg explícit, és a dir sense guionets.

## 3. **L'element fantàstic.**

Amal no cau en el parany que preparen l'oncle i el doctor amb la millor intenció del món i descobreix l'actriu que volen fer passar per princesa. Però Amal rebrà la visita d'una princesa de veritat que se l'endurà a palau. Aquesta princesa, a més, parla amb els ocells. Aquesta facultat, parlar amb els ocells, és un element fantàstic.

. Les rondalles que explicaven les àvies a la vora del foc quan encara no s'havia popularitzat la televisió —ni la teleescombraria— estan plenes d'elements fantàstics. Fes memòria i escriu tres exemples que recordis amb elements fantàstics.

#### 4. **La descripció.**

Fixa't en el moment en què la princesa de veritat arriba a la plaça del raval. L'autor, abans de descriure, fa una selecció dels elements que vol destacar pensant en l'efecte que vol provocar en el lector. És una descripció en moviment, perquè els elements que es descriuen són persones i les persones es belluguen: *És ella! Ara sí que és ella! Blava de dalt a baix, amb un vel blau a la cara, i un vestit llarg de seda blava amb filigranes daurades, pedres precioses... La princesa travessa la plaça com si flotés i puja les escales sense fer soroll. Quins peus de ploma!* Si l'autor no parla dels ulls, el nas, la boca i les orelles de la princesa, no és perquè la princesa no tingui ulls, nas, boca i orelles, sinó perquè és massa lluny i no els veu; l'autor selecciona paraules com: blava, vel, vestit llarg, seda blava, filigranes daurades, peus de ploma... Fixa't en els verbs que fa servir: travessa (la plaça), puja (les escales), verbs de moviment perquè no descriu una figura estàtica, quieta, sinó una persona que es mou.

. Ens podries descriure què veus des de la finestra de casa teva un dia de molt bullit.

#### 5. **Religió.**

A LA VISITA se cita el Mahabaratta i es parla de Krisna. El Mahabarratta és el llibre sagrat de l'Induisme i Krisna un dels seus protagonistes, com, pel que fa al Cristianisme, són la Bíblia i Jesús.

. Tenint en compte que els personatges de LA VISITA són induistes, els veus molt diferents de nosaltres? Com t'ho expliques?

. Submergeix-te en les autopistes d'informació que tens a l'abast i busca documenta't sobre Induisme, principals personatges d'aquesta religió, nombre de practicants, territori per on s'estén...

## El racó dels **CLÀSSICS**

Rabindranath Tagore (Calcuta, 1.861 - Bolpur, 1.941, Bengala, Índia) era poeta, músic, pintor i filòsof. Va estudiar a Anglaterra i quan va tornar a l'Índia es va comprometre amb la pobresa endèmica del seu país i va lluitar contra l'endarreriment que sofria; va fundar una escola basada en la llibertat de pensament que combina antics ideals indis amb tendències europees. L'obra poètica i el pensament humanista d'aquest autor van tenir un gran impacte en les noves generacions d'escriptors. El 1.913 va rebre el premi Nobel de Literatura. Agafa un llibre de Tagore, obre'l per la pàgina que surti i segur que et sedueix.

Aquí tens un fragment impagable d'una obra igualment impagable, *El jardiner*:

Encara que la nit arribi a poc a poc i apagui les cançons,  
encara que els altres ocells dormin i tu estiguis cansat, encara que  
la por pasturi en l'ombra i la cara del cel es tapi, tu, ocell meu,  
escolta'm, no tanquis les ales!

No, no són les ombres del bosc, és el mar que s'infla com un  
escurçó negre; no és la dansa del gessamí florit, sinó el tall de  
l'escuma... On... on és el marge verd assolellat? On tens el niu?  
Ocell meu, escolta'm, no tanquis les ales!

La nit solitària et barra el camí i l'aurora dorm rere les muntanyes ombrívols. Les estrelles s'aguanten l'alè i compten les hores. La lluna dèbil neda en el cel profund. Ocell meu, escolta'm, no tanquis les ales!

Ni l'esperança ni el temor no són teus! Per a tu no hi ha paraules, ni sospirs, ni crits, ni llar, ni niu! ¿Només tens les teves dues ales i el cel sense rutes? Ocell meu, escolta'm, no tanquis les ales!

Tagore ens ha descrit la nit amb un llenguatge que recorda la poesia, tot i que el text que hem llegit no és ben bé un poema, perquè no hi ha versos; diríem que és un entremig i en diem prosa poètica. En aquest text distingim dos elements essencials: la nit i l'ocell; el narrador diu a l'ocell que escolti la nit i que no tanqui les ales i no es deturi per res, que segueixi volant.

. Prova de posar-te en la pell d'Amal i amb la teva prosa poètica demana a l'ocell que convenci la princesa perquè vingui.

Segur que de vegades tu també tens, com tothom, hores baixes. Hores baixes és aquell espai de temps en què no estàs d'acord en res, ni en tu mateix, i tens un principi de depressió. En canvi, en altres moments estàs molt eufòric i no tens por de res.

. Escribeu un text en prosa poètica dirigit a un amic o amiga que travessa un mal moment.

#### 4. AIRES CUBANS

Vagin pujant, l'autocar és obert, no corrin, esperem tothom. Quants són? Seguin, que compto. Un, dos, tres, quatre..., vinga, seguin, s'aixequen tant que em descompten. A mi me'n surten quaranta-dos, a vostè també?, és comtable?, metge!, són seus aquests nens tan bufons, aquests bombonets?, traieu les mans de la finestra, macos!

Engega, Manolo, i digue'm què et passa?, fas una cara!, hauries d'estar content, ho estic lligant tot, ja tinc la societat que ens ha de fer rics: Tomatito, Renato, Ramon, tu i jo, ja veuràs quin equip!

Benvinguts a bord, estimadíssims passatgers! Que fa calor?, posin aire condicionat, obrin finestres! Avui tenim moltes coses, el plat fort de la jornada ve després de dinar, veurem els rèptils més sanguinaris del món, és... és..., s'ha de veure! I què els sembla aquest paradís que entra per la finestra?: ànecs, porquets, gallines passegen pels camps en llibertat, amb els homes, quina harmonia!; els ocells volen ran de finestra, es poden tocar amb les mans; no, no, no s'enlairen, els agrada l'olor de l'home... Vostès obrin els ulls i respirin, aromes de Cuba!, jo en prenc cada dia i mirin quin aspecte!; diuen que estic torrat, i efectivament, estic com una cabra. Aquestes *bledes* tan apetitoses són fulles de tabac,

senyora, i n'hi ha un fotimer, els camps no s'acaben mai, i sort n'hi ha, per algun motiu som al país dels cigars, qui no ha fumat mai un havà autèntic, ara una pipadeta, ara una altra, i el fum entra cap dintre, baixa plàcidament, escalfa els pulmons, quina picoreta...! Que no fumen? Ningú? Adéu negoci! Vostè potser no, però n'hi ha que ho necessiten, no s'ho agafi així, el tabac és una droga tova, inofensiva, com l'alcohol. Tampoc els agrada, l'alcohol? Mira que són... Doncs un dels que va muntar el negoci va venir del seu país, o no els sona rom Bacardí? Ja ho crec que és famós! Què es pensava, que el tabac i l'alcohol el vam inventar els cubans?; i quan diem cubans, a qui ens referim?, als que van venir d'Espanya i pim, pam, pum!, Cuba és meva?; als negres que van portar de l'Àfrica?, als que van venir després i van fer l'agost...? Vol que l'hi digui? Cubans ho som tots, vostè també, senyora, no faci aquesta cara, oi que porta un grapat d'euros?; poquets?; tant és: aquests euros alimenten Cuba. Jo, del règim? Aquesta sí que és bona!

Deixa l'autocar aquí, Manolo; no t'emboliquis que està ple de fang.

Aquests carrers estrets s'omplen de seguida. Per què s'aturen? Permís! Deixi'm veure què passa. Oh, no! Ja hi som! No, el nen no és mort; no, no està ferit, no li passa res, senzillament li han donat aigua i sucre per esmorzar i s'ha desmaiàt, ara li unten una llesqueta amb mantega i quedarà nou! No, no em fa gràcia, no

ric, però què puc fer?, plorar?, això és el pa de cada dia... Em sembla perfecte que facin una col·lecta, si pogués els ajudaria.

Mil euros? D'això se'n diu generositat. A l'alcalde?, estan segurs que els volen donar a l'alcalde? Per res, jo no me'n fiaria? Conec un metge, ell sí que, vaja, és una altra cosa, el volen veure?; hem de caminar una mica, però si volen garanties que deixen els diners en bones mans..., per aquí, és estret però s'hi passa, vigili el cap!, sí, compte amb la branca, ara un saltironet, el fang, com patina!, ja hi som, vigilin, hi ha vidres. Es tracta d'un metge italià que col·labora desinteressadament amb Sanitat, ha salvat moltes vides, i estima la natura, tots aquests animals són seus, té una protectora pròpia i els cura de franc, per amor a l'art, i després els deixa en llibertat. Ja ve, sí, és el de la barba, oi que fa respecte?, ja ho crec que imposa, el veiessin a l'aduana, discutint amb les autoritats. Renato, aquests senyors porten mil euros per als nens del poble, perquè mengin. Ho veuen?, Renato s'ha emocionat, entenen italià?; diu que si volen, els ensenya l'hospital; això sí, és lluny, enmig d'un fangar... Un altre dia, Renato, no veus que van mudats?, agafa els diners i administra'ls tan bé com puguis, gràcies a tu, ets tu qui fa miracles... *Ciao, doctore!*

Celebro que els agradi, el cafè de la Lupe... Que passen de cafè? A què ve, doncs, tanta alegria? Ah, la col·lecta! Se senten bé, oi?, jo també!, magnífic!, es podrien quedar a Cuba i donar-nos

un cop de mà, com Renato... Com vol que me'n rigui, senyor mal pensat?, al contrari, no es pensi que tothom... No s'enfadi, senyor, jo...; té tota la raó, perdoni, sóc un bocamoll, ja li he dit que sóc una mica boig, boig del tot, com vulgui, li prometo que no seré tan cínic? No em defensi, senyora, el senyor té raó, un vulgar guia turístic cubà no pot tenir tant sentit de l'humor...

Ja hi som! Jo en compto quaranta-un. Vostè quaranta-dos? Sort! Tothom té veí? Falta algú? Doncs *avant!* A tota màquina, Manolo! Obre la finestra, noi, que ens asfixiem. Tot això que veuen és canya de sucre, n'hi ha per tot arreu, fins a la sopa, els camperols es passen la vida ajupits, l'esquena doblegada, les mans desfetes, sempre tallant, semblen tisores; no els envejo, m'estimo més el turisme, és més agraït, treballar amb persones no és treballar, és divertir-se.

Arribem als famosos aiguamolls de Camagüei, una meravella! Oh, illa privilegiada! Cuba s'ha de palpar, s'ha de trepitjar; ara agafen la bicicleta, s'obliden de tot, tot, tot, i a fer quilòmetres pel parc de les aus aquàtiques, veuran cigonyes, pel·lícanes, gavines, natura viva i abundant, i feliç; al capdavant hi ha un llac amb flamencs gairebé domèstics, no els espantin, són sensibles. A la una a l'autocar.

Has vist Manolo, que contents? Massa? I tu què, què tens?, fas una cara... He patit pels mils dòlars de la col·lecta, sort que era el poble del Renato!; no et preocupis que en tenen més, pasta gansa, al final hi haurà propina, molt bona propina, tu deixa que em renyin, el que importa és el carregament i aquest turistam és de primera, això és *alt standing*, que disfrutin i paguin; i pagaran, Manolo, creu-me que al final pagaran, ja saps que tinc ull per als negocis, i treu-te aquesta cara, em vols dir què passa...? La nena? Està malalta? És greu? Ho sento. Però per què no m'ho deies, gamarús?, mira que us compliqueu la vida, els casats!; no podries ser com jo, solter, sense compromís, ni fills, ni obligacions, ni res que s'hi assembli, lliure com un abellot... Té, vint dòlars, que la visiti un bon metge; nosaltres seguirem a peu, el restaurant és aquí mateix, tu toca el dos, aire, esfuma't!

Què, cansats de pedalar? Millor, que no ho hagin vist tot, així tornaran. Aquest senyor del bigoti sí que ha fet exercici, li puc dir una cosa?, oi que no s'enfadarà?: li convenia, que això de la panxa s'ha de vigilar, que si el colesterol, els greixos, l'àcid úric... Com van aquells dos! Ni que haguessin fet el Tour de França! Han arribat a l'altra punta del llac? No m'estranya que estiguin morts. Ara dinarem. No, anirem a peu i ho aprofitarem per visitar un poble típic; quan ensenyin les fotos a la parentela, cauran de cul, *que bonic!*, *que bonic!*, diran, i ens vindran a veure. Que si hi ha

monuments?, vol dir castells i coses així? No gaires. Veuran... gent típica.

No, no és cap concurs de dòmino, enlloc de jugar a casa, sols, treuen les taules i juguen al carrer, que és gran, i ample, i fresc, i si vols, agafes una cadira, un tronc, el que sigui, i t'hi afegeixes, aquí no hi ha manies; les cases són petites però ben aprofitades, on viuen sis, viuen deu, o dotze: pares, fills, avis, gossos, cavalls..., tota la pesca. El seu poble era com aquest, senyor?, s'ha emocionat i tot!, doncs per què no es queda?, no seria el primer que ho engega tot a rodar i tira l'àncora en un poble com aquest, per mi i per ells encantat que es quedi.

*Voilà le restaurant! Salsa Cuba.* Tomatito té l'únic restaurant decent de la província, quina carn!, quins condiments!, quina guarnició!: be adobat amb espècies, pebrotets picants, cebetes, alls tendres, i tot regat amb vinet; aquí ballaran salsa cubana autèntica i cantaran l'*Asturias, patria querida*. Els deixo en molt bones mans, deixin que miri el rellotge, sí, anem bé, doncs quedem a les quatre. Tan tard, diu? Ja veurà què passa quan vingui: segur que els he d'arrossegar!

El pla marxa, Tomatito!, una mossegada i t'ajudo, deixa'm tallar les patates, tu agafa els culs de vi i omple ampolles, i no te'n vagis, vull parlar amb tu; vine, home, no vull que em sentin. Sí, sí,

el pla, ara te l'explico, esmola les orelles: el Ramon, que està pirat, portarà exemplars a punta pala; el Renato els examina, que estiguin ben sans, i ell mateix arregla els papers; els deixem aquí, en un magatzem ocult del restaurant, i el Manolo els porta a l'aeroport amb l'autocar. Pensa-t'ho, Tomatito, és un xollo de negoci, faves comptades. Tranquil, que no em cremo, sóc el rei de la barbacoa, jo, segur que no has vist mai ningú posant i traient carn del foc com jo, suo tinta, nano, però flipo, i avui tinc el dia: batré el rècord de talls a la graella, ...quaranta-vuit, quaranta-nou i cinquanta!

La veritat és que menjo per menjar, tant coure carn i m'ha passat la gana, deuen ser els nervis: estrenyen l'estómac i no hi cap res. Què dius? Ja són tres quarts de quatre? Com passa el temps! Ho sento, però me n'he d'anar. T'ho has pensat allò? Així m'agrada, col.lega. Xoca-la! No te'n penediràs, Tomatito, és... el negoci del segle! Ja en parlarem. Ara vaig al lavabo a treure'm el tigre de sobre, quina suada! Véns? A mi si em vols fer feliç porta'm al lavabo, com adoro les *toilettes* en condicions: banyera rodona, sabó de coco, sals de bany; en canvi, això, a qualsevol cosa li diuen lavabo: quina pudor de greix i rostit i merda! Una mica de colònia i si noten res que s'aguantin, es pensaran que són ells, n'hi ha cada un!, t'has fixat en la panxa que fan?, boles de greix!

Què diuen aquests troneres? Els agrada, eh, la ballaruga? Sí, sí, ja són les quatre, tocadés, hauríem d'anar per feina, que ja hi van?, no em referia a aquesta classe de feina, picarot!, que no ballen al seu país? Vinga, som-hi! No volen veure els rèptils? Doncs deixin les morenes en pau, que encara han de dinar, i si no mengen, com han de tenir força per moure els malucs? Vinga! Sales com aquestes n'hi ha un munt, a l'Havana, hi poden anar demà, demà passat, l'altre... Au, diguin adéu a les noies que es comença a fer tard; els espero fora, a l'autocar.

Home, Manolo, rius i tot, és clar home, la febre, és punyetera, la febre, ja se sap, puja i baixa sense motiu, està boja, com jo, i després res, no t'amoïnis que no li tornarà a pujar, ara pensa en el supernegoci: vent en popa, compare, rutlla! Mira, ja surten del restaurant. Callem. Quina pinta, la tribu!, ramat de garrins, els enveges?, no et pensis que tots aquests són més feliços que tu i jo, ara sí, per a ells això són vacances, tot és gresca, ja els voldria veure quan tornin...

Quines cares més vermelles!, es nota que han endrapat, i el vinet què?, dinamita?, no m'estranya, Tomatito és únic, sap tractar els clients i els clients no són burros i tornen. Ara dues horetes per fer la digestió i tindrem el plat fort del dia. És un gust que seguin tan de pressa, deuen estar morts de tant bellugar-se, cap

problema, aquí hi ha cementiris per donar i vendre. Quaranta-dos justos. *Avanti!*

Bones notícies, Manolo: Tomatito s'hi apunta, saps què vol dir això?, demà ens hi posem, comença l'aventura! Tranquil, home, no facis aquesta cara que em poso nerviós; funcionarà, segur que funciona, els europeus paguen el que sigui per tot el que és exòtic i ens els prendran dels dits.

Pugem un espadat de tres-cens metres, per això anem a pas de tortuga, mirin el precipici de l'esquerra, entrem a la selva verge, sí, senyores i senyors, la selva tropical, el Carib, el nostre estimat Carib, ho té tot. No t'embalis, Manolo, volem tornar. Sisplau, no s'aixequin, no se'm posin tots a la dreta que podem volcar; ja el veuran dalt, el paisatge, el maleiran i tot. Aquí plou molt més que al pla. Renoï, quin bassal! Sembla una piscina. Vols dir que podràs, Manolo? Per què no pares i baixem? Quiets!, seguim! Ens enfonsem, Manolo, no siguis tossut i para, no hauries de... Bravo! Ets un crac, tio! M'ha fet suar i tot, aquest Fitipaldi, i jo no suo mai. Ara, quan baixin, anirem en fila índia; mirin on posen els peus, que patina, el metge que vagi l'últim, vigili que no en perdem cap; el camí és bastant curt, dos-cents metres, després hi ha l'esplanada i les grades, són naturals, de roca; s'hi asseuen i esperen, l'espectacle començarà de seguida.

Respira, Ramon, allò, el pla, xuta, canviem de feina, i quina feina!, somio en una banyera rodona plena de diners; ja t'hi pots posar: comença quan vulguis, ves fent batudes per la selva i quan en tinguis uns quants, truca; el Paco te'ls vindrà a buscar; sí, cobraràs a l'acte, a vuit dòlars la peça, com vam quedar. Ara enllestim aquest viatge: el porto quaranta-dos pasatgers; té, vint-i-un dòlars i a pensar, i seny, eh!, no t'hi llueixis que és l'últim cop que fas la comèdia. Dóna'm l'altaveu.

Senyores i senyors, en aquest escenari lúgubre van filmar una pel·lícula que posa els pèls de punta. No hi ha animals més perillosos que els cocodrils, ensinistrats?, impossible!, el cocodril no es pot domesticar, té instint assassí. Aquest xicotet tan valent és el Ramon. Xicotet, he dit? Però si és un heroi!, un monstre! Va néixer a la selva, el van criar els cocodrils. Mirin com entra a l'aigua, aixeca la llengua i fa un crit que només sap fer ell, els cocodrils l'ensumen, mirin... mirin... ja ve el primer! Quin exemplar més ben plantat, oi? Es diu Cocó i és el rei del Carib. Fa hores que no menja, però s'ho ha de guanyar. Què et sembla, Cocó, si fem una mica de gimnàstica? Uns quants estiraments, tombarelles laterals... I si fem una demostració de força? Com tenim l'espatlla? De ferro? Doncs vinga, som-hi! Què et sembla, per començar, tres *pedretes* de cinquanta quilos? Ramon, posa-li tres lloses. Cocó, para l'esquena, molt bé, noi!, ets un tio, no es mereix un aplaudiment? Però no hem acabat: fem flexions?, vinga, tu pots,

Cocó: una, duees, treees, quaaaatre, ciiiiinc..., d'això se'n diu suar, nano; després de la suada, una dutxa i llestos, corre, belluga't, l'aigua no ve tota sola, hi has d'anar tu; ah, no!, no esperis que el Ramon et tregui les lloses, sigues home, Cocó, mou-te, així, passet a passet, cap al riu. Arriben els ballarins. Julio i Carlos, genis del claqué, només ballen a l'esquena enllosada de Cocó. Què me'n diuen, d'això? On són els aplaudiments? Gràcies, nois. Mirin: el Ramon ha pres Cocó per un trampolí olímpic i... quina tombarella!, quina remullada! Encara no hem acabat? Què fas, Ramon? Seny!, el riu és ple de sorpreses... Oh, bo, més cocodrils! Corre, Ramon, neda, ràpid!, sisplau, Cocó, fes alguna cosa, para els cocodrils... (Calli, senyora, no veu que és part del número?) Un, dos, tres, cinc cocodrils titànics i un heroi. Quin valent! El noi de la selva és l'únic que pot vèncer l'Assassí, el cocodril més sanguinari del Carib, pumba!, com li aixafa el cap, s'hi rebolca, el doblega, l'Assassí se'l treu de sobre, Déu meu, quines dents!, i quins braços!, quina lluita...! I guanya l'heroi. Ha domat l'Assassí! Ara li obre la boca tranquil.lament, li acarona les dents, hi acosta la galta, què deu voler fer...? (S'ha sortit del guió). Sang? On veu sang? L'han atacat! Dispareu! Julio, Carlos! On sou, covards? Ja vinc! L'escopeta! Ara veureu qui sóc, cocodrils gallines! Sí, això, fugiu, assassins!, fora, sargantanes! Traiem el noi d'aquí, a terra, pla, el cap, vigileu el cap, però què has fet, Ramon?, boig!, i si li arribes a posar el cap a la boca! No, ara no parlis, oi que tenim un metge? Alcohol, gases, iode... Sents,

Manolo? No en tens? Res? Merda! Ho sento, doctor...; telèfon sí, a l'autocar, ara hi vaig, aviso una ambulància.

A qui se li acut afeitar-se amb dents de cocodrill!, si fos per mi et deixava tirat, idiota!, els turistes passen de cocodrils, volen cubanes...

Què és?, un botiquí! Gràcies, senyora!, ja l'hi porto, correu comes, correu, només faltaria que... Doctor, doctor, el bo... boti... quí! Hi ha ga... ses, benes, xeringues... Té, Ramon, beu, conyac, com ho veu, doctor?, pelut?, creu que... Sí? Sort! Te'n sortiràs, Ramon, el doctor diu que te'n sortiràs. Uf! Si no és per vostè...! Sí, ja sé que és absurd, hi ha tantes coses absurdes!, i perillós, sí, abusiu, inhumà, ens hem passat, té raó, jo..., vostè mateix, doctor, faci el que cregui que hagi de fer, jo no li puc dir res, no tinc paraules, i el Ramon tampoc, estem a les seves mans: si ens denuncia anem a la presó, ja sé que ens ho mereixem, no tenim perdó, sobretot jo, sóc..., de vegades no saps què fas, o sí, tinc dos fills, sap?, com vostè, com els seus bombonets, tinc un nen de tres mesos, i la dona, sap on treballa?, vol que l'hi digui...? Gràcies, doctor! Oi tant que s'ha acabat, aquesta feina boja! Li juro que s'ha acabat, adéu cocodrils!

Tranquil, Ramon, he dit cocodrils, prohibit cocodrils, cocodrils i prou, pots caçar tants caimans com vulguis, i tortugues i serps i el que sigui, quin negoci, nano, quin negoci!

## Parlem d'AIRES CUBANS

### 1. **Pensar.**

Diuen que el més difícil d'escriure no és escriure, sinó pensar, i que per pensar no cal estar assegut davant l'ordinador, escrivint ratlles i ratlles que no van enlloc, polint frases, esborrant paràgrafs sencers, donant cops de puny a la taula i cridant, encara que estiguis sol i ningú no t'escolti, *i ara què poso...?* Abans de *posar* res, abans d'escriure la primera línia, has de pensar bé el que vols explicar, i per pensar no cal que estiguis assegut a la taula fins que treguis fum del cap, com si fos un càstig; pots pensar a tot arreu, fins quan no treballes, i això, aquesta sensació de llibertat i globalitat, és el més divertit de tot: treballes de valent i no ho sembla en absolut; pots pensar la història mentre fas el llit, mentre fas cua al forn, al súper, quan tornes a casa després d'una dura jornada de classes, en el silenci del dormitori quan apagues el compact i te'n vas a dormir després d'una dura jornada de treball... Si la història està ben pensada, ja hi ha molt de fet; es tracta de convertir les imatges que has seleccionat en paraules i frases que transmetin les idees, els pensaments i els sentiments que tenen les imatges. Tot i així, no comptis que amb una primera escriptura et surti una obra d'art, no et sortirà mai, ni a tu ni a ningú; el text, qualsevol text, sigui literari o funcional, s'ha de revisar, cal observar que les imatges estiguin ordenades, que la narració resulti clara, que hi hagi les paraules adequades... i transmeti

justament allò que volien transmetre quan t'hi vas posar. Potser et preguntes què hi guanyem després de tanta elaboració; doncs una cosa molt important: l'ànima; perquè un text sigui viu i eficaç i arrossegui el lector, ha de tenir ànima.

. Et puc assegurar que l'autor d'AIRES CUBANS s'ha trencat el cap abans d'escriure la primera ratlla de la història que acabes de llegir, i quan s'hi ha posat, ha suat tinta; totes aquelles coses que tenen cap i peus, costen, però després, quan s'han elaborat i produeixen l'efecte que volies, sents l'efecte impagable de la satisfacció. Aprofita cues aparentment avorrides, feines no desitjades que permetin pensar, insomnis... i dissenya una història original que succeeixi en un sol dia, com AIRES CUBANS; pots situar l'acció en una excursió en què has decidit declarar-te a un noi —o noia—, en una sortida em què muntés un zoo...

## 2. **Segona persona.**

Escrivim en segona persona quan ens dirigim a tu, a vosaltres o a vostès; expressar-se en segona persona no és gaire habitual en la llengua escrita, però és molt normal en el llenguatge oral: en les converses, en els suggeriments o ordres de pares i professors, en els mítings dels polítics... En el llenguatge escrit trobem que l'ús de la segona persona gramatical es dona principalment en cartes, en notes i, sobretot, en el llenguatge publicitari.

. Escriu una carta a Muhammad, un nen de Trípoli (Líbia, nord d'Àfrica) a qui li han posat un fusell a la mà per anar a la guerra.

. Arribes cansat cansadíssim d'una excursió de tres dies al Pirineu. A casa no hi ha ningú. Però tu no t'espantes perquè trobes tot de notes: una nota al rebedor, una a la cuina, una altra al menjador, a la saleta (on hi ha la tele), al lavabo i a l'habitació. Digues què t'han deixat escrit els pares en cada nota.

. Els companys no saben si votar-te com a delegat de classe perquè els representis durant el curs i esperen amb candeletes que els convencis en el míting de presentació de candidatures, en què hi seran tots. Primer fes un guió i després escriu el míting que has de pronunciar oralment.

### 3. **La mirada.**

No totes les persones veiem i vivim els fets, qualsevol fet, de la mateixa manera. Cada u té la seva mirada particular del món i de les coses i la mirada d'una persona pot ser absolutament oposada a la d'una altra, encara que totes dues provinguin d'un mateix context social i cultural i fins i tot comparteixin els mateixos pares. Imaginem-nos dos bessons educats en la més estricta imparcialitat. Aquests bessons creixen, s'independitzen i fan la seva vida; mentre un d'ells, posem que sigui el gran —sempre hi ha un bessó gran—, conserva un record idíl·lic del seu pare, el qual, a la nit, quan el portava a dormir, li explicava contes que encara recorda, l'altre bessó veu com si fos ahir el mateix pare

irritat per qualsevol cosa i cridant cada dos per tres. Tots dos bessons han viscut de petits les mateixes experiències, però les seves mirades són diferents i cada u ha retingut una part diferent de la realitat compartida.

. Que cada noi i noia faci una filmació de l'escola, d'uns deu minuts de durada, adreçada a futurs alumnes de l'escola que encara no la coneixen i expliqui, al mateix temps, què podran trobar a l'escola aquests nous alumnes. Quan passeu públicament les filmacions, comprovareu que cada u veu l'escola d'una manera diferent, té la seva pròpia mirada, una mirada que diu moltes coses d'un mateix: nosaltres som com mirem.

. Resumiu el que ha donat de si un matí de classe qualsevol. Llegiu els textos en públic i us adonareu que cada u té la seva pròpia mirada.

#### 4. **Associació d'idees.**

Ja hem dit que el més difícil d'escriure no és escriure, sinó pensar, pensar un text, una història que, un cop escrita, ens permeti afirmar: *Sí, és just el que jo volia explicar*. No es tracta, doncs, de fer qualsevol cosa i com més llarg millor, és a dir escriure per escriure. Com ha fet qualsevol autor d'un text amb cara i ulls, ens hi haurem de trencar el cap. Sort que, per construir històries, existeixen tècniques, i n'hi ha de molt eficaces, com l'ASSOCIACIÓ D'IDEES. Es tracta de concentrar-se fins que aparegui el primer element de la història, aquest element ens

posarà a la memòria el segon element, el segon ens proporcionarà el tercer, el tercer el quart i així successivament, com ha fet l'autor d'AIRES CUBANS abans d'escriure la història, quan a penes sabia què volia explicar; doncs ha associat els següents elements: *jo, gent, autocar, excursió, dinar, festa, espectacle, cocodrils, accident, negoci*. A partir d'aquí ha sortit el fil de la narració que has llegit, l'esquelet, que ha crescut i s'ha enriquit amb nous elements que apareixien *sols* –també per associació- a mesura que l'autor aprofundia en la història; el resultat final de tot plegat té un nom que coneixes prou bé: AIRES CUBANS.

. Estem ansiosos per seguir els processos del conte que ens escriuràs fent servir el procediment conegut per ASSOCIACIÓ D'IDEES. Concentra't —solitud, res de tele; si vols, posa una música relacionada amb el tipus d'història que vols escriure—, pensa en una paraula i deixa que, a través de la ment, aquest primer mot et proporcioni el següent; la segona paraula et portarà a la tercera, la tercera a la quarta, i així indefinidament. No t'aturis a pensar si les paraules *lliquen o no lliquen*, perquè interrompies el procés. Recorda que després, quan desenvolupis l'esborrany, has de continuar pensant en el contingut de la història perquè sigui ben original.

## 5. **Negoci.**

Negoci és una paraula clau en AIRES CUBANS. La narració se situa a Cuba i ja deus saber que Cuba és un país amb

problemes econòmics, deguts, en part, a l'embargament comercial que pateix com a conseqüència d'un règim polític totalitari, altrament dit *dictadura*.

. Busca informació sobre les causes d'aquest embargament i apunta, si és factible, possibles solucions al problema de la pobresa que pateix el país. No t'oblidis de contrastar la informació que obtinguis via internet, revistes, diaris, llibres..., amb l'opinió de companys cubans que coneguin el tema perquè l'han viscut de prop.

. Podríem dir que el protagonista d'AIRES URBANS és *llest com la gana*. Podries explicar el significat d'aquesta expressió tan nostra que, afortunadament, ha caigut en desús?

. Fes una relació dels negocis que ha portat, porta o pensa portar a terme el protagonista d'AIRES URBANS i argumenta si justifiques o no la seva actitud. Què faries tu en el seu lloc?

## El racó dels **CLÀSSICS**

Zoé Valdés va néixer l'any 1.959 a L'Havana, que és la capital de Cuba, i estima L'Havana i Cuba amb un amor que es desprèn en cada frase, en cada paraula que escriu. Estima la Cuba real i no la imatge de Cuba que vol vendre el règim del seu país. Zoé Valdés no ha tingut invonvenient a dir i escriure el que pensa en cada moment i això li ha portat força problemes. Va estudiar filologia a la universitat de L'Havana fins que, com diu ella, es va autoexpulsar. Va treballar a la Delegació de Cuba de la Unesco de documentalista cultural i després a l'Oficina Cultural de l'ambaixada de Cuba a París. Quan va tornar a L'Havana, va fer guions de cinema i va dirigir la *Revista de Cine Cubano*. Ha publicat llibres de poesia, com *Respuestas para vivir* i *Todo para una sombra*; i novel·les com *Sangre Azul*, *La nada cotidiana*, *La hija del embajador* o *Cólera de ángeles*.

Ara llegirem un fragment de la novel·la

*Te di la vida entera*, que l'any 1.996 va ser finalista del premi Planeta:

Ell no es va esperar cap més segon i, estrenyent-li el vestit, va arrossegar la noia cap a la pista de ball. L'orquestra va començar a tocar i el món ja no va ser més tota aquesta agonia de poder, política i surt tu que m'hi poso jo, i anem a fer-li una

mariconada a aquest i una putada a aquell. Cuquita va veure per primera vegada el gran Beny Moré dirigint la seva meravellosa orquestra amb el bastó a la mà. El vestit gris li quedava grandíssim. O no, es portava així, era la moda. Els pantalons de gresca es movien com banderoles al compàs dels seus passets novedosos. Va entonar, amb veu de brisa canyaveral, la cançó que va marcar la primera i única història d'amor de Cuquita Martínez.

*En este bar te vi por vez primera,  
y sin pensar te di la vida entera,  
en este bar brindamos con cerveza,  
en medio de tristeza y emoción.*

El sostre feia voltes i voltes i voltes... Les llums amb ell, les parets van semblar lluents miralls versallescós, com platejades, o daurades. En tot cas, es reflectien com en un laberint envidriat. Els reflectors semblaven estrelles que queien a milers, a velocitat incalculable; va demanar innumbrables desitjos. Dels quals, molt pocs es complirien. Va demanar que la mama i el papa poguessin viure a L'Havana o a Santa Clara, però junts en una mateixa casa, com una família normal. Va resar deu credos perquè la seva mare deixés el teatre, perquè el pare trobés una feina més ben pagada. Va desitjar que al seu germà li marxés l'asma i la mariconeria, que l'altre germà poliomelític recuperés la mobilitat de la cama malalta, que la seva germana sortís bé de l'operació d'un quiste al cervell,

que a la padrina se li alleugerissin els flegmons dels queixals, que el mulat blanquinot es redimís i deixés en pau el seu germà. Va pregar que aquest home, amb el qual ballava, galta amb galta, no s'escapés mai d'aquesta posició.

*Camarera, camarera, eres la camarera de mi amor.*

Llavors ell va respirar, i Cuquita va respirar els efluvis de la seva heliatosi.

–Ai, vostè té un pont? –va preguntar referint-se a si tenia planxa, és a dir, dents postisses.

–No, per què? –ell es va separar acomplexat.

–Perquè la boca li put una mica, té mal alè, vaja. Si tingués un pont, li hagués aconsellat que s'ho mirés, podria ser que un gos s'hagués fet les seves necessitats a sota, però com que no el té...

–va dir fent-se la graciosa, i va fer el gest d'olorar-se la copa de la mà.

–És que vaig menjar truita de ceba, m'encanta menjar ceba crua. –I va somriure sense fixar-se en els llavis, parlant entre dents, però sense treure la punta dels dits de la clivella de l'esquena de la noia.

–Quan un menja ceba, després s'ha de rentar bé la boca, mastegar paper de diari o de cartutx. I vostè, en què treballa, o no treballa?

El pare li havia ensenyat que el fonamental que havia d'esbrinar d'un home era la situació laboral.

–Qui, jo? –va inquirir ell, com un idiota.

–No, tonto, aquell d'allà davant, amb qui estic parlant si no és amb vostè?

–Clar. No, jo de moment venc el que se'm posi davant, llibres, mobles, màquines de cosir, d'escriure, de manejar, vull dir carros. Fins la meva mare, si es posa *farruca*, també la venc. Sóc el que es diu un buscavides, nena. Venc la meva vella per un dòlar si em veig escanyat.

A la noia la va estremir un tremolor humit des dels tormells fins al coll i va erissar-li aquesta zona de la pell.

–No digui això, miri que una mare és el més sagrat.

–És un dir, nena, és un dir...

En les seves obres, la cubana Zoé Valdés intenta reflectir els homes i les dones de la Cuba que trepitja i coneix com el palmell de la mà. Aquests homes i aquestes dones no responen a l'estereotip de cubans que circula fora de Cuba; els estereotips són simplificacions i l'ésser humà, sigui d'on sigui, és tot el contrari: té relleu, una forma de ser pròpia, particular, única, condicionada per les experiències que ha tingut al llarg de la vida; no podem caure en la simplicitat de pronunciar alegrement aquesta frase: els cubans són així (esbojarrats, despreocupats, vulgars...), o encara pitjor: tots els cubans són així. És com si jutgéssim el contingut

d'un paquet per l'embolcall extern; no ens podem quedar amb la superficialitat de l'embolcall: hem d'obrir el paquet i examinar el tresor que hi ha dintre. Els personatges de Zoé Valdés són éssers humans condicionats per les seves circumstàncies, exactament com nosaltres ho estem per les nostres, tot i que les unes i les altres són molt diferents.

Moltes vegades fem un parèntesi en la nostra activitat diària i anem a fer un volt, anem a veure els amics, sortim amb ells, entrem en un bar..., és a dir, desconnectem del que és la nostra feina habitual, el pa de cada dia. Cuquita Martínez desconnecta quan entra a la pista i comença a ballar, amb un desconegut, un ball que, a sobre, com diu la narradora, suposarà l'inici de la seva primera i única història d'amor.

. Amb les dades que tens de Cuquita Martínez, explica com creus que és un dia de la seva vida.

. En la primera part del fragment Cuquita es dedica a deixar-se penetrar per l'atmosfera que l'envolta i a pensar en tots aquells que estima; ho fa mentre es deixa portar pel seu acompanyant. Cuquita és feliç i desitja que els seus, tots aquells que estima, també ho siguin. Un desig que compartiria molta gent, nosaltres mateixos, tothom. Després Cuquita s'interessa per la seva parella i es mostra ella mateixa a través del diàleg que hi sosté; ara –quan parla- veiem com és en realitat: el personatge agafa relleu. Siguis

noi o noia, posa't en el lloc de Cuquita Martínez: imagina't que estàs engrescat –o engrescada– amb la teva parella i descobreixes que desprèn un alè pudent. Què faries? L'hi diries? Com i quan l'hi diries? Mostra't tu, amb tota sinceritat, a través d'un diàleg; mostra'ns, també, la reacció de la parella. I respon: quina diferència veus entre Cuquita i tu?; com t'expliques aquesta diferència? Finalment, compara la reacció de l'acompanyant de Cuquita amb la del *teu* companyant.

. Cuquita interroga la parella sobre la seva situació laboral. A què diries que aspira ell professionalment? Relaciona la seva professió i la seva vida amb la professió i la vida del protagonista d'AIRES CUBANS.

## 5. L'ESTIU DE LES ABELLES

Dalt del cim, la roca de les banyes s'ha gelat. Zohir, a mig pujar, hi clava les ungles, posa els peus als forats que hi ha fet el gel i grimpa una miqueta més. El sol li escalfa les puntes dels dits. Quin matí més net! Llàstima del vent! Un pam més, un altre i... vinga!, ja és dalt. Bufa. Seu al clot de la roca, d'on surten les tres banyes, i n'abraça una com si fos el coll d'un dromedari. L'aire fred li glaça les galtes. Zohir no es mou, ni es mourà mentre bufi el vent. Vol retenir el tacte de l'aire i el sol, i explicar-l'hi al mestre. Observa el perfil blanc de les muntanyes de l'Atles i entén un cop més per què l'avi no ha fet cas del que deia tothom i s'ha quedat a casa. Casa? Zohir riu, agafat al *dromedari*. Això sí que fa gràcia. Més d'un renega del que l'avi considera casa seva. L'avi, el seu mestre, viu al fons de la vall que hi ha sota la roca, en una cova prehistòrica que han compartit centenars d'homes i dones d'altres èpoques que a penes tenien res, o potser sí que tenien, tenien moltes... coses?; no eren turbants, ni braçalets, ni brillants, ni vestits de colors, ni sabates, però tenien, i tant que tenien! L'avi també té. Si en té, de coses, l'avi: diguin el que diguin els ignorants de ciutat, l'avi és ric. Per què riu tant, si no? Doncs perquè té tot el que vol: sol, cel, vent, pluja, riu, bosc, muntanyes... Per això cada dia, tan bon punt es lleva, s'agenolla mirant cap a la Meca i dóna gràcies a Al.là que l'hagi fet tan afortunat.

Això, abans, Zohir no ho entenia. On era la fortuna de l'avi? Creia que l'avi era un vell xaruc que amb els anys i la calor rabiosa de l'estiu s'havia trastocat i deia tonteries; els espavilats eren els joves intrèpids que fugien del poble com si tingués la pesta, travessaven l'estret de l'esperança i queien a l'altra banda de mar; la vida no devia ser fàcil, però ells no s'arronsaven: de seguida trobaven feina i demostraven que tenien braços, cames i cervell, sobretot cervell; eren herois de carn i ossos, herois generosos que no oblidaven mai d'on venien i a l'estiu tornaven. Quin brogit de clàxons sonant tots alhora! Zohir escalava la roca i observava el núvol de pols que aixecaven. I després, quants regals! Matalassos, olles, bicicletes, diners... *Té, teniu, per vosaltres*; n'hi havia per a tothom, fins per aquells que no tenien sang per imitar-los... Zohir se'ls mirava amb la boca oberta i el pensament al volant d'un cotxe imaginari. Ell també volia travessar l'estret de Gibraltar i demostrar als europeus que tenia braços i cervell.

Quan tenia deu anys —li'n faltaven dos per fugir i creuar l'estret—, els herois del poblat li van dur un Ferrari teledirigit, vermell com la sang, que Zohir va convertir en la seva mascota, el seu talismà; quan tenia un moment l'agafava, l'estrenyia contra el pit i somiava un futur esplendorós de curses i trofeus i voltes per tot el món; al poblat li deien el *pilot*, i ell i el Ferrari eren inseparables, brmm brmm..., el bòlit anava amb piles i, pilotat per Zohir, esquivava arrels i pedrotes i enfilava qualsevol camí, brmm brmm... Quan algú anava a veure Zohir i li deia: *I a tu, què vols*

*que et porti d'Europa?*, ell contestava: *Jo vull piles. Piles!*, cridava com si s'ofegués; tenia una capsa plena de piles: grogues, verdes, vermelles, sobretot vermelles, totes al seu lloc, una sobre l'altra, com bidons de gasolina, ben posadetes; les tocava amb l'índex i es movien, com si es volguessin posar al Ferrari; Zohir guardava cotxe i piles en un armariet que va fer ell mateix amb roure vernissat, i les piles no paraven de créixer... fins a l'estiu de les abelles.

L'estiu de les abelles!

Aquell agost feia molta calor i els tàvecs picaven rabiosos; les plantes no van florir i les abelles es van tornar boges i atacaven tothom. L'alegria de l'estiu va ser l'arribada de Mustafà, Alí, Ahmet, Malica i els seus nens, havien nascut a l'altra banda de l'estret però eren com Zohir, parlaven com ell, somiaven com ell... Un núvol de pols i el xiscle de tres clàxons va fer emmudir els grills. El cor de Zohir palpitava com si volgués trencar el pit i fugir i enfilar-se en un d'aquells cotxes; va escalar la roca de les banyes i es va posar la mà al front, fent de visera: els cotxes anaven tan plens que no hi cabia ni un dàtil. Zohir va fer un salt de felicitat i va brincar com una cabra que descobreix un tou d'herba al pic de l'estiu. Els homes cridaven, les dones xisclaven, el poble bullia. Tothom era al pla, observant els maleters dels tres cotxes, plens a vessar. Els nouvinguts no els van fer esperar i van començar a obrir bosses i paquets, van repartir sabates, roba, menjar...

L'àvia Loubna es va tancar a la cuina amb les dones i es va passar el matí als fogons; havia fet un filat enorme de quadrets petits per protegir-se de les abelles, i els homes el van instal·lar a l'esplanada de les celebracions, a l'ombra dels pins, davant de les cases; seients de pi, garlandes de romaní i bruc, violetes i margarides, quin goig la taula de l'àvia Loubna!, semblava la festa de la collita. Les dones van treure el cereal guisat com volia l'àvia i una onada d'aroma va anunciar l'àpat més enllà dels sembrats. Les forquilles repicaven en els plats com una música que acompanyava les paraules dels herois, que s'enlairaven i ressonaven per l'esplanada.

Mustafà aixecava els braços i dibuixava castells que s'enfilaven coll amunt. *Si veiéssiu com es veu tot des de la terrassa del gratacels!* Zohir s'ho volia imaginar, però no podia i es limitava a obrir la boca, i els ulls, i les orelles. Mustafà construïa edificis per més de cent famílies, parquet, solàrium, hidromassatge... relíquies de nom estrambòtic que acaraven l'oïda de Zohir. Aquelles paraules màgiques també l'animaven a canviar de plans. Per a què passar més estius en aquell cul de món? Què en trauria, sinó pols i més pols i engrunes de misèria? Ja no era un nen estúpid i poca-solta per contentar-se amb un cotxe de joguina. Havia arribat el moment de comportar-se com un adult i prendre una decisió important. De fet, ja l'havia presa. Adéu, doncs, piles de colors! Només s'havia d'afegir al grup dels intrèpids i deixar per sempre aquella pols ancestral.

Mustafà es va omplir el got amb aigua fresca de l'Atles i va beure una llarga tirada. Els trossets de be de l'àvia, amb pebrot i picants, ceba tendra, romaní, tiretes d'albergínia, es desfeien a la boca, però qui estava pel be?

Mustafà tenia la boca seca, es va omplir el got i va beure a poc a poc, tothom esperant; s'eixugava els llavis quan l'avi es va posar dret i es va avançar a les seves paraules:

—No has dit la veritat.

El got de Mustafà, gairebé buit, va vessar unes gotes abans de tocar la taula.

—Com ho saps?

—M'ho diuen els ulls: has patit, Mustafà, tens una ràbia que no et pots treure de dintre; encara pateixes, vés a saber què t'espera allà on vius.

Zohir va observar fixament els ulls de Mustafà i hi va veure un tel de tristesa que l'alegria no podia esborrar.

—No construïm edificis —va confessar Ahmet, els ulls eixuts, el cap enfonsat a la taula—; som paletes.

Zohir, i molts altres, no sabien què volia dir allò de *paleta*, però ningú no va preguntar res.

El pastís de morenc amb nous i avellanes i dàtils que va portar l'àvia va aixecar un cor de crits: els nens no es van contenir, *Visca! Jo en vull, àvia! Jo primer...!*

Zohir va sentir un rec-rec a l'estómac; es va aixecar i se'n va anar cap a casa. Amb el sol del matí, la porta cremava. Quan va

tocar-la, el rec-rec es va aturar. Zohir tenia les mans molles de suor i el pom de l'armariet no girava; va sortir a fora a buscar una eina.

Va obrir el primer cotxe i hi va veure una forca petita: era l'amulet que ell havia donat a Alí. El va posar al pom de l'armariet i crec!, va cedir immediatament: l'amagatall que Zohir havia construït amb tant d'amor es va desfer, dos pots de melmelada van caure a terra i es van trencar, i van venir abelles i abelles que Zohir no va veure. Al fons de l'armari hi havia el Ferrari. Zohir es va quedar quiet amb un dit als llavis, pessigant-se'ls. No, no dubtava. Sabia perfectament per què havia obert l'armari. Va agafar el Ferrari dels somnis i la capsa amb les piles de colors i va sortir com si l'empaitessin, seguit de les abelles, dues, tres, cinc, a punt de picar-lo. Va travessar l'esplanada de les celebracions procurant que no el veiessin, i es va aturar al peu del barranc. No veia el fons, però sentia el cascavell de l'aigua. Un núvol d'abelles volejava entorn del coll de Zohir, les espatlles, la cara, a punt de picar.

Zohir va agafar impuls i va tirar lluny, ben lluny, el Ferrari i les piles de colors.

Després va fer un pas enrere i va fugir del peu del barranc. No hi havia cap abella.

Zohir ensuma els pins i s'aixeca del clot de la roca de les banyes, on seu des de fa molt, voltat de paisatge. La roca és un

tron; dalt de tot, la cresta blanca de l'Atlas sembla una corona. Ell baixa de la roca assegurant peus i mans i, un cop a terra, s'enfonsa pel camí de les serps, emocionat, com si el fes per primera vegada. Les herbes, molt altes, li tapen la cara i sent l'espígol a ran de nas. Quina aroma! Si no fos per la mare, viuria amb l'avi en aquella cova prehistòrica que al llarg del temps ha aixoplugat tants homes i dones i nens. L'avi no té ni una taula per posar-hi el plat; arbres i pedres es converteixen en taules, cadires, ganivets... L'enginy del mestre resol els petits problemes de cada dia. Problemes? Per problemes, els que té Mustàfà; l'avi, el mestre, no té ni un problema. Tant és que camini descalç per camins plens de pedres, quina escalfor! Zohir tampoc vol sabates, ni vestits, ni diners, ni res que no pugui trobar en aquest trosset de bosc. És ambiciós i no es conforma amb coses vulgars, ell aspira a tot, i vol l'avi, mirar-lo, escoltar-lo, tocar-lo... L'avi de la cova és un savi. El van a veure homes i dones turmentats, de Marroc i Mauritània, beduïns del desert, berbers... i marxen amb una rialla.

La cova mil·lenària de l'avi apareix entre els pollancre, com un palau. Encara no hi toca el sol, però la pedra és càlida. Zohir entra a poc a poc i és tot fosc, nu, però endevinava una presència. L'avi és al llit, amb els ulls oberts, uns ulls que li recorden el pare i la mare que es va endur l'aigua l'any de les pluges, quan ell tot just caminava. Zohir somriu, s'agenolla i posa el cap vora els tormells de l'avi. Li diu que ha escalat la roca de les àguiles i ha vist la cresta de l'Atlas blanca com una carbassa plena

de llet i... De sobte, l'avi li agafa el braç, l'hi estreny com si els dits fossin pinces i es dóna un cop al pit.

—Que Al.lah s'apiadi de mi! —exclama.

Zohir li dóna la mà, l'aixeca de mig cos i l'ajuda a asseure's damunt del llit; els dits de l'avi tremolen com pollets, no és fred ni res que se li assembli, és una altra cosa, una cosa que ve de dintre... Zohir faria el que fos per tranquil.litzar l'avi, per assossegat-lo, per arrencar-li l'arrel del disgust; no té pas por del que hagi fet l'avi perquè els sants no s'equivoquen, però l'avi, el mestre, ja té molts anys i es pot posar malalt, potser té febre, qui sap si delira...

—Sóc egoista, Zohir —diu l'avi—, tinc por que Al.lah em castigui.

Zohir s'ajup, li besa els peus i no gosa aixecar el cap de terra.

—Jo sóc feliç venint cada dia, mestre —diu—, escoltant, aprenent...

—Aixeca't i no em diguis mestre que no ho sóc, t'he convertit en una ombra; aquesta cova...

—Això no és cap cova, és un temple.

—No t'enganyis, Zohir, és una cova de mala mort, hi ha aigua per tot arreu. Tinc els ossos desfets!

Un cop d'aire inunda les esquerdes de la cova i Zohir esternuda.

—Ho veus? Al.lah no ens vol en aquesta cova. Jo ja sóc gran, però tu... has de volar!

—Jo?, volar?, fugir? —Zohir es posa la mà al pit, no s'acaba de creure el que l'avi li està proposant.

—Si jo me'n vaig, tu què faràs? —pregunta.

L'avi fa un pas endavant, estira l'altra cama i posa els peus en una llosa.

—Vull viure en una casa del poble, com tothom.

Zohir busca amb els ulls l'arc escantonat per on s'entra a la cova i mira el bosc i les muntanyes.

—I jo, on... vaig?

L'avi assenyala el bagul de roure que té als peus del llit; agafa el matalàs amb les puntes dels dits, hi clava les ungles i s'acosta al bagul lentament, panteixant, com si tingués por de perdre l'equilibri; s'asseu en un cul de llit i obre pausadament la tapa del bagul. Vestits vells, túniques antigues, xilabes... ho agafa amb totes dues mans, suaument, com ho faria l'àvia Loubna, i ho deixa pla, molt ben posat, damunt del llit. S'atura en una bossa de cuir vella i amb el coll estret, negra i rodona, hi enfonsa la mà i n'acarona el contingut. Somriu. Zohir s'ajup i toca amb el cap el braç fred de l'avi, que posa lentament les mans a la bossa i estira un objecte. Zohir es mossega el dits. *Què deu ser?* Estira el coll tant com pot i fa un pas enrere, vermell com unes brases. *Si és... el Ferrari!* El seu Ferrari. Té un cop a la cabota que l'avi intenta tapar, Zohir no el veu, no recorda que el va llançar al barranc,

només veu el Ferrari i el pols tremolós de l'avi que el subjecta, com batega!

—Te'n recordes? —diu l'avi.

-Ssss... sí –mussita Zohir.

El zumzeig d'una abella a la paret de la cova li treu els ulls del Ferrari. L'abella supera una columna de roca i encara, feliç, l'arc de la cova. La sortida.

## Parlem de **L'ESTIU DE LES ABELLES**

### 1. **Imatges.**

Quan llegim un text, traduïm les paraules en imatges que expressen accions, sentiments, reflexions... que ens són molt properes. Així, veiem Zohir grim pant a la roca de les banyes perquè coneixem roques semblants i hem recordat què sentíem quan ens hi enfilàvem (por, perill, fred, angoixa, llibertat...) Encara que no hàgim estat mai al Marroc ens imaginem la serra de l'Atles perquè hem vist, tocat, escoltat i olorat altres serres, com el Montseny o els Pirineus. Podem sentir tan bé com sentia Zohir el vent que copeja la cara, el brunzit empipador de les abelles, la calor, l'asfíxia... Tots hem rebut regals inesperats i potser immerescuts que ens han tornat bojós d'alegria; tots hem tingut objectes molt personals que hauríem guardat en amagatalls secrets: un peluix, una nina, un cotxe... Tots hem tingut somnis... Nosaltres també hem vist una reunió familiar en què algú volia donar una idea falsa de la realitat i molts se'l creien, fins que algú demostrava l'engany i ens ha caigut la bena dels ulls; llavors hem començat a veure les coses —i potser la vida— d'una altra manera i aquell ídol que teníem ho ha deixat de ser i el substituïm per un altre o decidim viure sense ídol. Les imatges són referents universals; quan llegim un bon text, veiem imatges nítides, ordenades, plenes de contingut...; així, per la mateixa regla de

tres, qualsevol lector del món pot entendre i vibrar amb les nostres paraules, si transmetem imatges clares i potents.

. Explica en unes cent paraules què vas fer el dia que vas aprendre a anar en bicicleta, o a nedar. No diguis què senties, sinó què feies a cada moment i, veient-ho, veient-te, deduirem què senties (volem veure imatges: una imatge val més que deu adjectius).

## 2. **L'avi.**

La figura de l'avi, o l'àvia, els avis en general, tenen un valor molt important en moltes parts del món. Són l'experiència; han viscut molt, han trampejat situacions delicades i, en conseqüència, han atresorat coneixement, han après, i els joves els admiren. En la nostra societat també era així, però en les últimes dècades la cosa ha canviat força; hem vist repotatges en què molts avis i àvies passen els últims anys de la seva vida en unes cases relativament grans anomenades residències o llars d'avis —tècnicament es diuen geriàtrics— que solen tenir noms molt suggerents: el Paradís, la Il·lusió, L'Eterna Joventut...; alguns d'aquests avis hi viuen –o hi malviuen- en contra de la seva voluntat.

. Parla amb nois i noies de l'escola o del barri que vinguin d'altres països i pregunta'ls què pensen de les persones grans i què opinen de les nostres residències per a la gent de la tercera edat; si pots, entrevista pares i avis d'aquests nois.

. Podries visitar una d'aquestes residències i preguntar als avis què en pensen. Abans has de fer un guió: per què és aquí?, hi està d'acord?, el tracten bé?, què fa?, què troba a faltar?... Quina és la situació de casa teva respecte als avis? Comenta les conclusions amb els companys. Podeu fer un debat sobre el tema: *El geriàtric, una bona solució per a la gent gran?*; això sí, hi ha d'haver un moderador que reguli i cronometri les intervencions perquè surtin totes les idees i totes les parts tinguin les mateixes possibilitats d'exposar i defensar els seus arguments.

### 3. **El Ferrari.**

Ja hem parlat del títol, del simbolisme i de les imatges. Aquí apareixen dos elements simbòlics relacionats entre si: les abelles i el Ferrari.

. Per què et sembla que en aquesta narració les abelles protegeixen el Ferrari?

. Al final de la història, Zohir veu una abella al voltant del Ferrari; però aquesta abella deixa de protegir el cotxe i fuig de la cova. Podries interpretar aquest final?

. Intenta justificar per què l'autor ha seleccionat aquests elements per construir aquesta història:

-roca de les banyes

-Atles

-la cova de l'avi, que és un temple.

#### 4. Immigració.

Un immigrant no és un turista, ni una persona que s'instal·la en un altre país perquè li han ofert una feina millor o més atractiva que la que tenia a prop de casa. La gran majoria d'immigrants vénen del tercer món, és a dir de tots aquells països (Àfrica, gran part d'Àsia, Amèrica central i del sud, Europa de l'est...) en què la població no té cap possibilitat de millorar socialment. Els immigrants són persones que amb prou feines es poden guanyar la vida en el seu país d'origen i ho venen tot per comprar el passatge cap a un país desenvolupat amb l'esperança de treballar en una bona feina i viure amb dignitat; també cal saber que sovint no tenen papers per entrar legalment en aquest nou país i cauen en mans de màfies internacionals que els exploten tant com poden.

. Demana a tres companys immigrants –ells o els seus pares– que t'expliquin els motius pels quals van deixar el seu país i com van fer el viatge: mitjà o mitjans de transports, dificultats, destins anteriors a l'actual... Si ets immigrant, explica'ns el teu propi viatge.

Si per entendre els immigrants, ens hem de posar en el seu lloc, també ens podem posar en lloc dels polítics que ens governen, els quals fan les lleis perquè la convivència sigui cada cop més fàcil i més justa.

. Ara ets un polític seriós i estimes la política perquè creus que és l'única manera de canviar la realitat que menys ens agrada. Es

podria fer alguna cosa perquè la gent no hagués d'emigrar i es pogués quedar al seu país? Explica'ns el teu projecte.

## 5. **Religió.**

L'acció de l'ESTIU DE LES ABELLES se situa al Marroc i tots els personatges són musulmans. Ja saps que el llibre sagrat dels musulmans és l'Alcorà, escrit per Mahoma, i aquesta religió, que es practica en tots cinc continents, és la segona més estesa pel món.

. Parla amb els companys que siguin musulmans, i esbrina en què consisteix i quines són les pràctiques religioses musulmanes més habituals; en què consisteixen i per què les fan.

. Ara busca informació a la biblioteca, internet... i resumeix els fonaments de la religió musulmana; dibuixa en un mapa del món els llocs on es practica majoritàriament aquesta religió i digue'ns de quanta gent parlem i com es distribueix.

. Esbrina el significat d'aquestes paraules: àrab, magribí, mahometà, musulmà, sarraí, estat islàmic, fonamentalisme, xiïta, sunnita.

## El racó dels **CLÀSSICS**

P.C. Wren evoca un món de passions i heroïsmes que s'emmarca en la vida quotidiana dels soldats i oficials de la Legió Estrangera en les assolellades terres del nord d'Àfrica. En les seves aventures no hi falta l'emoció, ni els decorats plens de colors, ni la humanitat dels personatges que recorren aquests escenaris tan ben detallats; salta a la vista que les aventures dramàtiques que descriu P.C. Wren són episodis de la vida real, que ell ha viscut en persona. Els personatges i els ambients que retrata posseeixen l'atracció irresistible que es desprèn de l'observació directa de la realitat i de la pròpia experiència personal.

Vet aquí un fragment de *Beau Geste*, la primera part d'una trilogia que ha donat a P.C. Wren una merescuda glòria literària:

La mort del meu germà Digby pels trets dels berbers va ser la primera catàstrofe tràgica d'una sèrie de desastres dels quals Buddy, Hank i jo vam ser víctimes a partir d'aquell moment.

Primer vam trobar una tempesta de sorra terrible que una mica més i acaba amb tots nosaltres i que va esborrar totes les pistes que seguíem. Quan vam reprendre el camí, després de buscar-lo, vam arribar a un pou i el vam trobar sec.

Els camells estaven morts de gana i es van menjar algunes plantes verinoses; ràpidament es van posar malalts i al cap de poques hores es van morir.

Ens vam trobar perduts al desert, sense saber on era el camí de les caravanes, sense menjar i amb tan sols mig litre d'aigua en un odre de pell de cabra.

Vam decidir que no tastaríem l'aigua fins que materialment ens estiguéssim morint de set. Durant tot un dia sencer ens vam abstenir de beure. A la nit ni tan sols podíem parlar. Teníem els llavis negres i ressecs, la llengua inflada i el coll com de suro. Tot i això, continuàvem caminant, perquè la nostra vida depenia de poder arribar al *camí*.

L'endemà al matí jo ja no em podia moure. I em vaig quedar adormit.

El sol em va despertar. Llavors vaig notar que Buddy contemplava un tros de paper arrencat d'un quadern de notes. Me'l va allargar i hi vaig veure escrites les paraules següents:

*Amics:*

*Beveu a poc a poc l'aigua que teniu i camineu de pressa.*

*Recorda, estimat Buddy, que hem estat bons amics.*

*Hank*

Efectivament, Hank havia marxat perquè la provisió d'aigua durés més i ens permetés salvar-nos.

Buddy va obrir l'ordre de pell de cabra i es va omplir la boca d'aigua. Durant un minut s'hi va estar refrescant la boca i després se la va empassar a poc a poc.

Jo el vaig imitar; em vaig empassar l'aigua i no deixava de sentir un nus al coll quan pensava en el pobre Hank.

Durant tot aquell dia i tot l'endemà vam caminar, o més ben dit, ens vam arrossegar, humitejant-nos la boca a intervals. El segon dia, quan es ponía el sol, vam veure un miratge de palmeres, un poble i una mesquita. I resulta que no era un miratge, sinó una realitat.

Ens hi vam estar alguns mesos i vam recórrer el desert buscant Hank, treballant de llauradors, de portadors d'aigua o de camellers. Quan les patrulles franceses visitaven el lloc, ens amagàvem o fugíem al desert amb la complicitat dels habitants del poble. Més d'una vegada ens vam poder unir a una caravana que es dirigia al Sud, però jo no volia obligar Buddy a abandonar aquell lloc. El pobre noi tenia una fe cega en la indestructibilitat de Hank i l'esperava.

Per fi va arribar una altra caravana i Buddy em va proposar que ens hi uníssim com a camellers i guardians.

No es van aturar aquí les nostres aventures i penalitats, però semblava que el Destí no ens perseguís amb tanta crueltat. També és cert que, com que jo havia perdut a Digby, i Buddy, al seu company Hank, poc ens importava a cap dels dos el que ens pogués passar.

Per a molta gent la vida rutinària que fem cada dia resulta avorrida. Sovint l'ésser humà s'ha sentit atret per l'aventura i ha traspassat el límit dels camins tradicionals; aquest afany de coneixement del món l'ha dut a la descoberta d'altres territoris, altres gents, altres costums; és probable que en el decurs imprevisible de l'aventura, hagi patit privacions i penalitats, però el que n'ha tret a canvi és molt important: un coneixement profund de l'home i del món que l'envolta, i de les seves pròpies capacitats i recursos com a persona.

. I tu, no has viscut mai aventures? No has patit fam, set, fred, son o insomni? No t'has perdut mai? Recordes quan i com vas conèixer la por? Què vas sentir? Quan hi penses, se't posa la pell de gallina? Explica'ns una aventura personal amb la intensitat que vas sentir mentre la vivies.

Tornem a la lectura. Quan els tres soldats es queden sense aigua, Hank decideix marxar perquè els altres dos es reparteixin la seva part d'aigua i augmentin les seves possibilitats de sobreviure. Jutjant aquest fet en si mateix, probablement convindries que Hank és un amic *de debò*. Quan, per fi, els seus companys s'adonen que l'últim miratge no és un miratge sinó un poble que els acull, passen molt de temps en aquell lloc i quan poden, recorren el desert amb la il·lusió de trobar Hank. Diríem, doncs, que els uneix una amistat

autèntica; i diem autèntica per contrast, ja que tots coneixem, per experiència, amistats falses.

. Quan et sembla que podem parlar d'amistat autèntica i quan d'amistat falsa? Escribe dues històries en què es mostrin clarament aquests dos tipus d'amistat.

Hi ha centenars d'homes i dones —per no dir milers— que han passat moltes aventures per fugir de la misèria, i les han passades involuntàriament, vull dir que no tenien cap ganes de córrer món; en canvi, han deixat el poble de tota la vida, pares, germans, tiets, amics, costums, paisatges... i han intentat guanyar-se les garrofes en un lloc on la vida es pogués viure amb dignitat. Aquest, si més no, era el seu propòsit.

. ¿És el cas dels teus pares i, per tant, el teu cas? Per què no ens ho expliques.

. Si no ho és, entrevista algun amic teu, tracta de posar-te a la seva pell, d'entendre les seves motivacions, les seves alegries, les seves tristeses, les seves decepcions... i explica'ns la seva història.

## 6. EL PLA DEL SALVA

Miguel no es pensava que tenir pare fos res de l'altre món. El pare de Miguel no parava gaire per casa; quan no era al bar, arreplegava ferros amb un trasto que en deia furgoneta i li pagaven a tant el quilo, però no podia portar pes per culpa de l'hèrnia i Miguel —qui, si no?— l'acompanyava amunt i avall a partir de les cinc, quan plegava de col·legi; els col·legues es quedaven al pati jugant a futbol, i Miguel pujava a la furgoneta, que feia pudor de conyac, i seguia amb els ulls les moviments dels companys, fins que els perdia de vista. De tant en tant el pare treia una mà del volant, se la posava al ventre i rondinava: *quin mal, l'hèrnia!, això no és viure...*, estirava el braç fins al caset i posava Lolita ben fort; l'hèrnia burxava i el pare renegava, insultava la tia Macarena, que posava el nas a tot arreu, i criticava la mare, *que bé que s'està tot el dia a casa sense treballar, com una marquesa, regant els geranis, esporgant rosers...* La mare cuidava els bessons-màquines-de-plorar, sobretot l'excursionista, que buscava tresors i trobava misèries, com Miguel quan, ajudant el pare, trepitjava vells magatzems que es desfeien, naus pudents, amb els vidres bruts i esquerdats i reixes rovellades, cementiris de ferros. Un dia a les cinc Miguel estava cansat i va dir al pare que anava a la biblioteca, però es va quedar al pati jugant a futbol; li van passar la pilota i va veure el pare baixant escales amb un tros de motor que li tapava els ulls, va ensopegar amb la paret i se'l va tirar a sobre, es va

esclafar els budells... Quan Miguel va arribar a casa, el pare ja hi era, no havia sortit; ell, sol, amb l'hèrnia, no podia fer res, va dir, prou pena tenia, i va ser una llàstima perquè va rebutjar un motor que encara funcionava i n'hauria tret una pasta. La mare se'l va quedar mirant i després va mirar Miguel amb el biberó a la mà i el Lolo plorant en braços, i el pare es va encantar a la tele: entrevistaven el golejadore del Màlaga, que prometia gols a mansalva. Patapum!, es va sentir de cop, i van córrer cap a la cuina: l'excursionista, enfilat a la pica, havia obert un armari i s'ho havia tirat tot a sobre, pomes, taronges, conserves, pots de tomàquet de la tieta, olives macerades... i vidres, sobretot això, vidres, vidres per tot arreu, no es podia aprofitar res, tot a les escombraries. La mare va anar a buscar l'escombra i la pala amb el Lolo en braços, i a Miguel li van passar les ganes de jugar a futbol.

Recollint ferros per la Malagueta, Miguel va veure un home gran amb una barba blanca que li recordava un savi que havia vist en un llibre; seia en una cadira de fusta, de cara al mar, i pintava un quadre, els ulls clavats al llenç. Miguel s'hi va acostar per l'esquena i va veure l'esbós d'un home de cabells esbullats, galtes vermelles i ulls encesos, vermells com el vi.

—Què mires? —va etzibar l'home sense treure els ulls del llenç.

Miguel es pensava que no el pintor no el podia veure i va tenir un sobresalt.

—T'agrada dibuixar?

—No ho sé.

El Salva no era pintor. Era pescador i vivia en una barca ancorada al moll. I quina barca! Quinze metres d'eslora, una sala-menjador amb un balancí corcat, tres camerots, la cuina i un rebost amb una nevera que havia portat quilos i quilos de peix, no pas ara, que tot era vell; abans, quan era el rei de la tonyina, el Salva es feia a la mar amb sis mariners tatuats, i cada viatge era una aventura, un prodigi, fins que es va plantar, abans d'hora, perquè li faltava un viatge, sempre falta un viatge. El Salva va obrir un calaix i va treure dibuixos amb colors tan vius que semblaven reals: cases blanques com un glop de llet; homes discutint amb les benes inflades i, a la taula, gots de vi negre; balcons amb geranis vermells; campaments gitanos: noies ballant descalces, lluentons, panderetes... Miguel va agafar el quadre d'un nen que pelava una magrana i el paladar se li va omplir d'una pessigolleta de granets vermells.

Miguel va anar sovint a veure el Salva i el pintor li va ensenyar a agafar el llapis i a traçar esbossos; el noi va aprendre a barrejar colors i va fer els primers olis, les primeres aquarel·les. Mestre i alumne no es quedaven al moll. Passejaven. El Salva es va posar una gorra amb galons i en va donar una altra a Miguel amb una àncora.

—Ets el meu grumet —li va dir.

—A les ordres, capità!

Miguel tenia un forat a les sabates que li feia una rodoneta menuda a la planta del peu; sovint se li clavaven pedretes i el punxaven com agulles de cap, però quan estava amb el Salva no sentia les agulles. Navegaven per la ciutat amb el cavallet, la paleta i la capsa de fusta amb tubets de colors, i observaven els carrers com si fossin làmines: façanes velles, cornises, crits..., qualsevol cosa els aturava.

*Pescadilla fresca, pescadiiiiilla!*, un noi amb els pantalons curts, els genolls pelats i una caixa de peix va ensopegar amb una pell de poma i va caure de morros, patapaf!, el nas a terra, els ulls perduts, seguint els peixos. Pintor i aprenent van plantar el cavallet i van fer, ràpid, rapidíssim, l'esbós de la caiguda; el noi es va aixecar, va posar els peixos a la caixa i va continuar el seu camí.

Salva sabia la vida i miracles dels personatges que donaven nom als carrers, l'origen de cases i barris, qui va fundar tal o qual botiga...

Un divendres Miguel va trobar el pare al darrere de la furgoneta, estirat, dormint, amb una ampolla a les mans, negres de greix.

—Què fas aquí? —el va sacsejar—. Per què no treballes?

Ell va tardar a aixecar-se, va estirar els braços, es va fregar els ulls i va fer una ganyota.

—Avui... —ara va fer un badall— és festa.

—Quina festa?

—El patró dels idiotes —el pare va fer un singlot i va caure enrere, d'esquena al matalàs.

La *fiesta dels idiotes* va durar dies. L'home que li comprava els ferros va plegar el negoci i el pare es va quedar sense feina, ell i molts, tancaven fàbriques, súpers, comerços i botiguetes de tota la vida... La mare feia mans i mànigues per pagar lloguer, llum, bolquers, farinetes..., no li sortien els comptes i ho deia tan sovint que posava els pèls de punta, i els nens ploraven. Un dia la tieta Macarena va aparèixer amb bolquers, roba, diners i sabates per al Miguel; va mirar el pare de reüll i va dir que si la muntanya no venia a Mahoma, Mahoma havia d'anar a la muntanya; el pare, estirat al sofà, no treia els ulls de la tele.

L'endemà al matí el pare se'n va anar tan d'hora que Miguel no va sentir el motor de la furgoneta. Després, quan s'acabava la llei i buscava la motxilla, el bessó excursionista va entrar a l'habitació dels pares i va trencar el marc amb la foto del pare i la mare vestits de nuvis, agafats de bracet; i la mare, en lloc de pegar-li, o renyar-lo, o simplement cridar, es va asseure al llit, va deixar caure el fregall i va començar a riureposar a riure. Miguel va donar per fet que el pare no tornaria. A l'hora de sopar la mare xiulava *Corazón partío* i Miguel desfeia la col a cops de forquilla. De sobte, el motor de la furgoneta, s'atura, se sent un cop de porta, quatre passes, i el pare entra rient. Tenia feina, molt bona feina, res d'aixecar ferros, s'havia acabat allò d'ajupir-se; una cadena de frigorífics volia muntadors que penquessin deu hores al

dia i, modèstia a part, ell era una màquina. Però hi havia una pega: la feina era lluny. Quan Miguel va sentir que havien de fer les maletes, es va desinflar. On anirien? I el mar? Segur que en aquell lloc tan llunyà no hi havia mar. El mar no se'l podien endur i Miguel, sense mar, s'ofegava. Però la mare no volia sermons, ni almoines de la tieta, ni exigències de ningú i li va dir a Miguel que marxarien igualment, li agradés o no. Miguel se'n va anar corrents, es va tancar a l'habitació i va plorar, sol, damunt del llit, en silenci, cinc minuts, potser deu, fins que un sorollet li va gratar el cervell, *xup-xup, xup-xup, xup-xup...*, es va girar i va veure l'excursionista a la porta, amb un tren als dits, *xup-xup, xup-xup, xup-xup... Tete!*, Miguel es va adonar que el nen el mirava com si fos un tresor i se li va posar pell de gallina; l'excursionista estava tan prim que se li marcaven els ossos.

Quan Miguel va anar a veure el capità, els geranis inundaven els balcons i l'olor de gessamí impregnava un cel blavíssim, i es barrejava amb l'olor de peix que portava el mar. El capità prenia el sol al moll, en una hamaca, endormiscat, però va obrir els ulls abans que Miguel arribés. Van entrar a la barca, el Salva va obrir el forn i va treure un pa de pessic que havia fet per a tots dos.

Miguel va vomitar:

—Me'n vaig lluny, moilt lluny. El pare ha trobat feina.

El capità va enfonsar lentament el ganivet al pastís i en va fer dos talls iguals.

—Veuràs moltes coses —va dir.

El nus que Miguel tenia a l'estómac li va pujar fins a la gola i va ser incapaç de tastar el pastís. El Salva va posar el pastís al forn, va mirar el noi, es va girar, va obrir el calaix dels dibuixos i va treure el de dalt, el retrat que feia quan es van conèixer.

—El pare! —va exclamar Miguel—. Has dibuixat el pare!  
Aquests ulls de vidre... És ell! I tant que és ell!

—Per a tu.

Salva li va donar el dibuix, però Miguel no tenia cap interès a quedar-se'l.

—Vols que me'n vagi? —li va preguntar amb els ulls llents, espurnejants.

—I a tu què et sembla?

Els dits del Salva i el dibuix que sostenien tremolaven suaument en l'aire, com un va-i-vé.

Miguel li va prendre el retrat i el va estripar una, dues, tres vegades, i el va llançar al mar.

—No havies de fer l'últim viatge? —li va dir després—. Vull venir amb tu!

-Però... —els dits del Salva sostenien un dibuix inexistent- i el pare?

-El meu pare ets tu!

El Salva va obrir del tot els braços i el noi s'hi va estavellar. Miguel es va vaure ell mateix, petit, petitet, al parvulari, amb tot de nens i nenes al voltant, *pare, pare*, deien, i reien contents, i ell sèrio, *per què riuen?*, es preguntava.

Aquella tarda el Salva i Miguel van revisar la barca de dalt a baix; havien de comprar pintura, oli, eines, lubricant, esquers, queviures, roba... Van visitar algunes tendes, van fer encàrrecs... i van dissenyar un pla perquè no els enxampessin, amb un còmplice, un mariner amic íntim del capità que faria de pont entre tots dos; capità i grumet ho van celebrar en una vella taverna, compartint pops i cervesa. Miguel va arribar a casa a les deu tocadetes, badallant.

—El pare trencant-se l'esquena i tu passant de tot —el va renyar la mare.

Al pati de casa hi havia bosses i bosses de coses que no es podien endur a la nova casa. Miguel va ajudar el pare a carregar la furgoneta i es va estranyar que no anomenés l'hèrnia ni una vegada. Li va veure una agilitat i una força que no coneixia i el va assaltar un dubte que havia tingut sempre: *serà un invent, l'hèrnia?* Es quedaria amb les ganes de saber-ho.

Aquelles bosses eren per a la tia Macarena, però es van quedar a mig camí, en un descampat ple de runa.

—A la tia no li fan cap falta —va dir el pare—. No li diràs a la mare, oi?

A Miguel no li semblava que estigués a punt de deixar casa seva. A casa ell no feia cap falta. Segur que quan els pares veiessin la carta que els havia escrit ho entendrien perfectament i el deixarien en pau, la seva vida era seva, ben seva, seva i del Salva, naturalment. Tant era que el pare s'hagués inventat l'hèrnia

o que s'hagués curat de cop; Miguel no li perdonava les tardes de renecs, presses, nervis, suors, pantalons estripats, cintes de casets cutres i acudits idiotes.

El dia de l'adéu va dir a la mare que passaria la tarda amb els companys. Es va posar la samarreta de ratlles blaves, les celles postisses i les ulleres, i se'n va anar cap a la Malagueta amb les mans a la butxaca, arrossegant els peus, xiulant, inundant els pulmons de gessamí; tenia temps, tot el temps del món, i observava balcons vermells, caixes de mandarines, pidolaires, carruatges de turistes... Tenia un punt d'enyorança i no mirava enrere. El futur era el cavallet, la paleta, els colors... i el mestre, sobretot el mestre, i la barca, visitarien mil ports, veurien gent diversa, cases de canya i fang, de fusta, de formigó, saltants d'aigua, volcans en erupció... i pintarien, es pelarien els dits dibuixant esbossos, perfilant siluetes. Un dia n'acabaria d'aprendre i s'hi guanyaria la vida, *el pintor mariner*, li dirien; *mariner, no, grumet*, contestaria ell, *no oblideu el Salva*. L'últim rengle de cases va quedar enrere. Davant seu, la immensitat del mar! Quin aspecte més tètric, el moll, sense la barca! Màlaga, sense el Salva, començava a ser diferent. Va mirar el rellotge. Les set. Va alçar els ulls cap a l'horitzó i va veure, lluny, una barqueta que es movia, s'acostava. Quina puntualitat, el còmplice! Miguel va sentir un calfred; sense que hi pogués fer res, li van venir al cap els nens de l'escola, feia primer i es burlaven d'ell, duia l'ull tapat, la mare va arreplegar el gallet que esverava el galliner, un galtes de ca

l'ample, i li va marcar els dits, quina bufetada!; com va riure, ell, per dintre! De sobte, els nens, l'escola, la mare... es van fondre. Feia ben fet, Miguel, de deixar la mare?, i el pare?; aquell tipus no en tenia res, de pare, però últimament, amb tots els preparatius, semblava més humà, a penes veia la tele, bevia menys, potser ni bevia, ¿i si s'havia trencat la closca i sortia el pare de debò? O és que potser tenia ganes de córrer, agafar un taxi i tornar? Maleïts dubtes! Quin pessigolleig, els peus!, semblava que es moguessin sols, que el convidessin a fugir. Però la coïssor es va anar apagant fins que va desaparèixer del tot. Per què s'enganyava? L'alcoholisme no es pot deixar així com així; els nervis, els crits, els insults... tampoc. El pare i la mare no canviarien tot el que ell desitjava i els bessons, tan innocents, seguirien indefectiblement el camí del pare. El mariner de la barca va agitar els braços i li va veure un tatuatge que s'enfilava espatlla a munt. La barca va apagar el motor i va entrar, suau, a l'embarcador. Miguel va gronxar la vista pels màstils nus, va doblegar el genoll, a punt de fer un pas, va mirar el mariner i es va aturar de cop: dos núvols negres li van congelar el peu a un pam de terra.

—Ho sento —va dir el còmplice—. El Salva no...

Miguel va clavar els ulls a la serp que escanyava el coll del mariner, va fer un pas enrere i es va quedar al moll, lluny de la barca, que fugia ràpidament.

## Parlem d'EL PLA DEL SALVA

### 1. Els peus de la història.

Els peus són la part de baix de la persona i sostenen el cos; si els peus fallen, el cos cau. Doncs els peus d'una narració també estan situats al final, són les últimes paraules del text, i són importantíssims perquè si no són prou consistents, la història no s'aguanta i cau pel seu propi pes. Ara intentem tapar els peus d'EL PLA DEL SALVA, l'última frase de la història. Situem-nos. Tenim Miguel dubtant, no sap si el millor que pot fer és marxar de casa o anar-se'n amb el Salva; Miguel està fet un embolic i el lector veu perfectament que s'acosta el final de la història i pot passar de tot. És un moment de molta tensió i no ho podem deixar així. Hem de respondre aquest *què passarà?* que arrosseguem des del començament de la història. El lector ens exigeix els peus, un suport que agunti la història i li deixi un *sabor* que difícilment oblidarà. Doncs no fem patir el lector i donem-li l'última frase: *Miguel va clavar els ulls a la serp que escanyava el coll del mariner, va fer un pas enrere i es va quedar al moll, lluny de la barca, que fugia ràpidament.* Te n'adones, de la informació que conté l'última frase! El lector entén que el Salva no ha estat prou valent per enfrontar-se a la realitat i dir a Miguel que no se'l vol endur perquè ell no és el seu pare, o no vol que el persegueixi la policia, o vol que Miguel afronti els fets al costat de la seva família...; la percepció que fins ara el lector tenia de Salva canvia

completament: Salva ja no és, ni de bon tros, l'ésser idealitzat que vèiem a través de la mirada infantil de Miguel.

. L'objectiu d'aquest llibre és anar endavant i conèixer més coses, però què et sembla si fem una excepció? Vés, doncs, cap endarrere i comenta els peus de les narracions que has llegit fins ara.

## 2. **El pare.**

Podem dir que EL PLA DEL SALVA gira a l'entorn de la figura del pare, figura importantíssima en la vida de qualsevol persona. La mort del pare o de la mare, la separació brusca dels pares, la substitució del pare per un ésser no acceptat... poden modificar la personalitat de l'adolescent, que no pot fer res per evitar els fets. A EL PLA DEL SALVA no hi ha un problema de separació dels pares, ni cap mort, però el pare de Miguel no respon en absolut al model que Miguel té de pare i aquest model sí que el veu en el Salva; el noi veu en el vell pescador —l'edat ha deixat de ser important— l'afecte que per a ell caracteritza la figura del pare i decideix substituir el pare per qui ell veu que, encara que no ho sigui, fa un paper de pare real.

. Però, i la mare? No és important la figura de la mare? Per descomptat que sí. Escribeu un text d'unes cent paraules en què el protagonista o la protagonista no accepti la mare que té i intenti substituir-la per una altra que respongui al model que desitja. Aplica tot el que hem dit fins ara i pensa molt bé el text abans de

començar a escriure. La història que ens expliquis ens l'hem de creure, és a dir no pot tenir fissures: ens remet a la realitat i com totes les coses de la vida, per fosques que siguin, té un sòlid perquè.

### 3. **El viatge iniciàtic.**

Imagina't un grup de persones, una tribu, vivint en un poblat. Un d'aquests individus abandona el poblat, coneix altres tribus, altres llocs, altres costums, té una sèrie de vivències i al cap dels anys torna al poblat. Els altres el veuen diferent. I és que, de fet, ell és diferent, molt diferent, podem dir que és un altre, no té res a veure amb l'ésser que va sortir del poblat. Aquest individu ha emprès un viatge iniciàtic i el resultat d'aquest viatge ha estat la seva transformació com a persona. Viatges iniciàtics són el de Jim Hawkins a *L'illa del tresor* (Robert Louis Stevenson), que ha de fer front als pirates; el dels naufrags de *Dos anys de vacances* (Jules Verne), que han de sobreviure a la fam, el fred, la malaltia, les feres, les ànsies de poder d'ells mateixos... sense cap adult; o el dels tres homes primitius d'*En buca del foc*, escollits pel consell de la tribu després que els hagin robat el foc, foc que hauran d'aconseguir robant-lo a una altra tribu.

. Informa't sobre l'argument de l'Odissea i fes un resum sobre el viatge iniciàtic d'Ulisses.

. Lluís Llach va musicar *Viatge a Ítaca*, que està basat en l'Odissea. Llegeix el poema, escolta la cinta i digues per què Ítaca

és aparentment tan poc important, quan era el motiu del viatge. No és una contradicció?

. Has tingut en algun moment la sensació de viure en la pròpia pell un viatge iniciàtic. Quan? Com va ser? Com et vas sentir després? Ens agradaria conèixer el teu petit o gran viatge...

#### 4. **L'engany.**

Miguel està disposat a enganyar els pares fugint amb el Salva pels set mars del món. El Salva va més enllà: consuma l'engany i deixa plantat Miguel al moll, amb un peu a l'aire, a punt de desplomar-se. Miguel es queda amb el dubte de si el seu pare enganya tothom amb l'hèrnia que, segons ell, no el deixa viure. Tots aquests enganys apareixen en un relat realista perquè l'engany forma part de la vida quotidiana que intenta retratar l'autor.

. Ara és un bon moment per reflexionar sobre l'engany o la mentida. Què en penses? Fes un escrit sobre el tema. Abans fes un petit guió de tot allò que surti relacionat amb l'engany i ordena la informació de manera que el lector sàpiga amb claredat què penses.

. Podeu formar dos grups de debat, amb moderador, i parlar sobre la legitimitat o no de l'engany.

## 5 **Olors i colors.**

Les lletres són negres com petits insectes de tinta i no fan olor de res, però el text no el veiem mai en blanc i negre: el text és una sèrie de fragments de vida i la vida que vivim dia a dia, hora a hora, amb més o menys intensitat, és plena de colors i respira.

. Fes una llista de totes les paraules de EL PLA DEL SALVA que denotin color i de totes les que denotin olor.

. Fes un text ambientat en el teu poble o ciutat en que *es vegi* i *es repiri* el poble o la ciutat. Observa bé l'escenari que vols descriure i fes una bona selecció d'elements.

## El racó dels **CLÀSSICS**

Ramón José Sender (Chalamera de Cinca, 1902) va ser un periodista i escriptor aragonès que deia les coses pel seu nom encara que a alguns no els agradés i, com sol passar, això li va portar problemes. Amb la guerra civil espanyola va haver d'abandonar Espanya per allò que dèiem i va viure molts anys als Estats Units treballant en diverses universitats com a professor de literatura. Un llibre que no et deixarà indiferent és *Réquiem por un campesino español*; deixa't portar per la lectura d'aquesta novel·la curta —les imatges són tan clares que no et costarà gens— i comprendràs moltes coses sobre la guerra civil espanyola i el règim polític que van instaurar els vencedors.

Ara llegirem un fragment d'una altra obra que, si la comences, no la podràs deixar. Parlem de *Crònica de l'alba*, basada en vivències d'infantesa i adolescència de l'autor, en el seu propi viatge iniciàtic:

La mare es va aixecar, va venir al meu costat i em va agafar el braç. Allò volia dir que la ràbia del pare arribava al clímax. Se'm va endur i em va acompanyar a l'habitació. M'anava fent tot de retrets amb aire greu. *El teu pare no està bé de salut, no se li poden donar disgustos*. Jo, terriblement ofès perquè m'havia obligat a sortir de la taula i humiliat per l'amenaça de les vint

bastonades, pensava: *Millor. No està bé de salut? Millor. Si es mor, millor. Tant de bo es mori i tots siguem pobres i no em toqui protegir la mare. Ja veuran llavors qui sóc jo.* Però vaig contestar amb frases despreocupades i ella es va alarmar:

—Fill meu —em va dir prenent-me seriosament—, per ara el teu paper a la vida és obeir.

—Obeir?

—Oh, sí. Has nascut i com que has nascut i ets a la vida, no hi ha més remei que obeir.

—Ah, doncs si ho sé, no neixo.

Jo estava amb la idea fixa de les vint bastonades. El pare ho va voler liquidar abans de dinar i es va deixar sentir per les escales. Abans que entrés, la mare em va fer un petó i se'n va anar. Vaig sentir que discutien al passadís en veu baixa. El petó de la mare em va fer sentir heroi. Tancaria la porta per dins o me n'aniria a la teulada on el pare no podia sortir o potser em defensaria amb l'escopeta d'aire comprimit. Però el pare ja era a l'habitació i duia una fusta a la mà. Vaig pensar en Valentina, però si aquest record era més fort que qualsevol ofensa, no tenia eficàcia contra els dolors físics. La idea de ser castigat a la carn nua amb els pantalons abaixats era tan vergonyosa que el record de Valentina no feia sinó augmentar la humiliació. El pare em va començar a pegar amb certa força. Jo vaig aguantar sense parpellejar.

—Tens res a dir? —em va preguntar al final.

—Sí, eren vint cops i només me n'has donat divuit.

El pare va donar un cop de porta i se'n va anar. Remugava: *Seràs un golfo, però jo t'adreçaré*. Quan em vaig quedar sol, vaig sentir unes ganes terribles de ser un golfo. Ser-ho completament i justificar tot allò de manera que el pare fos desgraciat per culpa meva i la mare plorés per tots els racons.

. Com has pogut comprovar, aquest fragment se centra en la figura del pare. Quina diferència veus entre aquest pare i el pare de Miguel?

. Abans que el pare entri a l'habitació a executar el càstig, té unes paraules amb la mare al passadís. Què et sembla que li diu, la mare? Reprodueix aquest diàleg.

. La mare no jutja si el càstig de vint bastonades és desproporcionat o no; es posa al costat del pare i diu al noi una frase que resumeix la seva mirada sobre el que ha passat: *Fill meu, per ara el teu paper a la vida és obeir*. Comenta aquesta frase. Te l'han dit alguna vegada? Com has reaccionat? Com reaccionaries si te la diguessin just abans d'imposar-te un càstig greu? Per cert, què és per a tu un càstig greu?

. Els pares i tu, us enteneu? Segur que, fins i tot en el millor dels casos, hi ha hagut moments tensos. Com ha reaccionat, la

mare? S'ha posat al costat del pare, com en el fragment que has llegit? Descriu una escena en què es posin de manifest desavinences entre pare i fill.

. A mesura que els fills creixen, les relacions entre pares i fills solen ser més difícils; de vegades els pares jutgen els fills com ells eren jutjats quan eren petits, i els fills els exigeixen que no tanquin els ulls al món i observin que el món canvia; d'això se'n diu *conflicte generacional* i és tan antic com el naixement de la literatura, o més. De vegades, els enfrontaments pares-fills són tan forts que es produexien esquerdes que, portades a l'extrem, poden comportar un trencament de relacions. Com creus que es pot superar aquest conflicte?

## 7. CABELL D'ÀNGEL

—No saps com era, el pare!, catorze anys i no em deixava sortir de casa, vull dir sola, els nois, sempre els nois, *vigila els nois, no te'n fiïs, tots busquen el mateix, encara que no ho sembli; tímids?, els pitjors, i no diguem els altres, les prefereixen cànvides, innocents, castes, com tu;* els pintava tan dolents, el pare, que jo els veia amb cara de monstre, ulls de foc, orelles punxegudes, llavis carnosos, bavejants, i a la nit no podia dormir, tancava els ulls i veia nois-monstres per tot arreu, desapareixien i llavors sentia veus, em van donar pastilles, després dormia, tota la nit, com una soca, i m'adormia a col·legi, i les amigues reien: *què et passa nena?, sembles zombi!*; quan sortia de col·le anava cap a casa mirant a terra i em tancava a l'habitació, vaig agafar tanta por que no sortia ni amb amigues, i elles: *vols venir a la festa d'Abigail?*, i jo que no, i elles insistien: *si només són noies.* Mentida!; en aquella festa, i en totes les festes, hi havia nois, sempre hi ha nois, i quan en veia algun de la meva edat, tretze anys...

—Tretze? Vols dir catorze.

—No. He dit tretze! I treu els ulls del pastís, encara no és teu.

—Per què? M'agrada tant, el cabell d'àngel! Però abans has dit catorze.

—He dit tretze!, i no m'interrompis, parlo jo. Doncs això, quan veia un noi de tretze anys, sents?, tretze!, em posava vermella, em venia una picoreta a les iemes dels dits i començava a tremolar, tant era que fos un cosí, un veí, un amic bandararra del bandararra del meu germà, em tancava a l'habitació i ja podia ploure, i nevar, i es podia ensorrar el sostre, jo no em movia, la mare es pensava que em passava alguna cosa i cridava, jo em tapava les orelles, *no hi sóc, no existeixo*, ella picava a la porta, *no em sents?, que no em sents?, contesta, nena, contesta!*, i jo, fluixet: *no passa res, mama, tinc examen*, i ella marxava; quan sentia el timbre ja me n'hi anava, feia deures, estudiava; davant de l'habitació hi havia un altre refugi, la biblioteca, hi entrava quan no tenia deures, agafava un llibre i llegia, amb por, a la lectura sortien nois i les iemes dels dits se m'omplien de bombolletes fines que punxaven com agulles de cap i havia de deixar el llibre, el posava de cap per avall, no volia veure la tapa; a la biblioteca no hi havia llibres de noies, sí que n'hi havia però tard o d'hora sortia un noi i em tornaven a punxar les mans; agafava el llibre vermell dels evangelis i em passaven tots els mals, però era tan espès que no l'entenia i feia mal de cap; buscant, buscant, em vaig aturar a la columna, a les cadires de vellut, sota el focus, hi havia un prestatget amb llibres daurats, prims, sense nois, vides de sants.

—Voldràs dir vides de santes.

—No, sants!, que no hi sents?, he dit sants i volia dir sants.

—Em sembla que t'equivoques: els sants són nois i els nois són homes.

—Els sants no són nois...

—Ah, no?

—No!

-Doncs jo dic que sí!

—Està bé, com vulguis, els sants són nois, homes fets i drets, però tenen una altra cosa, un aire, jo què sé, n'has vist cap? No!, tu no! Com t'ho explico? Els sants miren l'ànima de les persones, es desentenen del cos, per a ells el cos no val res, els importa un rave; me'n vaig adonar llegint aquells llibres, a poc a poc, assaborint cada frase, cada paraula, cada pausa, quina música!, i els dibuixos, traços fins, dolços, colors suaus, blau cels, daurats, roses..., saps aquella picoreca?, va marxar de cop, no hi era, em despullava amb el llibre obert i no tenia pas por que els sants em veiessin els pits perquè no me'ls miraven, els importaven un rave, ja t'he dit que ignoraven el cos; hi havia vint-i-set llibres de sants, també hi havia santes, i els vaig devorar tots un per un i quan vaig acabar l'últim vaig començar pel primer; quin plaer, la segona lectura!, ja ens coneixíem, em saludaven i tot, *hola, maca!, ens tornem a veure*; jo estava tan capficada que no tenia temps per res més i deixava els deures a la tauleta, en una pila, piles de deures avorrits, inútils, per què m'havia de trencar el cap amb rimes i estrofes, heptasíl.labs i decasíl.labs i serventesis i lires... quan podia llegir versos que se m'enduïen?, *vivo sin vivir en mí y*

*tan alta vida espero, que muero porque no muero, poesia!; vaig suspendre sis exàmens seguits, la sor va cridar la mare, la mare va parlar amb el pare i el pare se'm va endur al despatx; estava mosca, no entenc que et tanquis a la biblioteca, estudiis tant i al final suspenguis!; la mare diu que t'hi passes hores, no veus la tele, no surts amb amigues, que no en tens?, sempre estudiant...; el pare no estava enfadat, ja sé que fas el que pots, encara més, pobrissona!, em mirava amb ulls compassius i parlava amb to submís, de pecador penedit que es feia perdonar, de tant en tant remugava, baixet, aquesta noia té alguna cosa...; quan em van dir si volia repetir curs, vaig dir que em volia quedar a casa, amb la mare, i els va agradar molt, vaig aprendre a cosir vores, a brodar camises de randa amb fils de colors, a fer sofregits, i rostits...; quan tenia una estoneta agafava els llibres sacres i llegia, rellegia capítols, trossets subratllats, marcats amb una creu, i una escalforeta em moldejava per dintre, com si escolpís la silueta de l'ànima; la mare ho va veure un dia que em va enganxar llegint la vida de santa Cecília sota el focus de la columna, no m'ho explico, el nen tan intel·ligent i només vol divertir-se a costa dels altres, ell un pendó i tu tan sensible, tan responsable, tan pura, sembles... una santa, ets una santa! La mare, ajupida a terra, em va mirar amb ulls de pecadora, ella semblava un got i jo era la font, aigua pura. Una santa! Va entrar el pare i es va quedar quiet, clavat, la boca oberta, l'abric a les mans, els peus congelats, com una figureta del pessebre. Mira la teva filla, oi que sembla una santa?, i*

el pare: *sí, una santa*, i em mirava amb ulls de got i vaig descobrir què havia vingut a fer jo en aquesta vida, la meva missió. *Vull ser monja!*, vaig dir estrenyent amb les iemes els fulls del llibre. El pare va mirar a terra, endavant, ulls perduts, acorralats, ferotges, un senglar, va fer un pas, va tirar l'abric al sofà, va estirar la mare i la va apartar de mi, i ella no entenia res, *què fas?, què passa?, a què vé tot això?* Pobra dona, la mare! *Monja? Això sí que no!*, va cridar el pare, el pare, sents?, he dit el pare!

—Sí, sí, ja ho sento, el pare, has dit el pare.

—Jo no ho entenia, què té de dolent, ser monja?, o és que una monja no pot ser santa?

—És clar que ho pot ser!, jo crec que per poc que puguin, totes les monges intenten ser santes.

—El pare no ho tenia clar, podia ser santa, però no monja, les monges no es casen amb homes i ell volia que em casés amb Justo Campanario...

—Estàs parlant dels Campanario Buenaventura-Luces de la província de Rosario?, els ricatxons?

—Els mateixos.

—Però si tenen tantes terres que pugues al turó i no veus on s'acaben.

—Tenen mitja província i moltes finques a la pampa, plantacions, ramats, milions de vaques; si coneguessis la família cauries de cul, advocats, jutges, polítics, banquers...

—I t'hi vas negar? Em vols fer creure que t'hi vas negar?

—Ja t’he dit que volia ser monja.

—D’això se’n diu egoisme!, pur egoisme, mira que no conformar-te a ser santa, o és que Justo Campanario maltractava les dones?; potser sí, aquests ricatxos, advocats, polítics, tenen les espatlles cobertes; potser pegava?

—Què va! El Justo era devot de la verge de Guadalupe i m’estimava com no havia estimat mai ningú, estava colat, pobre!, coladíssim, tenia una foto meva a la tauleta de nit, una estampa, i al costat lliris blancs dels Andes escampats per tota la tauleta, que era gran, com un tocador, i espelmes, moltes espelmes, resava perquè Déu li concedís la gràcia que un bon dia jo pogués ser seva; el pare va convèncer la mare que el Justo, més que l’home de la meva vida, era un sant, i la mare em va portar a la capella i em va dir fluixet, de dona a dona, que havia parlat amb mossèn Arnaldo, el capellà de la família, un savi, i no hi havia cap inconvenient que un sant i una santa es casessin, era el millor, així la santedat es multiplicava, però jo no ho veia, una veu interior em deia que no escoltés ofertes del món, ni em desviés de la meva vocació de monja, i això és el que vaig dir, amb un aplom tan gran que no hi havia volta de full; el pare va perdre els estreps i em va dir cridant que posés els peus a terra, que l’hereu d’una família tan il.lustre es fixés en mi només passava al cine i era voluntat de Déu que em casés amb Justo Campanario; jo li vaig contestar que era voluntat seva, volia consogres rics per enriquir-se; el pare es va aixecar amb tanta ràbia que la cadira va anar per terra, jo ni em

vaig moure, no sentia el cos, només el cor, i tenia els ulls oberts, lluents com estanys d'aigua beneïda; el pare era a un pas, un pam, va aixecar el braç, *vols que t'ho digui d'una altra manera?*; no vaig parpellejar, *pega'm, tortura'm, estic preparada*; el braç va caure desinflat, fofo, i ell també, es va agenollar, el cap a terra, les mans al cap, tibant-se els cabells, plorava, *perdó!, perdó!*, sanglotava, li vaig tocar el front, la mandíbula, l'hi vaig tibar amb suavitat, *aixeca't, pare, no siguis ximple, qui sóc jo perquè t'agenollis?*; va entrar la mare, em va mirar de reüll, va agafar el pare amb penes i treballs i se'l va endur a la biblioteca, a la columna, sota el prestatge de llibres daurats, van seure i van parlar, molta estona, xiu-xiu, xiu-xiu; jo quieta, silenci, tenia tota la tarda, tota la nit, tota la vida, xiu-xiu, xiu-xiu, van tornar, els ulls de tots tres es van creuar i vaig sentir una cosa!, la mare em va tocar la mà, ditets llargs de pianista, l'hi vaig agafar, l'hi vaig estrènyer, tremolava com un colomet, *no et preocupis, Maria, el pare ho ha entès, ha recapacitat i es farà la teva voluntat. Meva?, això sí que no, de meva no en té res*, jo no decidia, Déu em volia monja. Quin disgust, els pares del Justo, tan orgullosos! Tenien foc als ulls. Li van dir al pare que s'hi repensés o se'n penediria; estaven al corrent de les estafetes que solia fer el pare per no pagar impostos i van dir que li traurien els draps bruts, a la justícia, anirien a la presó, i el pare ferm, *que sigui el que Déu vulgui, no trairem la voluntat de Maria*, no sé si es van espantar o què però no van fer res, ens van deixar tranquils; qui no em va deixar en pau va ser el Justo, no va

encaixar la resposta i cada dia, a les tres en punt, després de dinar, agafava l'arpa, es posava a prop del meu balcó i començava a tocar, i a cantar, el Mesies, Haendel, Bach..., no ho feia malament, gens malament, tot el contrari, quina veu!, aturava el vent, el vol dels ocells, les pastures, els petits sorolls de la finca... Quina llàstima que el Justo no es volgués fer capellà i ell i jo coincidíssim al convent!, quanta feina podríem fer junts!; aquella veu, aquella música... tenien alguna cosa, es veia de lluny; vaig agafar el llibre vermell dels evangelis, el vaig obrir pel mig, vaig llegir un paràgraf i al.lleluia!, ho vaig entendre tot, aquella veu em polia per dintre; al matí no hi era i la trobava a faltar, estava inquieta, nerviosa, em queia la tassa dels dits, els plats, quequejava, i la mare: *què tens nena?*; jo no podia més i una tarda em vaig acostar a la finestra i el vaig espiar a través de les cortines: les mans, suaus; el cos, rígid i flexible; els ulls... oh, els ulls!, Justo era font, i jo got, tenia els mateixos ulls dels sants dels lliures daurats, i em van començar els dubtes, em passava la nit pensant, i el matí, *fas bé?, vols dir que fas bé?*; volia que ja fossin les tres per sortir al balconet i deixar-me seduir per aquell cant que sacsejava l'ànima; se m'acudien projectes, fundar hospitals, formar mestres, construir escoles rurals, a la pampa, en petits poblets dels Andes..., i si es pot ajudar més el proïsme fora del convent?, i si mossèn Arnaldo tingués raó i la millor manera d'aprofitar la santedat fos casar-se amb un sant?, quantes cadenes podríem trencar!; quan un estigués tou l'altre el confortaria, no hi hauria

hores baixes, dues fonts en moviment, rajant sempre, pels segles dels segles; vaig mirar l'arpista i era absurd i lleig, un pecat, que entre ell i jo hi hagués una cortina grisa, opaca, quanta foscor!; el Justo no era un noi, era un sant! Vaig estirar el tibador i la cortina no es va moure, un altre cop, estava encallada, em vaig enfilejar en una cadira, m'hi vaig posar de puntetes i vaig tibar la cinta amb la punta dels dits, fort, *vinga, fora cortina*, i res, *tornem-hi, per què no surts, consagrada?, ara veuràs*, estrebada!, que s'arrenca!, el tros estripat va quedar penjant, el Justo va treure els ulls de l'arpa i em va mirar, ulls purs, eternals... Eterns? Quina ironia! Pum! Va sonar un tret terrible. Justo va clavar el peu a terra, tremolava, va allargar el braç, va tocar l'última nota i es va decantar cap a terra, suau, com una túnica.

—El van pelar? Justo Campanario assassinat! Qui va ser?

—T'ha agradat?

—No m'ho esperava, t'ho juro, no m'ho esperava, continua!

—Més? Tu flipes, s'ha acabat, *pibe*, no tinc saliva, tant parlar, ara et toca a tu...

—Ah sí, jo! Em toca a mi, ara jo... vejam... com començo...

—Garbo!, tinc son.

—Saps què?, deixem-ho, *pibe*, em dono, has guanyat, jo, la veritat, clar, no estic centrat, no explicaré mai una cosa així... El pastís que sobra és per a tu, bon profit!, no en vull ni una mossegada, i m'agrada, fa una pinta! Tinc una pregunta, sí,

deixa'm fer una pregunta, sisplau contesta, si no contestes, rebento...

—No t'allarguis i pregunta, pelma!

—Sí, ara, pregunto, això... com t'ho has fet per posar-te en el cos d'una noia i parlar com una noia, mira que t'expliques bé, *pibe!*, genial, amb tot detall, què sentia ella en cada moment, fins i tot la veu, jo tancava els ulls i veia la Maria, tu eres ella, soberbi, *macanudo!*

—T'ha agradat, eh?, a mi també, i que fàcil! No diries mai d'on he tret la història. La noia, la Maria, és la meva germana, i tot això és veritat, quasi tot, he canviat coses per guanyar, és clar, ahir ella em va venir a veure, te'n recordes?, tres hores xerrant!, m'ho va explicar tot, ella és així, virtuosa, i jo inútil, però em va salvar, m'ho va dir la mare, *la Maria ens ha canviat a tots, a tu també, i eres el pitjor, te'n recordes que eres un bitxo, dolent com la tinya?*; ella és una santa, una escollida, serà monja i ajudarà centenars, milers de pecadors; jo ja la veia al convent, però no es movia de casa, estava rara, li queia tot a terra, quequejava, plorava per res... i aquell boig al carrer, al balcó, esgarrapant l'arpa!; jo, a la vida, encara no havia fet res de profit, res important, s'entén, i ho vaig fer, vaig tornar la pau a la meva germana, ja vol ser monja.

—Tu vas matar el Campanario? Boig! Ets boig! Pena de mort!  
Això és pena de mort!

—Ja t'he dit que sóc un inútil, i què?, què m'importa?, ella està lliure, ja pot ser monja i salvar molta gent.

—I jo que et volia prendre el pastís, i tot pel cabell d'àngel!; com has canviat, *pibe!*

—Tu què saps?

—Ho sé, *pibe*, ho sé; si no, no t'hauries jugat el pastís per un conte, me l'hauries pres i santes pasqües, i a sobre guanyes, quina història!, el pastís és teu. Té... Agafa'l, *pibe!* Per què no l'agafes?

—Queda-te'l, no tinc gana.

—Que no tens... Què dius?

—I ara què passa? Per què em mires així?

—No sé, aquests ulls...

—Què tenen els meus ulls?

—M'espanten, semblen... una font, *pibe*, una font! Saps que semblen una font?

## Parlem de **CABELL D'ÀNGEL**

### 1. **Els previs.**

A CABELL D'ÀNGEL apareixen dos personatges tancats a la presó; el guàrdia que els porta el menjar els ha deixat un pastís de més i ells dos decideixen que el pastís serà per qui s'inventi la història més interessant. Un d'aquests personatges es posa en la pell de la seva germana i el veiem actuar a través del que ens explica; veiem, entre altres coses, com *ajuda* la germana matant a sang freda Justo Campanario. El *pibe*, l'assassí de Justo Campanario, protagonista de CABELL D'ÀNGEL, està marcat per una sèrie de fets viscuts abans de cometre l'assassinat: té una infantesa marcada per uns trets, il.lusions, manies, aspiracions, rebuigs, desenganys... Tota aquesta informació que no surt en la narració però que existeix i explica per què un personatge actua d'una manera i no d'una altra, són els *previs* d'aquest pesonatge, que l'autor ha de conèixer molt bé; els pesonatge actuen des de la seva pròpia interpretació de la realitat i des de la seva coherència. John Ford, magistral director de cinema, autor de *La diligència i Río Bravo* —no te les perdís—, abans de començar a rodar volia tenir la bíblia (els previs) de tots els personatges que sortien a la pel.lícula, protagonistes i secundaris.

. Escriu els previs dels dos pesonatges de CABELL D'ÀNGEL.

. Tenint en compte els previs, escriu la història del personatge que falta, la Maria.

## 2. El diàleg.

El narrador i els personatges no parlen igual. El narrador sol ser distant, fred, imparcial..., la seva missió és explicar la història des de la neutralitat, com si no es volgués implicar en els conflictes que ens explica. En canvi, els personatges s'expressen amb la passió pròpia de l'ésser humà perquè ells actuen lliurement en l'escenari creat per l'autor, i quan parlen en directe, en els diàlegs, fan servir frases i paraules que són seves, i justament això ens els fa creïbles com a personatges. Tot i així, un mateix personatge no sempre s'expressa igual sinó que adapta el seu registre al receptor i no perd de vista allò que vol aconseguir, és a dir la finalitat del missatge.

. Escriu un diàleg entre dos personatges molt diferents: un catedràtic i un atracador, una comtessa i una serventa, un delinqüent marginal i l'advocat que el defensa... Si vols, posa-hi un narrador que situï l'escena. Recorda que cada vegada que parli un personatge has de fer punt i a part i començar amb un guió; si vols fer entrar el narrador enmig de la intervenció, escriu el que diu entre guions.

. Fixa't en aquesta història: Rafa demana un bitllet de cinc euros a Martí per comprar-se el dinar. Martí li diu que no porta res a sobre. Rafa es treu un ganivet i Martí li dóna la cartera, on hi ha els cent euros que acaba de cobrar. Rafa se'n va corrents i Martí crida que l'han robat i cau desmaiada a terra. Posa't en la pell dels

personatges i explica aquesta història des de quatre punts de vista: el del lladre, el de la víctima, el del testimoni i el de l'advocat defensor del lladre. Fes-ho, òbviament, en primera persona.

### 3. **L'element sorpresa.**

Un text pot perdre interès a mesura que el llegeixes perquè s'intueix el final; parlem d'un text, narració, novel·la o història previsible. L'autor té la responsabilitat de construir una història creïble i la possibilitat de portar el lector on vulgui, el pot desorientar de mala manera i després deixar-lo amb la boca oberta, però això és més fàcil de dir que de fer; tot i així, ens podem valer d'un mètode molt pràctic, el mateix que feia servir Àgata Christie quan dissenyava les novel·les: començar pel final; Àgata Christie no havia d'investigar qui era l'assassí de la seva història perquè ja ho sabia des del principi: abans de començar a escriure la primera línia, havia fet el que vam remarcar quan parlàvem d'AIRES CUBANS: pensar; començant a rumiar pel final, es pot preparar amb tots els detalls la sorpresa amb què obsequiarem el lector; després, a l'hora d'escriure, ja el despistarem tant com podrem.

Vet aquí què ha tingut en compte l'autor a l'hora de rumiar i dissenyar CABELL D'ÀNGEL:

-El carceller porta un pastís de més en una cel·la on hi ha dos presos.

—Un pres proposa que el pastís sigui per qui expliqui la millor història.

—L'altre pres (el protagonista) relata detalladament l'assassinat que ha comès i per què.

-La víctima és el pretendent de la germana del protagonista.

—Quan el protagonista explica la història, es posa en lloc de la seva germana i tenim la impressió que ell és ella.

-El lector només pot intuir que ella (la Maria) no és ella, sinó ell (l'assassí, és a dir el protagonista), quan aquest últim és interromput pel seu company i, lògicament, deixa de parlar com si fos ella.

Et veus amb cor de dissenyar una història començant a rumiar pel final?

. Si ets noi, posa't en lloc d'una noia –si ets noia, en el lloc d'un noi- i explica... Això tu: és la teva història!

#### 4. **Els noms dels personatges.**

De vegades l'autor juga amb el nom dels personatges i els integra en l'argument de la història, cosa que, d'altra banda, pot restar credibilitat als fets, perquè els noms dels personatges no tenen per què tenir res a veure a com són ells en realitat: que un nen es digui Abel o Jesús no vol dir que hagi de ser necessàriament un tros de pa.

. Justifica el nom que l'autor ha posat als personatges de CABELL D'ÀNGEL en funció de la seva forma de ser: Maria, Justo Campanario Buenaventura-Luces; també es parla de la província de Rosario.

. Seguint aquesta línia, posa nom als dos únics personatges dels quals no el sabem: els dos presoners.

. Per què creus que el títol és CABELL D'ÀNGEL i no, per exemple, PASTISSET DE CREMA o DONUT DE XOCOLATA. Serien mals títols, aquests dos?

## 5. **Religió.**

Aquí trobem uns personatges vinculats a la religió catòlica: es parla dels evangelis, dels sants en general i de santa Cecília en particular. En què consisteix la religió catòlica.

. El protagonista de CABELL D'ÀNGEL mata Justo Campanario perquè ha allunyat la seva germana de la seva vocació de monja. Podem dir que, indirectament, l'ha mort en nom de Déu. Matar en nom de Déu ha estat una pràctica fomentada per moltes religions al llarg de la història. Prepara un treball sobre aquest tema.

## El racó dels **CLÀSSICS**

Manuel Puig (Buenos Aires, 1.932) va estudiar a Argentina i després a Roma, on es va interessar per la Cinematografia, i ha treballat com ajudant de direcció en diverses pel·lícules. També ha viscut a Nova York, ha escrit novel·les i està considerat un dels principals narradors en llengua castellana de la seva generació.

Vet aquí un fragment d'*El petó de la dona aranya*, una novel·la amb una estructura molt original.

—...És com una deessa i al mateix temps una dona molt fràgil, tremola de por. Ell li agafa la mà, li pregunta si té fred. Ella contesta que no. Mentrestant, la música pren força, els violins sonen sublims i ella li pregunta què significa aquella melodia. Ell diu que és la seva favorita, aquesta espècie d'onades de violins són les aigües d'un riu alemany per on navega un home-déu, que no és més que un home però el seu amor a la pàtria li pren tota la por, aquest és el seu secret, l'afany de lluitar per la pàtria el torna invencible, com un déu, perquè desconeix la por. La música es torna tan emocionant que a ell se li omplen els ulls de llàgrimes. I això és el més bonic de l'escena, perquè ella, quan el veu commogut, s'adona que ell té els sentiments d'un home, encara que sembli invencible com un déu. Ell tracta d'amagar l'emoció i va cap al finestral. Hi ha lluna plena sobre la ciutat de París, el jardí

de la casa sembla platejat, els arbres negres es retallen contra el cel gris, no blau, perquè la pel·lícula és en blanc i negre. La font blanca està envoltada de gessamí, amb flors blanques platejades, i la càmera ensenya la cara d'ella en primer pla, en uns grisos divins, un ombrejat perfecte, amb una llàgrima que li va caient. Quan la llàgrima se li escapa de l'ull, no brilla gaire, però quan rellisca pel pòmul altíssim li va brillant tant com els diamants del collar. I la càmera torna a enfocar el jardí de plata, i tu ets al cine i tens la impressió que ets un ocell que aixeca el vol perquè el jardí es va veient des de dalt cada cop més petit, i la font blanca sembla... com de marenga, i els finestrals també, un palau blanc tot de marenga, com en alguns contes de fades, que les cases es mengen, i llàstima que ells dos no es veuen, perquè semblarien com dues miniatures. T'agrada la pel·lícula?

—Encara no ho sé. A tu per què t'agrada tant? Estàs transportat.

—Si em fessin triar una pel·lícula que pogués tornar a veure, triaria aquesta.

—I per què? És una immundícia nazi, o no te n'adones?

—Mira... millor callo.

—No callis. Digues el que anaves a dir, Molina.

—Prou, me'n vaig a dormir.

—Què et passa?

—Per sort no hi ha llum i no t'haig de veure la cara.

—Això és el que m'havies de dir?

—No, que la immundícia seràs tu i no la pel·lícula. I no se'n parli més.

—Disculpa'm.

—...

—Sisplau, disculpa'm. No em pensava que t'ofendria tant.

—M'ofens perquè et... et creus que no... no m'adono que és de propaganda na... zi, però si a mi m'agrada és perquè està ben feta, a part d'això és una obra d'art, tu no ho saps per... perquè no l'has vist.

—Però estàs boig, plorar per això?

—Plo... plo... ploraré tot el que em doni la gana.

—Com vulguis. Ho sento molt.

—I no et pensis que ets tu el que em fa plorar. És que em vaig recordar de... d'ell, del que seria estar amb ell, i parlar amb ell de totes aquestes co... coses que a mi m'agraden tant, en lloc de tu. Avui he pensat tot el dia en ell. Avui fa tres anys que el vaig coinèixer. Per... per això ploro...

En aquest fragment que acabem de llegir un presoner li explica una pel·lícula a un altre i ressaltava el que més li ha agradat.

. Què és el que més li ha impressionat? Per què?

El pres que escolta té la seva pròpia mirada de les coses i en lloc de veure, en la pel·lícula, una història d'amor impossible i commovedora, veu una cinta de propaganda nazi.

. Podries escriure els previs dels dos personatges de què hem parlat (recorda que els previs d'un personatge són la història d'aquest personatge abans que comenci a actuar en un fragment determinat); amb aquests previs hem de deduir el motiu pel qual són a la presó.

. Posa't d'acord amb els companys i vés al cinema a veure la pel·lícula que hàgiu decidit entre tots (també podeu triar una pel·lícula que facin a la tele). Explica per escrit el més rellevant de la història i compara la teva versió amb la versió dels teus companys.

## 8. DINKA EL CAÇADOR

—Aigua, sisplau, aigua! Per Déu! Si jo sóc dels vostres!

Dinka va fer veure que no el sentia i va seguir enfilant el congost de pedra; el *toubob* va tornar a gemegar, Dinka li va donar un cop de bambú al pit i va estirar el pas; al cap de poc el presoner va caure a terra. Dinka no estava disposat a aturar-se més del compte i el va incitar a caminar donant-li un cop a l'esquena, però el *toubob* no es va moure. Dinka es va ajupir, li va agafar el cap i va tenir la sensació que, en lloc d'un cap normal i corrent, aixecava un coco. El *toubob* respirava amb dificultat i a penes obria els ulls, xops de suor. Dinka li va mirar els peus i sagnaven més del que ho havien fet els seus quan esva internar a la selva per primera vegada, feia un parell de pluges. De què li servien al *toubob* aquelles pells rares que li tapaven els peus si sagnava d'aquella manera? I no duia res, ni la maleta! Dinka li va deixar el cap i li va acostar als llavis la carbassa d'aigua. Quan el *toubob* va sentir la humitat a la pell, va obrir la boca ansiosament, però Dinka va apartar la carbassa.

—Aigua! —va mendicar l'home blanc, assegut a terra, amb el coll estirat.

Dinka es va ajupir de nou i el va deslligar; l'home blanc va recuperar la meleta, en va treure un tub que tenia una pasata negra i va escampar-la damunt les ferides, fregant, que penetrés, fins que Dinka li va prendre el tub i el va lligar de nou, de pressa,

acostant-li el ganivet que duia al puny, però el *toubob* va tardar a aixecar-se. Quina lentitud! On eren els poders d'aquell home *invencible*? Dinka estava segur que si el deixava abandonat allà dalt, enmig del congost, voltors i hienes se'l disputarien abans que es pogués el sol. Es veia tan inofensiu, el *toubob*, tan poca cosa! Aquell *toubob* pàl·lid com la llet era incapaç de defensar-se com faria qualsevol mandinka de qualsevol aldea de Gàmbia. On era, l'orgull ferit del *toubob*?

En aquell darrer tram fins al poblat, Dinka l'hauria pogut deslligar, però no ho va fer, havia sentit moltes coses dels *toubobs* i totes dolentes: la vella Jamisa no es cansava de dir als nens de tres i quatre pluges que no s'allunyessin del poblat, ni entressin al bosc mentre la mare semblava arròs o cuscús, perquè els *toubobs* i els *slatees*, negres traïdors, agafaven els nens que s'allunyaven de l'aldea i els encadenaven, se'ls enduien riu avall, atapeïts en una barcassa, i uns altres *toubobs* se'ls menjaven com qualsevol animalet de la selva.

Dinka sabia que no tan sols desapareixien nens: l'estiu de la fam, quan les reserves es van acabar i els vells es morien, Omino va marxar de l'aldea amb sis caçadors i va dir que tornarien en poques llunes amb carn abundant per a tothom; va passar una lluna, una altra, una altra... i a la quarta lluna, quan la bola del sol queia, els mandrils van començar a grunyar i es va sentir el tro dels *toubobs*. Binta, la mare, va agafar Dinka i el va començar a pegar, a l'esquena, als braços, al pit, a la cara, li va obrir una cella,

sagnava... Com l'estimava! Dinka no va plorar ni una llàgrima i Binta el va abraçar fort, molt fort, com si el volgués guardar un altre cop a dintre, al costat del cor. Mare i fill no es van dir res en tota la nit, però Dinka ja sabia que els *toubobs* s'havien endut el pare, tot i que no s'explicava com ho havien fet. Omino, el pare, era l'orgull de l'aldea; havia caçat lleons i hienes i cocodrils, i amb quinze pluges va matar un búfal! Com havien pogut vèncer Omino l'invencible?

Jamisa deia que els *toubobs* eren homes com ells, amb un cap, dues mans, dues cames..., l'única diferència entre un *toubob* i un mandinka era el color de la pell. Aquí Dinka es perdia: no podia ser que el simple color de la pell convertís els *toubobs* en éssers superiors i ell se'ls imaginava alts i poderosos com gorilles. Impossible enfrontar-s'hi. No sabia de cap mandinka que n'hagués capturat cap. Fins llavors.

Dinka havia volgut fer honor a la nissaga de caçadors d'on provenia i caçar el *toubob* de la maleta, ni que l'esperés la mateixa sort d'Omino. Tenia por, però no havia dubtat gens. Després de dues llunes seguint la veu dels tambors, s'havia plantat al poblat dels *toubobs*, havia entrat sigil·losament a la cabana de roba blanca i, efectivament, hi havia trobat el *toubob* mag de la maleta que, segons els tambors, era amic dels mandinkes; se l'havia mirat bé, li havia tocat els braços, l'havia olorat ran de pell i aquell *toubob* no li recordava el gorilla, sinó tot el contrari, semblava més inofensiu que els conills.

—Aixeca't —li va donar un cop de bambú a les cames.

El *toubob* va obeir abans que hi tornés, es va agafar a les arrels del marge, va foragitar els tàvecs que rondaven les ferides i va seguir Dinka, tentinejant, a tres passes de distància. Dinka anava de pressa. De tant en tant es girava i veia com el *toubob* feia passes ràpides per estalviar-se el bambú. Les parets del congost eren cada cop més baixes i desembocaven a l'espadat dels mandrils, la vall s'obria i s'omplia de claror, i allà sota, a més de mil peus, apareixia el pla amb els sembrats i l'aldea.

Dinka es va aturar en una roca plana, davant del barranc, va mirar a baix, a l'aldea, i va sentir com si l'olla del temps es posés a bullir i tot de bombolletes flotessin en l'aire; es va veure ell mateix quan tenia cinc pluges, Binta li va dir que ja s'havia fet gran per anar despullat pels camps i per l'aldea i li va donar el *dunkito*, com havien fet les mares amb els nens de cinc pluges; Dinka se'n va anar amb ells a casa de l'*alimà* i van començar les classes: l'*alimà* els va obligar a aprendre's fragments de l'Alcorà i a escriure el seu nom en àrab. Quants bufetades havia rebut per distreure's! Quantes coses que havia après! Dinka va recordar rient el riure insultant dels nois grans quan apuntava un ocell amb la fona i, en lloc d'abatre'l, espantava tot l'estol. I les cabres? S'escapaven de les pastures i havia d'empaitar-les abans que els lleons. Quines caminades!, i quin descans, quan tornava a casa amb les cabres rebels! Arribava mort, però no ho deia a ningú; els petits el miraven com si fos un heroi i ell xiulava fent veure que no hi havia res més

fàcil en el món que portar el ramat de cabres. Al cap de dues pluges, Dinka dominava a la perfecció l'art de la fona i era capaç de caçar qualsevol animal. També es feia respectar per les cabres. Tot i així, un dia que collia arrels se n'hi va escapar una, es va posar a córrer com si s'hagués tornat boja. Omino el va treure de casa a cops de bambú i li va dir que no tornés sense la cabra. Dinka va travessar el riu, el bosc, un altre bosc... i va ensumar, lluny, per primera vegada, l'olor repugnant de la cuina dels *toubobs*. Més endavant, quan tenia sis pluges no hi havia res que li agradés més que la festa de la collita, els músics, els *griots* que contaven històries al voltant del foc, les danses! El pare, l'avi, els oncles, l'*alimà*... s'ajupien, s'aixecaven, es torçaven i s'agitaven al ritme dels tambors. Amb el temps, Dinka es va adonar que es podia valer per si sol i va adquirir aquella saviesa pròpia dels mandinkes de què havia parlat l'*alimà* en les seves classes i Jamisa quan li explicava, de menut, històries de mandinkes il·lustres. Dinka va recordar com ahir el dia que van agafar els nois de deu pluges i se'ls van endur a l'entrenament que els acabaria convertint en homes. Les paraules de Karo, l'instructor, encara ressonaven en el seu cervell: *Tu ets fill d'Omino. Saps qui és Omino?* Dinka va fer un posat arrogant. *Omino el caçador és el rei del búfal!*, va respondre. I Karo: *M'agrada que tinguis orgull, et farà falta.* L'instructor se'l va endur al bosc per sendes que no ho eren i van caminar en silenci durant moltes llunes; Dinka es va clavar punxes, les plantes del peu sagnaven; de tant en tant Omino s'aturava i sense obrir la

boca li examinava el peu i li posava unguent d'oli de palma roja, i tornava a caminar; la terra estroncava la sang i la planta del peu s'enduria. Dinka va veure arbres d'arrels enlairades que no havia vist mai, rius i pantans com els que apareixien en les històries de la vella Jamisa, i el dia que va arribar més lluny, va trepitjar l'esplanada de sorra calenta i erma amb muntanyetes voladores de què parlaven els viatgers; l'endemà al matí es va despertar tot sol, on era Karo?, és que potser... els *toubobs*?; va buscar el poblat que havia esmentat Karo abans d'estirar-se i es va trobar un lleó assegut al camí; Dinka va córrer i córrer i córrer i es va enfilars en un arbre, i el lleó a sota, quiet, esperant; ell també, suava, tremolava, es va menjar totes les fulles i les branques es vinclaven, el lleó no marxava, quiet, pacient..., sort de Karo, que va aparèixer de rere unes roques i el va foragitar! Quan va acabar l'entrenament, Dinka va tornar a l'aldea i no es va estranyar que els altres el tractessin de manera diferent perquè ara ell era diferent; mirava els nois que tenien una pluja menys i li semblaven criatures. Abans Dinka esperava la festa de la collita per imitar els balls del pare i somiar que es bellugava com ell; ara sabia que els nens de cinc a deu pluges el mirarien a ell com un home, i ho havia de fer bé, molt bé, sense entrebancar-se, com el pare, com havien fet i feien tots els ancestres des de temps immemorials. Ara feia poc que Dinka tenia quinze pluges i esperava la festa de la collita amb un interès diferent. Com cada temporada, venien noies d'altres aldees que buscaven marit i desfilaven, una per una, en

front dels nois que desitjaven muller; Dinka en volia triar una de ben negra, negociar la dot amb el pare i prendre-la per esposa. Binta li va dir que no mirés tant la negror de la pell i es fixés en els ulls. Dinka estava fet un embolic tan gran que va perdre la gana. Les noies esperaven el so dels tambors sota el baobab que anunciava l'aldea, el qual, amb les últimes pluges, era verd i ple de fulles tendres; van sonar els tambors i les noies van començar a desfilat, a poc a poc, agitant braços i cames, movent el cap, lluint els rínxols dels cabells, esperant que els joves de l'aldea no passessin per alt els ornaments que ressaltaven la bellesa del seu cos, ni els moviments harmoniosos de la dansa. Dinka i els seus companys no els van treure els ulls de sobre...

I va sonar un tro; es van sentir xiscles, i un altre tro. Una onada calenta ho va tenyir tot de vermell...

De tot allò feia tan sols dues llunes, dues llunes que en semblaven cent! On era el verd frondós dels arbres? On eren les noies que havien caminat més d'una lluna per buscar marit?

Dinka havia tornar al present, però no va treure els ulls de l'aldea. Va mirar les branques negres del baobab i es va empassar un glop de saliva; els braços li van caure a pes, morts, sense força, i mentre observava les cases cremades, va intuir una ombra al seu darrere i va encaixar un tímid cop de puny al cap.

Dinka va clavar els peus i va dominar l'ombra, que era el *toubob*; el va posar de cara a l'espadat i el va aixecar com si fos

una gallina. Les *pell*s dels peus, mig desenganxades, fregaven el cantell de la roca, penjant al buit.

—No em matis —va suplicar el *toubob*.

Dinka el va empènyer amb el bambú cap al pas de pedra de la part baixa de l'espadat, que duia al pla dels sembrats i a l'aldea; el *toubob* no va esquivar la roca i es va donar un cop a la barbata, que es va omplir de sang, i va baixar corrents, corrents; l'últim tram el va fer rodolant, i es va aixecar a cops de bambú. Dinka, amb ell davant, mostrant-li el camí a trompades, va travessar els sembrats fins al tros de Binta; es va aturar i va ensumar l'aire, que feia olor de cuscus i de Binta. Dinka va sentir de nou aquell xup-xup del passat i va veure una altra vegada, viva, ben viva, la mare Binta, amb les altres dones, ajupides, semblant cuscús i cantant, cantant...

Dinka no havia pensat mai que la seva aldea podia córrer la mateixa sort que les altres. Guerrers de totes edats havien excavat una rotllana de sots a l'entrada de l'aldea i, més endavant, havien enterrat punxes sota la fullaraca; però els *toubobs* i els *slaates*, negres traïdors, havien burlat les defenses i ho havien arrasat tot, havien cremat totes les cabanes, havien mort els vells, s'havien endut Binta...

Dinka va deixar enrere el tros, seguit del *toubob*, i es va aturar al rodol de la cabana de la mare; una coïssor freda, com un niu de formigues, li va regirar les tripes; es va ajupir, va agafar un

grapats de cendra i es va pintar el front; es va aixecar, va fer una volta sobre si mateix i va mirar a tot arreu.

Silenci.

On eren els lloros? Per què no cridaven, els mandrils? Quant temps feia que no sentia el tam-tam dels tambors? On devien ser els supervivents?

—És horrible! —va cridar el *toubob* amb les mans al cap i movent-se com si no tingués ferides.

Dinka es va aguantar les ganes de treure'l a cops de puny i de bambú d'aquella terra sagrada, però va seguir en silenci el camí de l'aldea; va passar per sota l'arbre del viatger, va deixar enrere unes quantes taques negres, va travessar el rierol i es va aturar davant l'única cabana que conservava part del sostre.

Va fer un gest al *toubob* perquè l'esperés fora de la cabana i hi va entrar a poc a poc, com si trepitgés una mesquita.

La vella Jamisa l'esperava amb els llavis oberts, els ulls lluents i les dents taronges a causa de les arrels que havia mastegat.

—No et puc oferir res —li va dir Jamisa.

—Com et trobes?

—Li he demanat a Alà que em deixés viure fins que tornessis.

Dinka va manar al *toubob* que entrés a la cabana, li va tornar la maleta i el va mirar amb una mà al ganivet.

—Fes servir la màgia i cura Jamisa.

El *toubob* va avançar cap al cos menut que hi havia al racó de la cabana, en un jaç de palla cobert d'ombra. Les ferides s'estenien per tot arreu, tret de la cara. Es va untar el dit amb una pasta blanca que volia escampar per les ferides negres de l'àvia. Jamisa va endurir la mirada però no es va moure, no es va queixar ni una vegada.

—Quan es curarà? —va preguntar Dinka.

—Qualsevol blanc hauria mort, no sé com pot viure, és... és... incomprendible.

Dinka no s'havia endut el *toubob* per contestar les seves preguntes.

—I la teva màgia? —li va posar el ganivet al coll—. On és la màgia de l'home blanc?

—Els metges no som mags, sinó... jo mateix, mira'm les ferides! Els blancs no som tots iguals, jo he vingut a ajudar, no ho veus? On són les meves armes? Només tinc una maleta, que cura, he salvat molts mandinkes; i em pot costar la vida, em pots matar...

Jamisa va aixecar la mà lleument i Dinka va indicar al *toubob* que sortís de la cabana.

—Al.là ha complert el meu desig —va dir la vella Jamisa—. Quan me'n vagi, no estiguis trist, Dinka, seria absurd. Tindràs feina. Al.là vol que fundis una aldea amb els supervivents que hi deu haver. Digue'm per Al.là que no seràs raconrós i t'entregaràs a l'aldea en cos i ànima.

Les mans de l'àvia van perdre força i els seus ulls es van apagar lentament. Dinka va estrènyer els dits negres, prims i arrugats de l'àvia; l'havien acaronat tantes vegades!. *Al.là, no la desemparis!* Quants malsons li havia trencat! Quants somnis li havia inspirat! Amb ella havia desplegat les ales de la imaginació i gàcies a ella havia impressionat els *griots* amb les seves històries de caçador infatigable. Ja no hi era, l'àvia! Jamisa havia deixat l'aldea i ja no patia fam ni dolor. Ara tindria un foradet al costat d'Al.là, amb el profeta, i segur que des d'aquell tron seguiria els seus passos. Dinka li va besar les llagues dels peus i va pensar en mandinkes il.lustres que al cap de cent pluges eren recordats per tothom, com ho seria Jamisa. Li va aixecar el cap, i se'l va posar a la falda, li va pentinar les celles, li va acaronar les galtes, li va tocar els llavis, la mandíbula, li va olorar els cabells...

—Molts blancs odiem aquests blancs que arrasen aldees — va dir el *toubob*—, jo mateix...

—Tu? —va cridar Dinka—. Em volies tirar al barranc.

—Tenia por que em matessis! Jo sóc metge, curo gent; quan arribi, si visc, denunciaré tots aquests crims.

Dinka va tancar els ulls de Jamisa i la va deixar suaument al jaç de palla on havia viscut les últimes llunes. Va observar el presoner i els seus ulls temerosos no diferien dels ulls dels seus amics. Va agafar el ganivet amb què havia mort cocodrils i búfals, va mirar el *toubob* per última vegada i li va tallar la corda de les mans. *Sense rancor*, havia dit l'àvia...

—Faré el que pugui per vosaltres —va dir el *toubob* abans de marxar.

Dinka va sentir una pau interior com feia llunes que no sentia. Jamisa, l'àvia més gran i respectable de l'aldea, ja no patia. Karo, Omino, Binta i els mandinkes morts pels *toubobs* ja no patien. Ell tampoc. Si Al.là l'havia deixat sobreviure, era per alguna cosa. I quina cosa! Dinka tenia la responsabilitat de reconstruir el poblat i oferir un lloc segur als mandinkes desperdigats abans no morissin en mans de hienes, lleons o més *toubobs*. Dinka tenia prou experiència per fundar un nou poblat en un lloc segur, coneixia esplanades envoltades de zones pantanoses de sorres movedisses, gairebé inaccessibles; cavaría fossats, hi posaria feres. En el seu poblat els homes més valents no serien tan sols caçadors, sinó guerrers astuts i silenciosos que capturarien *toubobs*; posaria vigilants a les roques, als arbres, amb tambors; veurien els *toubobs* a moltes llunes del poblat. Dels *toubobs* no se'n podia fiar i aixecaria un poblat fantasma, un parany; deixaria que els *toubobs* s'hi acostessin pensant-se que era un formiguer d'homes i dones mandinkes, els guerrers els esperarien dalt dels arbres amb ell al capdavant i quan donés l'ordre, els caurien a sobre amb el ganivet a la mà; no en deixarien cap, cap no, un, en deixarien un, un *toubob* malferit, perquè fugís i ho expliqués tot als altres i...

Es va sentir un xiulet llarg i apagat, una serp? Potser eren supervivents?, futurs guerrers?

Dinka va sortir corrents per donar-los la benvinguda i es va quedar quiet, petrificat.

No havia vist mai tants *toubobs* junts.

—Ens... ens han seguit —va quequejar el metge.

## Parlem de **DINKA, EL CAÇADOR**

### 1. **El tòpic.**

Un topic és un argument que s'aplica a una sèrie de casos semblants. Un dia coneixem un noi peruà que menja amb la boca oberta i diem que tots els peruans mengen amb la boca oberta; potser no coneixem cap noi mexicà, però hem sentit dir que els mexicans són ganduls, o hem vist uns dibuixos amb mexicans que no s'aixecaven de sota l'ombra del cactus ni per un bitllet de cinc dòlars, i ja no ens preocupem a conèixer cap mexicà per afirmar amb absoluta rotunditat que tots els mexicans són ganduls. Podem afirmar que és una informació documentada? Ho hem analitzat amb prou profunditat i rigor? Tenim proves incontestables que els mexicans són ganduls pel simple fet de ser mexicans? Podem establir la igualtat matemàtica: mexicà = gandul? Salta a la vista que no, però hi ha una tendència simplista que ens encamina al tòpic, ofega els arguments i renuncia a la comprovació. Què respondries si et digués que el meu gran amic mexicà, l'escriptor Edson Lechuga, és un treballador abnegat i infatigable? Segur que si el veisessis, cauries de cul i potser diries que tots els mexicans són abnegats i infatigables, i dibuixaries un altre tòpic. Com pots observar, els tòpics defugen l'anàlisi, la investigació i l'experiència, i s'instal·len en el cervell de moltes persones que renuncien a observar i viure el món que els envolta. Males pel·lícules alimenten els tòpics i la desinformació. Si pretenem veure les coses tal com

són i no a través de filtres que les deformen, rebutjarem els tòpics i comprovarem com són aquestes coses, i les persones, i el món, i investigarem per què són així.

. De ben segur que Dinka de DINKA EL CAÇADOR no correspon al tòpic sobre els negres que circula entre nosaltres. Com dibuixa els negres aquest tòpic?

. Com veus Dinka el caçador després d'haver-lo acompanyat al llarg de tota la història?

## 2. **El llenguatge oral.**

L'home primitiu va inventar el llenguatge empès per una necessitat vital de comunicar-se. Durant milers d'anys, abans que existís l'escriptura, l'home s'ha comunicat amb els sons de la llengua oral, amb els gestos i la mirada, i ha estat capaç de transmetre als seus semblants tot allò que sentia.

. Escriu i representa, amb l'ajut de dos o tres companys, una petita obra de mímica.

Pel que fa a les comunicacions, podem dir que a finals del segle XX entrem a l'era internet, però abans d'aquest segle XX els homes portaven milers d'anys comunicant-se els uns amb els altres: idees, costums, emocions... ja van fer veure a alguns homes de diferents èpoques i diferents cultures que un ésser humà no es diferencia essencialment en res respecte d'un altre ésser humà.

. Esmenta i descriu tres sistemes de comunicació humana que no es basin en les paraules.

### 3. **El còmic.**

Qui no ha devorat mai còmics? Hi ha qui no se'n pot estar. El còmic es basa en la imatge; el text és secundari perquè el dibuix expressa moltes coses que ja no cal dir amb paraules. No recordes allò que *una imatge val més que mil paraules*?

. Explica la història de DINKA EL CAÇADOR en vint-i-quatre vinyetes de còmic distribuïdes en tres pàgines. Abans fes un guió amb l'argument de cada vinyeta i procura que sigui clar i gens forçat el pas d'una vinyeta a l'altra. Posa-hi text, però no n'abusis: recorda que el que diuen les imatges no s'ha de repetir amb paraules.

### 4. **L'escenari.**

Quan llegim una història, trobem uns personatges que actuen en un escenari construït per l'autor. Aquest escenari no és un simple punt de partida per situar-nos, és un marc complet, total, una atmosfera que envolta els personatges i els condiona de tal manera, que justifica moltes accions. L'escenari l'hem de veure amb nitidesa, ens hi hem de trobar, vull dir que quan el mirem, no hem de veure arbres, sinó pollanques, alzines o roures; no hem de veure animals, sinó porcs o cabres o gallines; no hem de veure cereals, sinó arròs o cuscus; no hem de sentir olors, sinó sàlvia o

farigola; no hem de sentir sorolls, sinó crits o brams o gemecs o planys..., els elements que hi trobem dibuixen el marc que fa creïble la història. Entre aquests elements, hi poden haver paraules i expressions que al començament semblin alienes, però després, si estan ben posades, les començarem a entendre i penetrarem en l'ànima de la història.

. A què es refereix l'autor quan parla de: *toubobs, slatees, alimà, dues llunes, quatre pluges*?

. Explica una anècdota que hagis viscut amb altres nois de la classe o de la teva colla d'amics. Procura que l'escenari estigui al servei de la història i no a l'inrevés.

## 5. **Esclaus.**

El continent americà, nord, centre i sud, Estats Units, Cuba o Brasil, és ple de negres que són els descendents d'uns altres negres que els traficants d'esclaus van portar de l'Àfrica entre els segles XVII i XIX.

. Busca informació sobre aquest tema i elabora un treball sobre els esclaus negres.

. Però els esclaus ja existien des de molt abans del segle XVII; de fet, ja n'hi havien a la Prehistòria. Com ha evolucionat la història de l'esclavitud.

. Què diuen les principals religions sobre els esclaus? Accepten l'esclavitud? En cas contrari, com s'explica que es permetés fins ben entrat el segle XIX?

. Avui en dia no hi ha cap llei que parli d'esclaus, és a dir que des d'un punt de vista legal, no n'hi ha. Però podem dir que a la pràctica és així? Hi ha persones que viuen en condicions semblants a les que tenien els esclaus? Podeu fer un debat al voltant d'aquesta pregunta.

La relació amo-esclau és essencialment una relació de poder i submissió, poder i submissió que es poden donar entre els membres d'una mateixa família —no cal que sigui una família desestructurada— i que, portats a casos extrems, arriben al maltractament físic i psicològic i a l'assassinat. A aquest extrem no s'hi ha arribat en un dia; la convivència es degrada de mica en mica, fins que arriba a un carreró aparentment sense sortida.

. Quins pilars creus que impedeixen la degradació de la convivència?

## El racó dels **CLÀSSICS**

Quan Alex Haley era petit, escoltava les històries que explicava l'àvia sobre la família, històries que es remuntaven als avis de l'àvia i a generacions més remotes, fins a un avantpassat que l'àvia anomenava l'africà, un home que vivia a l'altre costat de l'oceà Atlàntic: un dia, quan aquest home tallava un tronc per fer-se un tambor, va ser atacat per quatre forasters, el van apallissar, el van encadenar i el van arrossegar a un vaixell d'esclaus que el va dur cap Amèrica. Àlex Haley no va oblidar mai les històries de l'àvia, es va convertir en escriptor i va buscar documentació que pogués autenticar-les. Va recórrer 800.000 quilòmetres i tres continents, i a la fi va descobrir la identitat de l'*africà* de les històries de l'àvia, Kunta Kinte, i el lloc on va ser apresat l'any 1.767, quan tenia setze anys: Juffure, Gàmbia, Àfrica occidental; Kunta Kinte va ser transportat en un vaixell d'esclaus fins a Maryland i va ser venut a un plantador de Virgínia. Com a resultat de tota aquesta investigació i després de dotze anys de feina, Alex Haley va publicar *Arrels (Roots)*, una història compartida per trenta milions d'americans d'ascendència africana.

En aquest fragment la vella Nyo Boto explica un conte als nens de l'aldea de Kunta Kinte:

En cert temps, en certa aldea, hi vivia una certa persona. Era un nenet d'unes tres pluges, que anava caminant pel marge del riu, i va trobar un cocodril que havia caigut en una trampa.

—Ajuda'm! —va cridar el cocodril.

—Em mataries! —va cridar el nen.

—No! Acosta't! —va cridar el cocodril.

Així que el nen va anar on hi havia el cocodril, i en aquell mateix moment va ser apresat per les dents d'aquella boca enorme.

—És així com pagues la meva bondat, amb la teva maldat? —va exclamar el nen.

—Naturalment —va dir el cocodril per un costat de la boca—. Així passa sempre en el món.

El nen no s'ho va voler creure i el cocodril no se'l va voler empassar abans d'escoltar l'opinió de les tres primeres persones que passessin per allí. El primer va ser un burro vell.

Quan el nen li va demanar l'opinió, el burro va dir:

—Ara que sóc vell i ja no puc treballar, el meu amo m'ha despatxat perquè em devorin els lleopards.

—Ho veus? —li va dir el cocodril al nen. Després va passar un cavall vell i va expressar la mateixa opinió.

—Ho veus? —va dir el cocodril. Després va venir un conill grassonet, que va dir:

—Bé, jo no puc opinar sense conèixer la història des del començament.

El cocodril va obrir la boca grunyint, per explicar-l'hi, i el nen va saltar i es va allunyar del cocodril.

—T'agrada la carn de cocodril? —li va preguntar el conill.

El nen li va dir que sí.

—I als teus pares? —el nen va tornar a dir que sí—. Doncs aquí tens un cocodril llest per posar a l'olla.

El nen va fugir i va tornar amb els homes de l'aldea, que el van ajudar a matar el cocodril. Però amb ells van portar un gos que va perseguir el conill i també el van matar.

Així que el cocodril tenia raó —va dir Nyo Boto—. Així passa sempre en el món: la bondat se sol pagar amb la maldat. Això és el que us he explicat en aquest conte.

—Beneïda siguis, i que tinguis força i prosperitat! —van dir els nens, agraïts.

Acabes de llegir el que es diu un conte moralista perquè té una clara voluntat didàctica, vol ensenyar alguna cosa, dóna un consell als petits de l'aldea perquè sàpiguen anar pel món.

. Quina és la frase clau del conte, és a dir la frase que resumeix el consell? Què volia dir Nyo Boto amb aquesta frase als nens de l'aldea de Kunta Kinte?

. Des del nostre punt de vista i de la nostra tradició cultural, podem considerar aquest conte immoral? Per què?

. Resumeix un conte moralista que t'hagin explicat o que hagin llegit i compara'l amb el conte de Nyo Boto.

## 9. LA COLLA

Els diumenges, quan sortíem a Sant Llorenç, la Mola, els Òbits, l'Obac, el Paller de tot l'any, Montserrat... sí que m'ho passava bé! Hi havia l'Àngels, l'Anna, la Isabel, en Ricard, en Toni, sobretot en Toni, com deixava els *pijos* del passeig!; perquè a nosaltres no ens interessaven els vestits, ni les joies, ni tot això de la moda, i les noies a penes ens pintàvem, jo mai, l'aspecte no ens importava, fins fèiem broma de nosaltres: jo era l'albergínia, quin tip de riure!

I quines excursions! Caminàvem molt, hores seguides, a penes reposàvem, passàvem per llocs enrevessats, camins que no ho eren, si m'arriben a deixar sola i em diuen *espavila't*, encara hi seria. En Toni i en Ricard s'ho coneixien tot, i si no, miraven les muntanyes, les roques, el sol, i com si parlessin amb ells, trobaven el camí de seguida; no em vaig espantar mai, jo, ni el dia de les vaques, al peu del Montseny: xerrant, xerrant, l'Àngels i jo ens vam endarrerir i quan ens en vam adonar, havíem quedat tancades en un prat ple de vaques, però no quatre o cinc vaques, n'hi havia moltes, moltes vaques, centes, i un toro; l'Àngels, tan poruga, va cridar en Toni amb totes les seves forces però en Toni no hi era, i em va seguir a mi per un camí costerut d'esbarzers i bardisses, quantes punxes!, *deixa el toro i camina, així, tranquil.la, vols mirar a terra!, dóna'm la mà*, i vam passar la tanca; quan els altres ens

van trobar, ella es va tirar als braços d'en Toni, que no havia fet res, si no hi era!, i va començar a plorar, i jo què?, no em va fer ni cas, ni em va donar les gràcies.

L'Àngels em va canviar pel Toni, quin desfici!, Toni per aquí, Toni per allà, no el desemparava, i ell, és clar, li va posar tan fàcil que no li podia dir que no i van acabar sortint. Va ser ella, l'Àngels, la que va tenir la culpa del canvi sobtat d'en Toni, que ja no era el Toni distret i rialler de sempre, no feia bromes i a penes obria la boca; es va tornar sec, es va aprimar i tot, i ai de ningú que li parlés una mica malament de l'Àngels!, ni que fos una broma, que em sembla que una broma no fa mal a ningú, és, no sé, una carícia, doncs ni això.

No he tingut mai pèls a la llengua i un dia vaig arregar l'Àngels i li vaig dir que en Toni, el seu Toni, com deia ella, en feia un gra massa, de les coses. S'ho va prendre molt malament i diumenge no van venir a buscar espàrrecs a Vacarisses, i mira que n'havíem parlat!; per no venir, no van tornar més amb la colla; a mi m'ignoraven, ens vèiem pel carrer i no ens aturàvem, un adéu amb la mà i gràcies, semblàvem estranys, i moltes vegades, quan feia cosa d'un mes que ja no venien, passaven pel costat i ja no em miraven, i és clar, vaig haver de fer el mateix. Sap greu, l'Àngels és bona noia, no oblidaré mai les tardes de cafè amb llet i ensaïmada petita que hem passat juntes a la Lluna, esperant diumenge, només li retrec que no va ser prou sincera amb mi, jo l'hi explicava tot, les petites anècdotes de la merceria, la senyora

Carme, que em tractava com una filla, *ets tan bona, nena, vals tant, no sé què faria sense tu; sí, ja ho sé, el sou, paciència, nena, hi ha tantes despeses!*, trobo que, amigues com érem, m'hauria pogut dir que en Toni li agradava, ja sap que a mi no em vega d'escampar les coses, i menys aquestes; tot i així, crec que ha estat la meva millor amiga.

El grup, sense ella, ni en Toni, no va ser el mateix; jo m'hi sentia estranya, l'Anna i la Isabel sempre juntes, parlant de no sé quins secrets, xiu-xiu-xiu, en veu baixa, ho feien per mi, perquè no les sentís, i és desagradable, quan vas en grup aquestes coses s'han d'evitar; a més, podia pensar que parlaven malament de mi. En Ricard anava al seu costat, seguint la conversa, posant-hi cullerada, rient; a mi em deixaven enrere i quan deia alguna cosa no em feien cas, com si per ser més petita, digués bestieses.

El dissabte que en Ricard va venir a casa amb els ulls vermells, entelats, em va fer molta llàstima. La mare volia que l'ajudés a plegar la pila de llençols que havia hagut de rentar i en Ricard insistia que havia de parlar amb mi. I la mare cridant: *Els he de plegar tota sola, els llençols? No m'ajudes en res i ara vols que m'esperis?* Em vaig posar nerviosa, vaig entrar al cobert i vaig dir a la mama que ho sentia, però me n'anava amb en Ricard. Sabia que al pare no li agradaria, però en Ricard, que també m'havia esquivat, sempre pendent de l'Anna i la Isabel, es veia enfonsat, no era ell, i em va semblar que si érem una miqueta amics, i jo creia que sí, me l'havia d'escoltar. Vaig pujar al seu cotxe per

primera vegada, quin seient!, semblava un sofà, i vaig pensar en el dimarts, quan jo venia de plaça carregada fins dalt i ell em veia i no s'aturava, això que feia el mateix camí, em saludava amb la mà, un cop de cap i adéu, em deixava plantada, jo i els cistells. Vam anar lluny, força lluny, fora de Sabadell, em va portar en un *pub* on no havia estat mai, s'hi estava bé, allà dins, hi havia música de fons, Frank Sinatra, tapissat verd, figuretes de porcellana... feia la impressió que et trobessis lluny, molt lluny de casa, que la casa, la cuina, la planxa, els fregalls i els crits de la mare s'havien esborrat, com un malson que es desfà, com si no fos vida, que la vida, la veritable vida en majúscules era allà dins, Sinatra, la tapisseria, les figuretes de porcellana... En Ricard em va dir que aquell *pub* li portava tristos records, no feia ni vint-i-quatre hores que en aquella mateixa taula, just on seia jo, l'Anna li havia dit que prou, estava farta d'ell i no el volia veure més; jo, la veritat, no m'ho esperava, m'imaginava una cosa greu, delicada, un problema de la feina, de casa, qualsevol cosa menys allò; em va confessar que molt abans que l'Àngels i en Toni sortissin ja s'havia fixat en l'Anna, ho va fer tot per seduir-la i ella desfullava la margarida, ara vull, ara no vull, potser sí, potser no, no es decidia; últimament, i jo sense saber res!, l'anava a buscar cada dia i parlaven, molta estona, i quan ell donava per fet que l'Anna començava a sentir alguna cosa per ell, li van dir que sortia amb un arquitecte; per això la va dur en aquell *pub*, li va parlar clar i llavors... llavors l'Anna li va dir coses terribles: que ell, en Ricard, era un *pijo* de pa sucat

amb oli i sense els calés del pare no era ningú, ni seria mai res, sinó un ninot, un tòtil, un bala perduda, un zero a l'esquerra...

A mi ja em semblava bon noi, en Ricard, i a partir de llavors m'ho va semblar més; li vaig perdonar el poc cas que m'havia fet sempre i vaig buscar paraules adients per fer-li veure que no hi havia de pensar més, que les noies diem coses sense pensar-les, que si veiéssim el mal que poden fer no les diríem, volem ser massa ben servides i si ens parlen com ell ho havia fet i ens diuen veritats com temples no sabem què dir de tallades que quedem i hi posem tota la malícia, perquè els nois, que s'ho creuen tot, quedin tocats i no tinguin ganes de saber res més; em va dir que era la seva millor amiga, l'única, només a mi m'havia confessat el que li havia passat amb l'Anna i em va prometre que rumiaria molt tot el que li havia dit. Em va acompanyar una altra vegada a casa i em va donar les gràcies; jo, aquella nit, no ho sé, em sembla que vaig descobrir el Ricard de debò, el que no havia vist mai, i no m'adormia pensant que entre el que semblen les persones i el que són de veritat hi ha un abisme.

A casa m'esperava l'infern. La mare plorava i el pare feia una cara de pam. No tenia remei, jo, poc que feia la feina de casa i quan la mare en tenia més que mai i em necessitava, fugia per les bones, només pensava a divertir-me, primer eren els amics i després els pares, i encara; jo no creia res de tot allò i com que sabia que em cuidava més de casa que la immensa majoria de les noies de la meva edat i que ni aquella nit ni cap altra nit me

n'havia anat a divertir-me, vaig fer el cor fort i ho vaig dir, i la mare, lluny d'intentar comprendre'm, que jo no em queixava, que ja m'estava bé fer tot el que feia, va dir que era rebeca i desagradada, i que aquella, jo, no era la seva filla; el pare es va aixecar i em va donar dues bufetades que em van deixar la cara vermella; me'n vaig anar al sofà i vaig plorar, en silenci, sense veu, no em veia amb cor de pronunciar cap paraula, però tenia les orelles obertes, ben obertes, hi tenia un embut per on queien els brams del pare, que m'omplien el cervell: divuit anys de res i em queixava per bestieses, jutjava tothom, acusava els pares pel simple fet d'estimar-me, els regatejava l'afecte, l'amor filial, que és sagrat, em van dir que els odiava, que..., jo m'estava fent petita, petita, com un tronc que no es vol cremar però no hi pot fer res i quan se n'adona, és cendra. Com que no m'aixecava i seguia plorant de la mateixa manera que havia començat, quan el pare es va desfogar del tot, la mare em va fer un petó mut a la galta i va dir amb el somriure de dona cansada que ja era hora que anéssim a dormir.

A partir d'aquell dia tots els dimarts en Ricard s'aturava, em posava els paquets al maleter del cotxe i m'acompanyava a casa; de vegades em venia a veure entre setmana, parlàvem dels seus estudis a la universitat, de la farmàcia que volia posar, i naturalment de l'Anna, ell treia el tema; les primeres setmanes, quan deia *Anna*, li tremolaven els ulls, però li va anar passant i cada cop en parlàvem menys, i en vam deixar de parlar.

En Ricard ja no venia cada dimarts i va arribar un dia en què va deixar de venir i jo no sabia si havia canviat de feina o de casa o vivia en un altre barri o en una altra ciutat...

No vaig veure el Ricard fins al cap de tres anys, un dissabte a la tarda, amb una noia, abraçats; jo anava a buscar la Núria per anar al cinema, eren a l'altra vorera, em va fer un senyal i van travessar, *et presento la Salut, la meva dona*, jo em vaig quedar de pedra, ell li va dir a la Salut que es recordés de mi, que ja n'hi havia parlat, ella ni es va moure, quieta, tibada, ni va parpellejar, i va ser un moment, tenien pressa; vaig fer el camí de ca la Núria amb el cap a terra, rumiant coses que no havia pensat mai: en Ricard i jo compartíem un secret que no hauria revelat a ningú, aquell secret era la clau de l'amistat que ens unia, les enrabiades que m'havia guanyat quan em venia a buscar!, però quan venia a casa cap allà les vuit amb aquells ulls que trencaven el cor i em deia que necessitava les meves paraules, no sé, potser perquè sóc noia i conec les noies, em creia que tenia l'única medecina que el podia curar, i el curava, en Ricard estava cada cop més animat, i jo feliç que ho estigués, i després, després de fúmer el camp de casa dies i dies amb l'ai al cor, no va tornar més, va desaparèixer; perquè no em va dir res de la Salut?, no li costava gens, no teníem un secret, ell i jo?, doncs era part del secret.

Vaig arribar a ca la Núria que treia foc pels queixals i li vaig donar la tarda, ella deia una cosa, jo una altra, em donava la raó i jo canviava de parer, i m'enfadava, sense més ni més, perquè sí, la

Núria em volia convidar a l'aniversari i l'hi vaig posar difícil, va veure que no estava fina i no em va fer cas, sort!; si no em convida, me'n penedeixo tota la vida, perquè va ser allà on vaig conèixer en Jaume.

La Núria feia divuit anys, i jo, quan vaig pensar que anava pels vint-i-un, em vaig posar del color de l'enveja, verda com els espinacs. *No facis com sempre i arregla't bé, tres hores de tocador, vindran uns nois molt interessants.* Jo no volia interessar cap noi, però ja tenia ganes que m'arreglés algú, algú com una barreja d'en Toni i en Ricard, i em tragués de les urpes dels pares, que no s'adonaven que el temps fugia com un llamp i m'anava fent gran.

La festa va ser al menjador, devíem ser una vintena, tot ben fosc, no semblava aquella casa atapeïda de mobles on no podies fer un pas sense ensopegar amb una pota, la Núria els havia arraconat a la paret, n'havia tret algun i és clar, hi havia espai, molt espai per ballar; no faltava res, bona música, Beatles, Pequeniques, entrepans, beguda... i uns nois amics del seu germà que ni la Núria ni jo coneixíem, *...i aquest és en Jaume, una mena de poeta que, si l'hi demanes, et farà el poema d'una albergínia;* no vaig veure ningú més, en Jaume i jo vam ballar tres o quatre cançons, potser més, i vam parlar molta estona, de la merceria, de la mare, les pel·lícules, *Un home i una dona*, una dona que té la sang freda de dir-li que l'estima, original, guapíssima, entranyable, vam parlar dels nens, els nens el tornaven boig, en volia tenir

quatre, com jo!, això si podia, és clar, quina coincidència!; el temps volava, començava una cançó i, sense adonar-me'n, ja s'havia acabat i en començava una altra.

La Núria me'l va prendre dels braços, quina amiga!, *només un ball*, va dir, i amb la foscor el vaig perdre; de tant en tant el veia ballant amb noies diferents, però no parlaven, ni reien, en Jaume se'l veia incòmode, fastiguejat, estirava el coll, em buscava... i ens vam trobar; l'última hora se la va passar amb mi, ballant, parlant, vam xerrar molt, em va dir que era la persona més sincera, natural i tendra que havia conegut mai i em va semblar que ho deia tant de cor que els ulls em van espurnejar, ell se'n va adonar i em va abraçar fort, em va estrènyer tant que tenia la impressió que era dintre seu, que jo, tota jo, tot el meu cos, havia traspassat la pell del seu pit. Quin greu, quan es van fer les nou!

A la Núria li mig agradava l'Albert, un altre amic del seu germà, i dissabte els anàvem a veure juntes. Ens posàvem a la terrassa del capdamunt de la rambla i esperàvem que passessin; s'asseien amb nosaltres i enraonàvem de mil temes, eren de la broma i rèiem cada dos per tres, a cada paraula; al cap d'una estona jo mirava enlaire, quan el sol queia rere el campanar eren les nou tocases i me n'havia d'anar; si hagués pogut, hauria parat el sol i m'hauria quedat per sempre al costat d'en Jaume, era tan feliç quan em mirava i em preguntava qualsevol cosa!; quan jo li contestava ell feia silenci, rumiant el que li havia dit, m'escoltava!, i fora d'en Ricard em sembla que ningú m'havia escoltat gaire.

Però el Jaume de la festa ja no el vaig veure més. Així com l'Albert anava desesperadament darrere la Núria, havia de ser jo qui anés darrere d'en Jaume, cada vegada més callat; li vaig explicar que un senyor volia que em posés les mitges blaves que volia regalar a la senyora i em vaig posar tan vermella que semblava un pebrot, encara tremolo; en Jaume a penes va somriure, com si no hi sentís, o no hi fos, i vaig callar, tenia por d'avorrir-lo. *Per què no em dediques un poema?*, li vaig dir un dia per animar-lo, ell va arrufar el front i va riure d'una manera trista. Mai no s'enfadava, però es veia cada vegada més apagat; sempre recordaré aquell dia que vam anar a un *pub* que em duia a la memòria el *pub* d'en Ricard, érem tots quatre, l'Albert i la Núria no sé si estaven enfadats, ella no m'havia dit res però no es parlaven, per culpa de la Núria, tan freda, volia que l'Albert li fes tot, i de vegades se'n reia de pura malícia; ells dos estaven una mica separats de nosaltres i mentre escoltàvem *Let it be*, en Jaume em va agafar el cap sense més ni més i el va estrènyer contra el seu pit amb una força que semblava que me'l partia; jo vaig recordar el dia de la festa i vaig tornar a ser feliç, *perdona'm*, es va disculpar; jo pensava, no sé, que tornaria a ser el Jaume il.lusionat de sempre, el que vaig conèixer; em va abraçar molt temps, semblàvem una sola persona, un sol cos, una ànima, no ens vam moure fins que vam marxar, jo amb els ulls entelats, lluents, quin bany de felicitat!

La Núria estava de mala lluna, fins i tot amb mi; em va semblar que li havia picat l'enveja, i no sabia per què: el pobre Albert hauria estat el primer d'abraçar-la si s'hagués deixat. I aquella enveja li va durar dies, jo anava a casa seva i ella no hi era, l'esperava a l'oficina i havia sortit o no hi havia anat o s'havia de quedar a fer hores. No em volia veure, i per més que hi pensava, no ho entenia: què li havia fet, jo?

A mi, sola, em feia cosa trobar-me amb en Jaume, però el dijous ja no podia més, havien passat massa dies i vaig decidir-me: si ell no venia a la merceria, aniria jo al seu despatx, que sabia on treballava, i més després de l'abraçada del diumenge, d'aquell *perdona'm* que volia dir tantes coses i que em feia tota, tota seva.

En Jaume ja no hi era, havia sortit abans per culpa d'un encàrrec, una urgència. Vaig pujar i baixar la rambla més de cent vegades, semblava que tingués agulles a les plantes dels peus però no me'n sentia, pensava i pensava, i com més pensava més patia, i encara no sabia res, ni m'ho imaginava!

Quan els vaig veure junts vaig quedar glaçada. Ell li passava el braç pel coll i ella li estrenyia la cintura, caminaven amb tanta naturalitat que semblava que no fossin ells, que només s'hi assemblessin; en Jaume va tombar la cantonada i vaig veure que ho eren!, i jo quieta enmig de la rambla, la boca oberta, com un estaquirot, no sabia què fer, no podia pensar, no podia caminar; no sé el temps que hi vaig estar, i a poc a poc, lenta com si m'haguessin donat una pallissa, vaig començar a moure'm, cap a

casa; no hi acabava d'arribar, però en veure la porta grisa de casa, on havia entomat tantes enrabiades, vaig pensar en el dia dels llençols i em va caure el món a sobre. Sort que els pares eren de vacances! Vaig entrar a l'habitació com si estigués fora de mi i el cos es mogué per si sol, sense permís; em vaig despullar i vaig pensar a dormir força, amb un afany desesperat, amb l'esperança de no despertar mai més.

Aquella setmana que estava sola no menjava, no feia la feina i no tenia ganes de sortir ni de veure ningú. Dimecres va venir la Núria, em vaig quedar tan parada que no li vaig dir res, i és clar, ella no gosava entrar.

—T'he de dir una cosa -em va dir-, com més aviat millor.

Em vaig posar un jersei de llana i vam anar a la taverna on ens trobàvem amb en Toni, en Ricard, l'Anna, la Isabel, l'Àngels, sobretot l'Àngels, i el lloc em va semblar diferent, molt canviat, tot eren cares noves, havien pintat les parets d'un blau cel massa clar, i on eren les taules de fusta?; els cambrers anaven verds de dalt a baix i no en vaig conèixer cap.

—T'ho diré de cop —va escopir la Núria—: surto amb en Jaume, ens casarem...

Jo no treia els ulls del verd dels cambrers, i de les taules, i d'un gatet gris assegut a la falda d'una senyora prima que jugava amb la cullereta del cafè amb llet.

—No et volia fer mal, ell tampoc... En Jaume em va agradar des del primer dia, a tu també, i em vaig apartar, però ja ho veus: no us heu entès...

Vaig plorar en silenci, com quan em passaven aquelles coses tan fortes; pensava en l'Albert, en les bestieses que feia per arrencar-li un somriure a la Núria, quina bufetada!

—No t'ho agafis així, dona, no tens cap culpa, no n'hi ha, de culpa; en Jaume t'ho deia amb els ulls, que la cosa no anava bé, que no ho veies?, com li anaves al darrere!, i ell, res...

—M'ha estavellat el cap contra el pit, m'ha fet seva —vaig dir com si no parlés amb ella.

—No te'n recordes, del dia que us vau conèixer?

I tant que me'n recordava!

—Va ser la festa del meu aniversari, el menjador de casa, a les fosques, tu ets bona noia, simpàtica, sincera, agradable, en Jaume s'hi va fixar i va dir coses que sentia de veritat, no t'enganyava... Però l'endemà, al carrer, a plena llum del dia...

Em vaig aixecar i com si fos invisible, com si ningú dels que hi havia allà dintre em pogués veure perquè m'havia fet invisible, vaig començar a caminar sense mirar on trepitjava ni cap on anava. No sabia si feia sol o boira o estava a punt de ploure o fins i tot plovia. Tots els carrers eren iguals i no s'acabaven mai, només hi havia silenci, silenci i asfalt, i jo, que caminava en silenci damunt l'asfalt, que es va acabar substituït pel fang d'un barri dels afores

que no havia trepitjat mai; les cames se'm doblegaven i em vaig asseure en un banc d'una plaça vella.

Quin descans!

Em volia quedar tota la vida allà, asseguda en aquell banc, convertir-me en estàtua...

I ho he aconseguit. Han passat dos penjats i no he sentit res; ells han insistit, i com que no els feia cas perquè sóc una estàtua i no em puc enfadar, han marxat tal com venien, amb les mans buides, mastegant la broma.

—Has vist quin nas d'albergínia?

—Només el nas?

## Parlem de **LA COLLA**

### 1. **El magma.** Escriure per capes.

Imagina't les parets d'una casa en construcció. Què et semblaria si els paletes seleccionessin un metre quadrat de paret i posessin totxos, fessin regates, arrebossessin, enguixessin, pintessin i decoressin aquest primer metre quadrat i després comencessin pel segon? Quin desastre, oi? Les coses s'han de fer amb ordre, quan toca. Primer els paletes posen els totxos de totes les parets, després fan les regates, passen els fils, comproven la instal·lació elèctrica i de l'aigua, arrebossen la paret, enguixen, deixen que s'assequi, posen una capa d'antihumitat i, finalment, pinten. A l'hora d'escriure hem de fer el mateix. No ens podem deixar endur per frases *esplèndides* que no tinguin res a veure amb el conjunt de l'escrit; és a dir, no podem perdre el fil de la narració: quan estem immersos en la història, no ens podem distreure pensant quina paraula és la més adequada, si hem de posar punt o coma o si és millor un *però* o un *perquè*. Hem d'escriure per capes, primer una cosa i després una altra, i el primer de tot no són els artificis literaris, sinó els continguts, l'argument, la història. D'aquesta primera capa, que surt de dintre amb tot l'ímpetu de la creativitat, se'n diu magma.

. Busca en el diccionari què és el magma i argumenta per què diem magma de la primera escriptura d'un text, que és, en realitat, el primer esborrany.

. Escribe una situación en que hagas pasado vergonya. Fes-ho sense aturar-te, no toquis res, cap frase, cap paraula; després revisa el text, poleix-lo, ordena'l, comprova que sigui coherent... i compara les dues –o tres, o quatre...- versions.

## 2. **L'època.**

L'acció de LA COLLA se situa a Sabadell, però no hi ha cap dada que ens digui en quin any transcorre. Tot i així, hi ha elements que ens permeten situar la història amb certa precisió. Fixa't en l'hora que la protagonista ha d'arribar a casa, els llocs que freqüenta, el que fa, com ho fa i per què, i en altres detalls o paraules que t'ajudaran a situar el text en el temps.

. En quina dècada creus que transcorre l'acció de LA COLLA? (Pots convidar pares i avis a llegir la narració perquè t'ajudin, fins i tot, a precisar l'any).

. Escribe una història d'impacte que passi a l'any 2.001 a la teva ciutat sense que surti per enlloc aquest any. Abans busca informació del 2.001 que pugui reconèixer qualsevol lector.

## 3. **La puntuació.**

No podem oblidar els signes de puntuació perquè estan en funció de la història que volem explicar i han de contribuir a crear l'efecte que pretenem donar. Saber puntuar no és tan difícil. El primer que hem de saber és que pausa no equival a coma, i després aplicar quatre regles bàsiques :

—Entre subjecte (per llarg que sigui) i verb sempre es fa pausa i mai no es posa coma:

La mare volia que l'ajudés

Aquell noi tan gran que vaig conèixer a la festa no em va saludar

—Quan s'altera l'ordre natural de la frase i, per exemple, comença per un circumstancial llarg, la coma és optativa:

En un poblet amagat en un del bosc ,(optativa) la Lara va veure un ocell que...

—Es posa coma entre els incisos (són fragments que si els traiem, no afecten el significat de la frase que queda):

Aquella noia, la Maria, em va dir que, si podies, li portessis el paper.

Aquella noia em va dir que li portessis el paper.

—Davant de les subordinades llargues hi sol anar coma:

No sabia què fer, ja que estava convençut que alguns el criticarien si actuava i els altres ho farien en cas contrari.

—Quan la subordinada va davant, és aconsellable posar coma:

Com que estava convençut que alguns el criticarien si actuara i els altres ho farien si no, no sabia què fer.

—Quan se sobreentén el verb, es posa coma:

Jo no sé què fer i ell, tampoc.

—Davant de la partícula *que*, es posa coma quan té valor explicatiu i no se'n posa quan té valor especificatiu:

Els papers, que són a casa, no els hem de portar (expliquem on són els papers).

Els papers que vols no són a la biblioteca (especifiquem quins papers: els que vols).

—Quan es fa una enumeració, se separen amb comes els elements enumerats, tret dels dos últims, que s'uneixen amb una i:

Portarà mitjons, botes, anorac i esquís.

—Es pot posar coma davant la partícula *i* si s'uneixen frases diferents:

L'Albert portarà plats, gots i beguda, i la Núria coca i cava.

—Els punts i comes marquen transicions i temps, però dintre d'una mateixa imatge, no ens movem de lloc:

Ara sé el mal que et vaig fer quan et vaig deixar, és el mateix mal que m'ha fet l'Òscar; però ell ja no m'importa.

—Els punts estableixen canvis d'escenaris i assenyalen el pas del temps:

L'Emília es va estirar al llit, va apagar el llum i va tancar els ulls. De sobte, es va veure ella mateixa quan era petita. Tenia sis anys i corria per un camp de blat puntejat de roselles.

—Els punts i a part marquen molt més el temps, el canvi d'escenari, de personatges, de tema...:

Tothom va tornar al seu lloc i jo em vaig asseure en un dels bancs, clavats a la paret, que hi havia entorn del soterrani; em vaig quedar pensant.

El blues va omplir tot el local, no tan sols l'aire, les parets o el terra, era molt més fort, ho penetrava tot.

-Aquest punt s'acaba amb una regla que no és cap regla, sinó una recomanació: pensa que el sentit comú i l'eficàcia del text que escriguis exigiran el signe que correspon.

. T'atreveixes a puntuar aquest text?:

Vaig mirar el rellotge les dues havia entrat abans de les deu i ja eren les dues el temps és un misteri quan vols que corri no acaba mai de passar i al revés si vols que s'aturi passa volant com si fugís o encara pitjor com si no et volgués veure content també té coses curioses perquè si el temps passa tan de pressa el més logic

era que m'ho estigués passant bé i era tot el contrari m'hauria tirat un tret bé no exagerem un tret potser no però tenia motius per engegar-ho tot a rodar.

#### 4. **Ambient familiar.**

No es pot dir que la protagonista de LA COLLA gaudeixi d'un ambient familiar excel·lent.

. Quines pistes hi ha a la història que ens permetin fer aquesta deducció?

. Pensa en el que s'ha dit sobre els previs i explica els possibles motius que poden haver generat aquest ambient.

. Escriu un text en primera persona que reflecteixi un ambient similar; fes-lo des del punt de vista del pare o de la mare de la protagonista.

#### 5. **Incomunicació.**

Un altre aspecte que podem veure a LA COLLA és el de la solitud del personatge. Ella no viu sola, ni vol estar sola, té amics, amigues, una colla, fan excursions, preparen festes; en canvi, després de llegir la història, el lector arriba a la conclusió que ella, la protagonista —no en sabem ni el nom—, se sent sola.

. T'has sentit sol alguna vegada? Concreta aquesta sensació de solitud.

. Creus que Dinka, el protagonista de DINKA EL CAÇADOR, se sentia sol? Per què?

. La solitud és positiva? Quan? Pots estar sol i acompanyat a la vegada? I al revés?

Recordes quan parlàvem dels peus de la història? Els peus són el suport que fa que una història s'aguanti. Aquí, a LA COLLA, els peus coincideixen amb l'element sorpresa i amb l'única descripció física que fa l'autor de la noia protagonista, la visió d'*un parell de penjats* que no volen perdre el temps amb ella: un diu que té el nas d'albergínia i l'altre diu que, a part del nas, hi ha més coses.

. Creus que els problemes de relació de la protagonista de LA COLLA vénen motivats per la seva suposada lletgesa?

. Ser atractiu, agraciat físicament, dóna avantatges a la vida?

. Sovint es parla de bellesa interior. Què et sembla que és?

. Escribeu una història d'incomunicació en què el protagonista o la protagonista siguin físicament molt atractius.

## El racó dels **CLÀSSICS**

Mercè Rodoreda (Barcelona, 1.909 - Girona, 1.983) no va tenir una vida fàcil: va ser testimoni de la guerra civil espanyola (1.936-39), va fugir a França, va patir l'ocupació nazi de França, la postguerra europea...; un cúmul de situacions personals dures van marcar-la profundament i més endavant, primer des de Ginebra (Suïssa), i després des de Romanyà de la Selva, va passar pel filtre de la literatura les vivències que havia tingut; el resultat és una obra excel·lent, traduïda a molts idiomes, amb personatges vius, apassionats, protagonistes d'unes històries que atrapen el lector i el passen per tot el seu univers. Mercè Rodoreda ens ha deixat novel·les com *Aloma*, *La plaça del diamant* o *Mirall trencat*, i un munt de contes que són petites obres mestres.

Aquí tens un fragment del conte Zerafina, publicat a *La meua Cristina i altres contes* (1.967):

Zi zenyora, he zervit a duez cazez; em penzo que ja li ho deia el zenyor rector en la carta que li va ezcriure... A la primera noméz hi vaig eztar quinze diez perquè el noi era molt dolent. Quan enz quedàvem zolz em cridava: *Zerafina!* El primer dia hi vaig córrer de zeguida. Em va fer pozar drete al mig del pazzadíz com una fuzta, ze'n va anar un troz lluny darrere meu, va agafar embranzida i em va clavar una cozza al cul que zenze voler vaig haver de córrer

zinc metrez, finz alz vidrez de la galeria. I va cridar: *Go!!* I això m'ho va fer tota la zanta tarda. Jo no sabia dir que no perquè encara que foz un noi de catorze anyz era el fill delz amoz i jo era la minyona. A la zegona caza, de moment, hi vaig eztat més bé, però el zenyor i la zenyora eren vellz i no z'avenien, i la zenyora, que zempre eztava malaltizza i ez pazzava els diez eztatada al llet, tenia por que el zeu marit no li pozés metzina alz remeiz i em deia que jo havia de vigilar molt, i volia que noméz foz jo la que li donéz el remei de lez gotez i lez havia de comptar davant zeu. Totz doz ez van engelozir de mi i quan em deixava l'un em prenia l'altre. I totz doz per zeparat em preguntaven: *Oi que a mi m'eztimez méz?...* Quan era el zenyor que m'arreplegava em deia que era un dezgraziat, que z'havia cazat amb una boja i que tot i que la zenyora sabia que tenia elz budellz delicatz li feia menjar menjarz fortz per veure zi ze li foradaven. I eztava zegur que pozava zofre a lez zalzes. Quan ja m'acoztumava a la caza vaig començar a trobar-me malament i al cap d'unz quantz diez vaig rumiar que potzer em pozaven alguna coza dolenta a la llet i em va venir tanta por que a lez nitz no dormia i l'endemà de no haver dormit, quan pazzava el plumero pelz moblez, tota jo semblava que voléz...

. Zerafina vol que la senyora l'agafi com a minyona; però la senyora li fa preguntes i ella contesta. Posa't en lloc de Zerafina però en els temps actuals i escriu un text en què expliquis les

teves feines anteriors a un personatge que et podria contractar. No cal que siguis papizzota.

## 10. EL POU DE JIANG

Wang es va asseure al llit i va mirar de reüll el retrat de Jiang que hi havia a la paret; ella també el mirava des del quadre i li retreia el que acabava de fer amb Hua, l'únic fill que havien tingut. Wang no s'havia contingut i l'havia pegat sense pensar que la seva pell tendra no resistiria els cops de fuet. Però el noi s'ho havia buscat. Què li passava, a Hua? Per què no el respectava com ell havia respectat el seu pare fins al dia de la seva mort? Wang l'havia eximit de les dures feines de la terra. ¿No l'havia portat amb el mestre de la ciutat perquè aprengués a llegir i escriure? A Hua li sobrava temps que no sabia com omplir i l'ociositat l'havia pervertit. Si encara vivís Jiang! Ella sí que l'hauria portat pel bon camí.

Cixi, la segona dona de Wang, era massa jove per fer de mare i no podia dissipar els rampells del noi, fins i tot els compartia. Quantes vegades havia intercedit per ell i Wang li havia fet cas! I què n'havia tret? Que Hua l'enganyés de mala manera! Wang només el podia canviar obligant-lo a llaurar les llargues rengleres de solcs, però el noi tenia quinze anys i ara Wang no li podia exigir el que no li havia demanat mai. Si Hua hagués tastat la misèria, com ell!

Wang va mirar de nou el retrat de Jiang, va tancar els ulls i es va sentir absorbit pel núvol gris i dens del passat...

. . . . .

Wang va recordar la sequera que hi havia hagut feia quinze anys: la terra s'havia posat dura com el pedregar i al poble menjaven arrels i fulles, molts van marxar —sobretot joves— i els altres van morir. Wang era al turó, fent un forat per enterrar els morts, quan Jiang va ensumar humitat i li va dir que seguís cavant. Ell havia pensat deixar el poble, però Jiang era del nord i tenia una intuïció natural, possiblement màgica, que ell no havia vist en cap home ni dona del sud; Wang va agafar el pic i va cavar, fort, fortíssim, com si l'hi haguessin manat els déus; va picar tot el dia, i l'endemà, i l'altre..., va enfonsar els peus i els genolls en la terra aspra i rocosa i es va llagar la pell sense que aparegués cap indicatiu d'aquella humitat; ho volia deixar, quan va aixecar el cap i va veure, dalt de tot, al peu del forat, la silueta arrodonida de Jiang, amb el nen a les entranyes; va mirar avall i va sentir la veu de la terra: cava!, cava...! La nit del cinquè dia les gleves de terra es desfeien als dits i Wang va olorar la humitat que havia anunciat Jiang. Wang va picar amb desfici deu i vint i trenta vegades, i finalment va sentir el *xaf!* rialler de l'aigua; s'hi va capbussar i va beure fins que es va omplir l'estómac; va tibar la corda amb l'ímpetu del bou i va pujar dalt del pou sense aturar-se.

Wang va caminar sense descans les tres hores que el separaven de la ciutat i va tornar en el carruatge de Deng, l'home que feia de tot i, a més, venia llavors. Deng va encimentar el pou i

va guardar en un armari d'obra la corda que havia fet servir Wang per baixar al forat mentre cavava; després Deng es va endur taules, cadires, armaris, llits i més coses que Jiang havia tret de les cases del poble que havien abandonat, i va abocar un grapat de llavors damunt les mans planes i obertes de Wang, que les sostenia com granets d'or.

Wang va agafar el bou i, dia rere dia, va anar llaurar tantes terres com pogué. Mentrestant, Jiang baixava a la ciutat i servia aquesta o aquella noble senyora o demanava almoïna a la sortida dels temples o de les cases grans o regirava les escombraries del mercat, i a la nit, quan arribava a casa, cuinava, en silenci, col, llegums o arròs i blat de moro. Wang menjava a poc a poc, es retirava a la seva habitació, s'asseia al llit i contemplava la terra per un forat de la paret.

Wang va demanar un préstec i va construir un temple petit al costat dels camps i hi va posar dues imatges: el déu de l'abundància i el de la protecció, i suplicà a aquest darrer que no el descobrissin conreant terres que no eren seves.

Un dia Wang no va veure Jiang baixar cap a la ciutat i es va posar de mal humor; va deixar el bou, va tornar a casa, va entrar a l'habitació de Jiang i en veure-la, els retrets se li van congelar als ulls: Jiang estava asseguda al llit, pàl·lida com un glop de llet, amb el front xop de suor i un drap al ventre; estava a punt de parir, però el nen no sortia i ella no tenia forces per treure'l.

Wang va marxar corrents cap a la ciutat pensant com s'ho faria per convèncer el metge perquè hi anés sense cobrar, ja li pagaria quan collís i vengués; abans d'arribar a la ciutat, va trobar Lu, una dona gran que pidolava. Lu havia tingut set fills i molts néts que havien marxat al sud.

Lu va ajudar a treure el nen del ventre de Jiang, que va perdre molta sang i gemegava de dolor. Lu va dir que no hi havia res a fer. De sobte, en una revifalla, Jiang va agafar el braç de Wang i va dir, amb veu greu:

—Que el nen estimi la terra!

Aviat els plors del petit Hua es van barrejar amb el silenci de la mare.

Wang va enterrar Jiang a prop del pou que havia descobert, i va fer construir una habitació per a Lu, que es va cuidar del petit mentre Wang llaurava noves terres i es preparava per a les primeres collites, que serien abundoses.

Els graners de la regió estaven buits a causa de la sequera i Wang va vendre el gra al millor preu dels últims anys. No havia vist mai tanta plata junta!

Wang va fer venir un pintor de la ciutat; li va explicar com era Jiang i el pintor en va fer un retrat tan real, tan viu, que Wang va treure el déu de l'habitació i hi va penjar el quadre. També va portar un paleta perquè construís un estany llarg i sinuós al jardí que hi havia entre les dues habitacions; després va omplir l'estany d'alegres peixos vermells.

Wang va donar gràcies als déus del temple per les satisfaccions que li donaven i va caminar tres dies per veure Xiao, l'amo de la terra que s'havia apropiat per cultivar-la. El terratinent havia tingut un mal any i quan va veure la plata damunt la taula, li va vendre, sense regatejar, aquelles terres llunyanes, que, per a ell, eren erms sense valor. Wang va contractar Xing, un vell amic que pidolava a la ciutat; li va ordenar que agafés cinc jornalers robustos i soferts i va fer construir cases petites per als treballadors i les seves famílies.

Un dia va ordenar a Lu que comprés el mateix que menjaven els rics i va estar content de saber el que sentien els grans senyors de les cases grans des que es llevaven fins que se n'anaven a dormir; però al cap d'una lluna es va arrencar aquella roba i es va vestir com sempre, i va tornar als camps, i es va ajupir feliç de cara al terròs, i va llaurar tot el dia; va arribar a casa rebentat, i va menjar alls i col.

A la ciutat deien que Wang tenia el favor dels déus i el començaven a respectar i admirar, i ell rebia gent que abans se l'havia mirat amb altivesa i ara ajupia el cap i li pregava consell; i així, amb aquesta pau, Wang va passar set anys, dedicat a la terra mentre veia córrer Hua i reia amb ell cada cop que el petit s'estirava el lòbul de l'orella; cada cop tenia més i més plata i noves i fructíferes propietats.

Wang no volia que Hua vivís com un simple pagès i el va portar a un preceptor perquè l'ensenyés a llegir i escriure i

l'ensinistrés en l'art de negociar, com feia qualsevol terratinent amb els seus fills.

A mesura que passaven les llunes, Wang deixava la feina en mans de Xing i es quedava a casa i passejava pels jardins, contemplava els peixos i pujava al turó del pou, però tenia un neguit que no el volia deixar ni quan contemplava el rostre de Jiang.

Wang es va tornar presumit i va comprar nous vestis de seda i setí i es va perfumar, i va freqüentar la casa de te de la ciutat. Allà va conèixer Cixi i es va encapritxar de les faccions suaus i tendres de la cara i el color bru de la pell i el tacte fi del cutis. Wang no es cansava de mirar els llavis prims i vermells de Cixi i el somriure tebi que a penes li il.luminava els ulls ametllats.

—Per què no rius? —li va preguntar.

Cixi va tancar els ulls i va respondre que feia quinze anys havia passat tanta fam que els seus pares no sabien si escanyar-la o vendre-la a la casa de te. Quantes vegades havia lamentat que no l'escanyessin! Cixi estava farta de viure tancada com un pres, ella que somiava el vol lliure dels ocells. Wang li va dir que els déus volien que la seva vida fes un tomb i ell faria tot el que podria. L'amo de la casa de te va xifrar la llibertat de Cixi en cinc-centes monedes de plata i a Wang aquesta quantitat li va semblar un regal del cel.

Wang va fer construir l'habitació de Cixi a l'altra punta de la casa, a cinquanta passes de la seva, i li va dir que es podia ocupar

de tot, com Jiang, però li va prohibir que entrés a les seves habitacions i que trepitgés l'estany dels peixos vermells i el turó del pou, cosa que no li va fer cap gràcia. Cixi no tenia cap ganes d'ocupar-se de la casa i ho va deixar tot en mans de Lu; es passava els dies a l'habitació jaient i perfumant-se i menjant fruits del mar que es feia dur del mercat on compraven els rics. Wang se sentia orgullós quan a la ciutat deien que els déus el protegien i que s'havia endut a casa la noia més desitjada de la casa de te. Cixi era tendra com una flor, però Wang no veia que sentís res per la casa on vivia, ni la terra, tampoc no sentia res per Hua, Cixi no volia cap obligació...

En canvi, ella no trobava prou bons els aliments que li portaven i demanava marisc del nord i ous de llagostí i altres requisits; no hi havia res que la fes més contenta que vinguessin les seves amigues de la casa de te; ordenava a Lu que els portés galetes i pastissos i es tancaven a l'habitació i parlaven, i reien; queien les hores, el sol es ponia i Wang passava la nit sol, pensant fins a quin punt Cixi enyorava la casa de te, on, segons li havia dit, ho havia passat tan malament.

Wang s'acabava dormint i el sol radiant de l'endemà i les bones notícies de Xing sobre les collites li tornaven el bon humor. Sort de Lu, que ho feia tot tal com ell volia! Ell sovint anava al pou, s'hi arrepenjava, mirava el cristall d'aigua de la superfície i al cap d'una estona sentia com una música. Tenia un munt de terres productives, aigua abundant, plata per fer front a la sequera, la

dona més desitjada de la casa de te i un fill intel·ligent i despert que l'ajudaria a engrandir la hisenda. Se sentia satisfet de tanta ventura i no li recava pintar el temple cada estiu i vestir els déus de seda; alhora els demanava que portessin pluja i plata i pau al seu esperit.

Però un nou maldecap li va començar a prendre el son. Hua va demostrar ser un hàbil negociant i amb catorze anys va vendre el gra pel doble del que n'havia tret ell; Wang li va donar deu monedes de plata com a recompensa, però el pare no va veure símptomes de felicitat en els ulls inexpressius del fill. Al cap d'uns dies Hua es queixava que quan els homes i dones nobles de la ciutat el veien amb robes tan simples, dubtaven que el seu pare fos tan ric com deien; Wang va ordenar que li fessin vestits de seda. Després Hua va explicar que quan els amics el convidaven a casa i li oferien menjars exquisits i conversa agradable, ell no tenia monedes per expressar-los l'agraïment amb obsequis dignes de la casa d'on venia. Wang va agafar cinc monedes de plata, i mentre les hi donava, va recordar que ell no n'havia vist cap com aquelles fins poc abans de casar-se. Però Hua va arrufar el nas:

—És una quantitat indigne per a qui tracta amb les millors famílies de la ciutat.

Wang no sabia què fer? En va parlar amb Cixi i ella el va convèncer que els temps i l'economia d'aquella casa havien canviat i Hua no es podia passejar pel món com un miserable. Wang li va donar deu monedes. ¿No s'ho podia permetre? A més, el noi podia

posar en pràctica el que havia après amb el mestre i doblar o triplicar o quaduplicar els diners que li donava. Però Hua, en lloc de parlar de negocis, parlava de viatjar i de conèixer món i altres formes de vida més atractives; li agradava parlar amb Cixi perquè ella li expliqués què hi havia a l'altra banda de les muntanyes.

Un dia que Wang passejava absort per la ciutat, va sentir una mà que el sacsejava.

—Noble senyor, lamento la malaltia del teu fill i hereu.

Wang es va girar i va reconèixer el rostre serè del preceptor de Hua.

—Hua és el millor alumne que tinc –va dir el preceptor- i és una llàstima que s'hagi perdut una reunió amb homes de negocis tan importants.

Wang el va deixar parlar sense interrompre'l i es va acomiadar ajupint el cap. Tenia foc a les galtes i un formigueig a les mans; els peus no el van deixar en pau i el van dur a la casa de joc. Una entrada fosca, unes quantes cadires buides, unes cortines, i a l'altra banda, fileres de llums pàl·lides il·luminant els dragons blaus de les parets. Desenes de joves ociosos s'amuntegaven a les taules dels daus i apostaven diners de moltes jornades. Les monedes canviaven de mans tan de pressa que Wang va tenir la impressió que tot allò era com un joc de nens, una mena de representació falsa. No ho devia ser quan va veure un individu que es treia la túnica de setí, la donava a un altre home i marxava amb el tors nu, plorant com un nen.

Al fons hi havia una taula llarga amb molta gent al voltant.

—Què és allò? —va preguntar Wang.

—La taula dels bojos! -va respondre algú.

—Dels bojos? —Per a ell bojos ho eren tots els que entraven allà dintre.

—És la taula dels rics.

Wang s'hi va acostar amb les galtes enceses. Hua seia a la taula dels *rics*, amb els ulls clavats als daus i les mans crispades. Al davant tenia quatre monedes d'or i parlava amb un to altiu, tant que va dubtar que fos ell, però el noi, Hua, es va tibar el lòbul de l'orella. Un home amb el coll ple de pelleringues observava els jugadors a peu dret, amb els braços plegats.

—Qui és aquell? —li va preguntar Wang, referint-se a Hua.

—El fill d'un pagès pudent...

—Pudent? —va cridar—. L'has vist alguna vegada, aquest pagès?

L'home de les pelleringues el va mirar fixament, va abaixar el cap i va somriure amb una ganyota estúpida.

—He dit pudent? En què estaria pensant? Aquest noi sap de lletra i es guanya bé la vida. Té tants diners que no sap què fer-ne i ve cada dia; deu acompanyar clients...

Cada dia? El seu fill no tenia plata per venir cada dia, almenys ell no n'hi havia donat tanta. Wang va pensar que potser Hua feia petites o grans operacions amb els comerciants del mercat i en treia sucosos beneficis. Tot i així, ell era el seu pare i

com a pare no consentia que Hua llencés els diners d'aquella manera.

Quan Wang va sortir d'aquella casa immunda, va agrair la llum càlida del sol que li escalfava les mans i les galtes, i l'aire suau que bufava. Però els peus se li van despertar. Va travessar la ciutat i se'n va anar a casa sense aixecar els ulls de terra en tot el camí. Feia i refeia la conversa que havia de tenir amb Hua en privat per encarrilar el seu talent i convertir-lo en home sensat.

A casa es va trobar el somriure reposat de la vella Lu. Li havia fet un plat de col amb trossets de porc, però Wang no va sopar. Va dir a Lu que volia veure Hua quan arribés, i se'n va anar a l'estany de Jiang; es va asseure en el muret de pedra, va mirar els peixos vermells i va recordar les últimes paraules de la dona que li havia donat el fill: *que el nen estimi la terra!*; es va sentir trist, va entrar a l'habitació arrossegant els peus, es va asseure al llit, va mirar el retrat de Jiang, un rostre fred i distant, i va sentir el pessic dels remordiments.

La porta es va obrir a poc a poc.

—Em volies veure, pare? —Hua encara duia la bossa a l'esquena.

—Deus estar cansat, després d'un dia de classe? T'agrada, el mestre?

—Hi ha dies durs, com avui.

Wang va ordenar que servissin el sopar de Hua i va observar en silenci com menjava, amb quina pulcritud agafava els bastonets; era un noi refinat, intel·ligent, hàbil...

—Pare, estic ansiós —Hua va deixar els bastonets i va mirar Wang amb una lluïssor nova—: el mestre m'ha dit que amb tres-centes monedes de plata ens podem fer rics...

Wang li va mirar el vestit i va veure que no era seda, sinó roba barata. Hua tenia les mans rígides i a la cara, un deix contingut de desesperació. Wang va tancar els ulls i va veure el rostre gris de Jiang i la ganyota estúpida de l'home de la casa de joc. La ganyota estúpida? Per què estúpida, si l'únic estúpid era ell? Quantes monedes havia perdut Hua? Era client assidu de la casa de joc? Wang es va precipitar damunt del fuet, i va pegar Hua, l'hàbil, l'intel·ligent, el refinat, que va caure al primer cop; el fuet va rebotar en el quadre de Jiang i Wang el va tirar a terra; va picar de mans i va ordenar a Lu que portés Hua a l'habitació i que a ell el deixessin sol.

. . . . .

Wang es va asseure al llit, va mirar de reüll el retrat de Jiang, ple de retrets, es va posar les mans a la cara i va plorar amb un plor profund. Havia pegat el fill de Jiang per viciós quan l'únic responsable de tot el que havia fet era ell! Com volia que Hua estimés els camps i el conreu si no sentia les palpitations de la

terra sota els peus nus! Hua no havia agafat mai el bou ni l'arada, ni havia esgarrapat els terrossos, ni havia menjat troncs d'all, ni havia sentit a la pell l'olor i la suor de la terra... Per a un jove ociós no hi havia res pitjor que caure en les temptacions de la casa de joc o la casa de te...

Wang va decidir que en endavant s'ocuparia personalment de l'educació de Hua. Va mirar Jiang i li va semblar que, ara sí, els seus llavis somreien, i va sortir al pati, va seure a la paret de l'estany i va observar els peixos, quina calma!, quina pau!, la pau dels peixos, però n'hi havia un que estava quiet en un racó, se n'hi va acostar un altre, li va clavar les dents i en va arrencar un tros. Wang es va aixecar de cop. Oh, Hua! Va travessar el pati i va entrar a l'habitació del noi. El lilit, desfet, dibuixava el contorn d'un cos, però no hi havia ningú. Va sortir de l'habitació cridant i va aparèixer Lu.

—On és Hua? —va preguntar amb els ulls encesos.

Lu no en sabia res, però es va tancar la boca i va ofegar un crit de dolor.

Wang va ordenar a Xing que els homes el busquessin dintre i fora de casa, i va observar com els jornalers feien grupets i es dispersaven pels camps. Sabia que el noi volia córrer aventures i tenia por que fugís. Sense Hua, les terres, ara blanques de lluna, semblaven orfes. Wang es va dirigir al pou de Jiang. S'hi va abocar i va sentir una veu confusa, com un plany; va obrir l'armari on hi havia la corda que havia fet servir quan feia el forat, la va lligar en

un ganxo i va començar a baixar, pam a pam, cap a la foscor. Dalt, el rodol del cel s'encongia i tot el voltant era negre. A mig camí, Wang va estirar la mà i no hi havia paret, ni pou, ni aigua...; va aixecar els ulls i va veure un punt de claror; va cargolar els peus i va començar a pujar, però el rodol a penes creixia. Es tractava d'un malefici? Un raig de lluna va il·luminar la corda i no faltava tant per arribar; va tibar de nou, fort, i zas!, va sentir un sotrac i es va enfonsar mig pam; els fils de la corda s'esquinçaven a deu colzes més amunt. Va estirar les cames cap a la paret i va sentir un altre zas!; va comprendre que la corda no resistiria. Què podia fer? Tenia els peus junts, suava, rumiava...

Una ombra es va inclinar cap al pou i s'hi va dirigir amb un crit desesperat.

—Sóc jo, Wang! Tira'm una corda.

—No et preocupis, pare.

-Oh, Hua!

La silueta va desaparèixer i Wang va admetre que havia tractat Hua amb severitat; què hauria fet ell, el gran Wang, si hagués viscut sense obligacions ni disciplina i hagués tingut plata suficient per gastar sempre que volgués? Segur que, en lloc d'entrar a la casa de joc, ho hauria fet a la casa de te... Per què havia pegat a Hua, que travessava el bosc de la joventut? Probablement una dona ho curaria tot; ell mateix el portaria a la casa de te o compraria una esclava o... Potser Hua es volia casar. L'endemà en parlarien amistosament, i el noi, intel·ligent com era,

comprendria que un home ha de vetllar per les terres, hi pot haver sequeres, inundacions...

Wang va intuir l'ombra dalt del rodol.

—Gràcies, Hua! —va exclamar.

—Ha arribat el moment —va contestar una veu prima i aguda—, el gran moment de la llibertat.

No. No era Hua, sinó Cixi. Cixi? Què feia, ella, al pou? No ho tenia prohibit? I com és que Hua havia aparegut de sobte? On era, quan el buscava?, a l'habitació de Cixi? El to de la noia era fred, i Wang va pensar en Jiang i en la veu que l'havia cridat des del fons del pou: era una advertència? Per què la dona no li tirava la corda? Llavors va recordar que Cixi envejava la llibertat dels ocells, però de quins, dels voltors? On era, el seu fill?

—Hua! —va cridar, i *crec!*, va cruixir l'últim fil de la corda.

## Parlem d'EL POU DE JIANG

### 1. **La fam.**

Aquesta narració està ambientada a la Xina; tot i així, seguim la història perfectament perquè tracta temes tan universals com la fam, la rebel·lia o la submissió, i els personatges són persones de carn i ossos. La principal preocupació de Wang abans de convertir-se en home ric era fer front a la fam extrema que patia la regió a causa d'una sequera molt llarga que havia eixugat els camps tot provocant centenars de morts. Per a nosaltres, que vivim en un país occidental desenvolupat, la sequera no és actualment un problema de vida o mort, però si ens remuntéssim algunes dècades enrere, veuríem que un any sense pluges provocava desenes de morts. Durant mil·lenis, la màxima preocupació de la gran majoria dels humans no han estat els resultats de futbol, ni els concursos televisius, ni aprendre a llegir i escriure per enriquir-se culturalment..., el gran problema de la humanitat ha estat la subsistència, és a dir: la lluita per la vida, i aquesta lluita constant per continuar viu dia rere dia passa per la satisfacció d'una necessitat biològica que, de no produir-se, ofega qualsevol il·lusió: la imperiosa necessitat de menjar. Com que el món no evoluciona a la mateixa velocitat a tot arreu, hi ha moltes societats que, malauradament, no han resolt aquest problema; parlem de centenars de milions de persones.

- . On et sembla que se situa el Tercer Món? Dibuixa un mapa del nostre planeta i pinta de color groc les zones que en formen part.
- . Totes les persones que viuen en el Tercer Món són pobres? Investiga com es distribueix la riquesa.
- . Quins creus que són els principals problemes del Tercer Món? A què es deuen?
- . Com s'hi fa front? Parla del paper de les ONG que s'hi dediquen.
- . Creus que es podria acabar amb la pobresa en un període de temps relativament curt? Com?

## 2. **Rols. Els pioners.**

Els homes naixem lliures; a mesura que creixem i acumulem experiències, ens adonem que pertanyem a una cultura que es manifesta en tot allò que fem del matí al vespre i afecte les relacions familiars, les laborals, els vestits, la forma de comportar-se, d'expressar les emocions... Al llarg del dia desenvolupem diferents papers, que anomenem rols: fem de pare, de fill, d'amo, d'empleat...; aquests rols, que tenen les seves normes, són cotilles que es poden adherir a la pell i anul·lar la nostra llibertat: no fa gaires anys estava mal vist que el pare agafés el nen a coll, o fes el dinar, o planxés pantalons i camises; tampoc no *estava bé* que la mare treballés si no era per estricta necessitat econòmica, i quan les dones van accedir voluntàriament a la feina, *era una*

*vergonya* que cobressin més que el marit, ja que l'home era el *cap* de família, tenia el rol d'amo i senyor de casa i li corresponia portar els diners; els nens no podien plorar i des de petits eren alliçonats, o bombardejats, amb frases que desnaturalitzaven les emocions, com: *els homes no ploren*; ara sonen ridícules, però abans eren dogmes.

Si afortunadament les coses canvien, és gràcies als *pioners*. Els pioners són homes i dones que ignoren les convencions i trenquen la tradició amb un gest decidit i revolucionari: t'imagines què li devien dir a la primera persona, home o dona, que va afirmar que els nens podien plorar?, que era necessari i saludable que ploressin? Potser vist amb els ulls actuals et sembli que no n'hi ha per tant, però si fas l'esforç de situar-te en una altra època, en un altre context, entendràs la gesta dels pioners. Un altre exemple: les dones de començaments del segle XX duïen faldilles fins als peus; quan van veure algunes noies que s'atreïen a escurçar-se un pam la faldilla, els van dir de tot; aquestes noies *desvergonyides*, les pioneres, van obrir la porta per on després passarien totes les altres; segur que, amb el temps, algunes d'aquelles dones que les havien criticat tant es van apuntar al que ja havia deixat de ser un escàndol per convertir-se en... la moda.

Pensa que avui, ara mateix, hi pot haver pioners disposats a canviar coses que semblen elementals, com el model de vida: què pensaries si algú decideix viure sense diners, se'n va al bosc i s'hi instal·la com va fer Robinson Crusoe? Potser el prendrien per boig;

però què passaria si cada vegada hi ha més gent que l'imita, es posen d'acord, funden un poblat i dicten unes normes totalment diferent de les nostres? Creus que els altres homes –que es dirien lliures, racionals, democràtics, responsables...- els ho deixarien fer alegrement? Els pioners acaparen les ires dels que no volen canviar res, però creuen tant en el projecte que accepten burles i humiliacions. La història és plena d'episodis en què els pioners són empresonats i executats per atemptar contra els principis del sistema: Galileu va estar a punt de morir per afirmar que la Terra girava al voltant del sol; Jesús va morir per qüestionar la divinitat de l'emperador i afirmar que els homes som lliures.

. Assenyala tres moments d'EL POU DE JIANG en què un personatge faci el que toca fer en aquell moment perquè està interpretant el seu rol.

. Parla'ns d'un pioner o una pionera que després de patir la incomprensió del seu temps, ens ha llegat alguna cosa que permet viure millor.

### 3. **L'atmosfera.**

Dèiem que l'escenari és el lloc on els protagonistes viuen la seva història. L'escenari pot ser un paisatge, un carrer, el pati d'una casa, una botiga, un passadís secret... Però en aquest lloc hi ha colors, olors, humitat, sorolls, textures... i tot allò que percebem a través dels sentits; en cada escenari es respira, doncs, una

atmosfera que ens ajudarà a entendre moltes accions i reaccions dels personatges.

Triem un escenari, per exemple un mercat; fem una selecció d'elements que apareixen en aquest escenari: parades i paradetes, fruita i verdura i menjar i roba pertot, passadissos estrets, molta gent, bambes i xanquetes, crits repetitius dels venedors, diàlegs curts i ràpids, regateig, sol, suor, bars, cadires, crispetes, emprovadors improvisats, fum, perfum intens, olor de peix... Amb tots aquests elements que veus en directe tens material suficient per dibuixar l'atmosfera que es respira al mercat.

. Descriu l'ambient de la casa de joc on Wang troba Hua; fixat en els elements que descobreix Wang quan travessa la porta.

. Descriu l'ambient d'un escenari que et resulti familiar: casa teva el dia de l'aniversari, el pati de l'escola, el banc o la plaça o el lloc on quedes amb els amics...

#### **4. El retrat de Jiang.**

EL POU DE JIANG comença i acaba citant Jiang. Jiang no és la protagonista de la història, però és un personatge essencial per comprendre Wang, el protagonista. Wang sap que el seu destí abocat a la misèria i a la mediocritat ha fet un gir de cent vuitanta graus gràcies al pou que Jiang li va dir demanar que cavés en l'època més dura de la seva vida. Jiang és una dona abnegada i sofrida que representa el seu rol a la perfecció, sense fissures. Wang sap que Cixi és l'altra cara de la moneda i entre les dues

dones hi ha una diferència moral insalvable. El camperol no es vol separar de Jiang i es fa pintar un retrat de la dona desapareguda; cada vegada que té una preocupació, el consulta.

. Quina relació veus entre el retrat de Jiang i les estampes de sants que tenen algunes persones?

. Creus que Jiang es manifesta a través del retrat? Per què creus que, cap al final de la narració, Wang baixa al pou?

. Has sentit parlar dels amulets? En tens algun? Què en penses?

## 5. **El triangle.**

Diuen que moltes relacions amoroses es trenquen per culpa del triangle; un home i una dona viuen tranquil·lament fins que n'apareix un altre —home o dona— que altera la convivència i trenca la relació. La literatura i la cinematografia són plenes de triangles fascinants. Però per què fascinants —et preguntaràs—, si això del triangle amorós és més vell que l'anar a peu? Molt fàcil: la literatura es basa en la vida real; si aquestes històries tan velles ens arriben a l'ànima és perquè els autors que les van escriure van sentir el patiment i l'angoixa i la soledat i el desamor en la pròpia pell; per aquest motiu la història ens arrossega i ens deixem endur amb els ulls tancats pels sentiments, les accions i les reaccions d'uns personatges extrets de la vida real, absolutament creïbles.

. En El pou de Jiang tenim el triangle Wang-Cixi-Hua, que a la llarga desencadena en la mort de Wang. Explica com i per què creus que s'ha produït aquest triangle amorós.

. De vegades el tercer element del triangle no pot canviar l'ordre de les coses; llavors parlem d'amor impossible. Un dels amors impossibles més èpics i apassionats de la història de la literatura el trobem en *El romanç de Tristany i Isolda*. Esbrina l'argument d'aquesta obra i explica per què és un amor impossible.

## El racó dels **CLÀSSICS**

Pearl S. Buck va néixer a Virgínia (Estats Units d'Amèrica) el 1.892 i va morir el 1.973 a Danby Vermont. El seu pare era missioner; ella va viure bona part de la seva vida a la Xina i va convertir aquest país en escenari de les seves novel·les. Quan les llegim, no veiem personatges exòtics que es mouen en països llunyans, sinó que veiem el que ella veia quan escrivia: éssers humans amb les seves il·lusions, les seves alegries, les seves penes i els seus somnis. És evident que orient i occident tenen uns costums i una cultura tan diferent que ens pot fer pensar en dos mons separats per un abisme; Pearl S. Buck va conèixer a fons aquests dos mons; llegint les seves novel·les, ens adonem que tant l'un com l'altre estan habitats pels mateixos protagonistes: homes i dones normals i corrents com els que veiem a tot arreu, homes i dones de carn i ossos, amb les seves grandeses i les seves misèries. En les obres de Pearl S. Buck no esperis personatges extravagants fent coses insòlites; encara que siguin d'una altra ètnia i tinguin un coneixement simple del món —hi ha molts analfabets—, no veuràs sinó éssers humans com tu o com jo, amb les seves obsessions, i riuràs i ploraràs amb ells, ja que l'autora ha penetrat l'ànima d'aquests éssers i ens transmet el seu món interior, construït amb la mateixa fibra que el nostre: els sentiments. Què volen els seus personatges, sinó estimar i sentir-se estimats? Com nosaltres. No és d'estranyar que Pearl S. Buck

obtingués dos dels principals guardons que pot desitjar un escriptor: el premi Pulitzer (1.932) i el premi Nobel de literatura (1.938). Vet aquí dues obres seves que no et pots perdre mai de la vida: *Vent de l'est, vent de l'oest* i *La bona terra*.

Precisament ara llegirem un fragment de *La bona terra*:

Els ventres dels petits estaven inflats d'aire, i aquells dies no es veien nens jugant pels carrers del poble. Com a molt, els dos nois de Wang Lung s'acostaven a la porta i s'asseien al sol, aquell sol cruel que no deixava de brillar. Els seus cossets, abans suaus i rodons, ara eren angulars i plens d'ossos. La nena ni tan sols s'asseia sola, encara que tenia edat per fer-ho, s'estava estirada, sense queixar-se, hora rere hora, tapada amb una vànova vella. Al començament la ràbia insistent dels plors s'escampava per tota la casa, però havia acabat per callar i xupava dèbilment el que li posessin a la boca. El seu petit rostre consumit s'aixecava cap a tots ells: llavis enfonsats i moradencs com la boca desdentada d'una velleta, i els ulls apagats i inexpressius. Algunes vegades, quan Wang Lung la mirava, murmurava suaument: *Pobre, pobre...*, i una vegada, en veure que la criatura esbossava un dèbil somriure i ensenyava les genives sense dents, va plorar desconsoladament i va estrènyer amb tendresa la seva maneta escanyolida, subjectant-la entre les seves mans primes i dures.

Des de llavors solia agafar la nena a coll, tota nueta, segons estava estirada, i l'estrenyia contra la relativa tebior del seu pit. I sortia amb ella així i s'asseia a la porta de la casa, mirant cap als camps secs i desolats.

Pel que fa al vell, la seva constitució era millor que la dels altres, perquè si hi havia res per menjar era per a ell, encara que els nens es quedessin sense res. Wang Lung es deia amb orgull que ningú no el podria acusar d'haver abandonat el seu pare en aquella hora de mort. El vell menjaria, encara que ell li hagués de donar la seva pròpia carn.

El vell dormia dia i nit, es menjava el que li donaven i encara tenia forces per sortir al pati d'entrada al migdia, quan el sol escalfava amb força. Estava de més bon humor que els altres i una dia va exclamar amb la seva vella veu, que era com un airet tremolós entre els bambús:

—Hi ha hagut temps pitjors que aquests. Una vegada vaig veure homes i dones menjar nens.

—Això no passarà mai a casa meva —va contestar Wang Lung horroritzat.

Un dia, el seu veí Xing, consumit ara fins a semblar menys que una ombra humana, va arribar a la porta de Wang Lung i va dir movent tremolosament els llavis secs i negres com terra:

—A la ciutat es mengen els gossos, i a tot arreu els cavalls i les aus de totes classes. Aquí ens hem menjat les bèsties que

llauraven els camps, l'herba i l'escorça dels arbres. Què ens queda per alimentar-nos?

Wang Lung va moure el cap amb desesperança. Al seu pit hi havia la lleu, esquelètica forma de la seva filla; va mirar cap aquell rostre delicat i ple d'ossos, cap als ulls punyents i tristos que el seguien sense descans. Quan la seva mirada es creuava amb aquella mirada patètica, pel rostre de la criatura passava invariablement un somriure que a Wang Lung li trencava el cor.

Xing se li va acostar més.

—Al poble estan menjant carn humana. Es murmura que el teu oncle i la seva dona en mengen. Si no, com viurien i com tindrien força per anar per aquí, ells que no han tingut mai res?

Wang Lung es va apartar del rostre de Xing, que era com una calavera. De sobte, es va sentir posseït d'un terror que no comprenia. Es va aixecar ràpidament, com per lliurar-se d'un perill.

—Deixarem aquest lloc —va dir en veu alta—. Anirem cap el Sud.

Tot i que aquesta història transcorre en un altre segle i en un altre continent, es pot seguir perfectament perquè les imatges i els sentiments que afloren ens són propers. Qui no ha sentit parlar de la guerra civil de l'any 1.936 i de la fam que es va patir després? Tot i així, de seguida veiem que el codi moral de Wang Lung i de la seva cultura no és el nostre.

. Imagina't que aquesta situació de fam extrema s'estén a casa nostra. Què faria aquí un pare de família diferent del que fa Wang? Què faria igual?

. En aquest fragment es parla de famílies que mengen carn humana. Creus que això és un tret exclusivament xinès, o asiàtic, o s'ha donat i es pot donar en qualsevol indret del món? Informa-te'n i il·lustra la resposta amb algun exemple.

## 11. LA MITJA LLUNA DE FERRO

Vaig pagar al xeic dels Sebira els diners que em va exigir per gaudir de l'oasi i xerrant, xerrant, em vaig assabentar que el seu fill s'havia enamorat d'una jove guerrera Obiro que el desdenyava amb el suport del xeic Amir Obiro, raó per la qual l'orgullós xeic dels Sebira havia prohibit als Obiro l'accés a l'oasi. Cada terra fa la seva guerra, vaig pensar, i vaig abandonar l'oasi seguint el rierol que vorejava la muntanya blanca, cap al sud-est; l'euga no semblava estar fatigada i vaig anar galopant i pensant en l'home més misteriós que havia conegut mai: el meu propi pare!

. . . . .

L'encàrrec que m'havia fet el pare semblava una urgència, però una urgència que venia amb vint anys de retard! Com és que el pare no me n'havia dit res abans? Com és que ho havia amagat a tota la família?, que fins i tot m'ho va dir en secret al seu llit de mort en la revifalla final? Què hauria passat si la maleïda cirrosi s'emporta el pare d'aquest món sense concedir-li la generosa revifalla? O és que el pare, tan previsor en tot, ja hi comptava? Quan va ordenar a la mare que sortís de l'habitació i vigilés que no ens molestessin, jo ja sabia que trauria alguna mena de draps bruts, però no hauria dit mai que els guardés en el cofre que havia dut del desert dos anys abans del meu naixement. Qui hauria dit

que el cofre era un amagatall? *Dóna-me'!!*, va exigir sense veu. El pare va posar els dits escanyolits i fermes a la tanca, dues voltes a la dreta, una a l'esquerra i clec!, es va obrir. Jo esperava un tresor, maragdes, robins, diamants..., i va sortir la mitja lluna de ferro; el pare es va incorporar i amb veu feble i ronca em va dir que esquincés el matalàs amb l'obrecartes; ho vaig fer i entremig dels llençols va aparèixer un collaret de robins vermells com gotes de sang, però el pare a penes hi va fer un cop d'ull, els seus ulls descansaven en la mitja lluna de ferro.

–Vés al duar dels Obiro –em va dir gairebé rient, com si s'hagués curat de sobte– i dóna el collaret a Loubna, la filla del xeic Amir.

–I la mitja lluna?

–És un amulet –va dir estrenyent-la fort amb els dits.

El pare no va perdre el somriure, però no va dir res; va deixar caure el cap, xop de suor, damunt del coixí, i va tancar els ulls per última vegada. Jo vaig avisar corrents a la mare i ella, en veure'l sense vida, es va posar a plorar com una magdalena; després va glossar les dubtoses virtuts del pare amb una veu que semblava sincera, i ho era, la mare l'havia estimat fins al darrer instant de la seva vida. Jo escoltava en silenci; no li vaig dir res de l'última conversa que havia tingut amb ell. Per a què turmentar-la parlant-li d'un collaret de robins i d'una enigmàtica figura de ferro? La mitja lluna podia tenir un valor sentimental incalculable, però els robins podien acabar amb totes les meves penúries. En vaig parlar amb la

Sofia i em va dir amb ulls lluents que era una oportunitat única de fer realitat el *nostre* somni de fer-nos una caseta com Déu mana, un palauet que, segons ella, em tenia ben merescut.

–El teu pare ha passat sempre de tu; tens tot el dret de quedar-te el collaret.

La Sofia tenia tota la raó, però confesso que no m'havia passat pel cap apropiat-me dels robins.

–Ni pensar-ho; vull complir l'última voluntat del pare.

El gat vell del pare! No tan sols no m'havia deixat res, sinó que li havia de pagar un deute que, amb les despeses del viatge, em deixaria amb números vermells. Em vaig submergir a internet i en vaig treure un mapa enorme amb la situació exacta del campament dels Obiro per aquella època de l'any, al desert de Síria, al sud de Damasc. La Sofia es va apuntar a l'aventura amb l'esperança que a mig camí jo canviés d'opinió. Vam enllestir els preparatius i ens vam posar en marxa. A mesura que ens acostàvem al desert se'm despertava un resort que desvetllava el meu ànim aventurer i dissipava qualsevol rastre de mandra. La ciutat de Damasc em va revifar del tot; allà el sol, l'aire, la generositat de la gent o què sé jo em van fer venir ganes de trepitjar ràpidament el desert. Vam llogar un parell d'eugues ràpides i resistents i vam entrar en contacte amb els Sebira, que estaven tots agitats perquè hi havia un lleó famolenc que alimentava tota la família a costa d'ells; a part d'endur-se bous, cabres i bous, havia mort dos guerrers. La Sofia va agafar por i va

tornar a Damasc amb una caravana que hi anava a vendre pells, ceràmica i altres rampoines. Així que vaig reprendre el camí en solitari, seguint el mapa, que em va dur a l'oasi que controlaven els Sebira i al rierol que vorejava la muntanya blanca, cap al sud-est. En la solitud del desert vaig em vaig preguntar per què el pare no explicava mai res de les seves aventures, per què es desentenia del món i es posava a beure, sabent, perquè ho sabia, que si bevia d'aquella manera, s'estava cavant la tomba; ell m'havia ensenyat a caçar, a estimar els viatges, m'havia transmès la passió per conèixer el món i posar el nas a tot arreu, amb ell havia après a sobreviure en situacions extremes, però en silenci, sempre en silenci, sense el caliu de la conversa; el pare no em va desvetllar mai el passat, per a mi la seva vida era un misteri, i ara, a les portes de la mort, es despenjava amb un collaret de robins que em feia portar al xeic dels Obiro.

. . . . .

Tenia ganes d'arribar al duar i vaig seguir el plàcid rierol volant al llom de l'euga; quan vaig veure les primeres tendes, vaig sentir una sacsejada als punys i als tornells; l'euga va afluir i el paisatge es va fer més viu; vaig observar ramats de bous i camells i cavalls pasturant plàcidament a prop d'un cingle que feia uns deu metres. Llavors va sonar un tret i em vaig aturar. Homes, dones i nens van sortir cridant, com si en lloc d'un genet indefens,

haguessin vist un exèrcit; petits núvols de pols van avançar cap a mi i aviat vaig veure uns trenta o quaranta homes armats que em rodejaven i m'observaven com si fos el diable.

Una noia amb una túnica groga va trencar la barrera de guerrers i es va acostar cap a mi sense deixar de mirar-me amb ulls negres i profunds; va aixecar les mans llargues, primes i colrades i em va oferir una carbassa d'aigua. Vaig beure amb afany i l'hi vaig tornar, i ella se'n va anar lentament, girant-se de tant en tant, i em va encomanar un punt de serenitat que m'impedí de fer qualsevol bestiesa.

Jo, quiet com una estàtua, no vaig dir res fins que un home que semblava centenari, amb la pell colrada com la sorra del desert i un munt d'arrugues fondes que el cobrien de cap a peus, va venir trotant amb una euga que a penes tocava la sorra. Es va aturar a un parell de passes. Tenia uns ulls profunds, que no obstant, albergaven un rastre infantil d'ingenuïtat. Aquell ancià venerable era, sense dubte, el xeic Amir.

–Mort a l'infidel! –va exclamar una veu del cercle que em rodejava.

Però l'ancià no va desviar un bri la vista de la meva persona i em va observar meticulosament, com si vingués d'un altre món: els ulls, els plecs de la cara, el cos, les mans enguantades, les botes... Van passar ben bé dos minuts abans que l'ancià desplegués els llavis i formulés la primera pregunta:

–Per què has vingut?

Què n'hauria tret jo d'explicar dificultosament amb paraules el que podia mostrar ensenyant-li la mitja lluna de ferro? Vaig posar la mà a la motxilla i vaig buscar un bultet rígid. La curiositat del xec va vèncer la serenitat i va tensar les regnes; l'euga va renillar. Jo vaig continuar palpant el bultet amb parsimònia, i quan el vaig trobar, vaig treure el drap que el tapava i vaig estrènyer l'objecte. Ara sí, vaig treure la mitja lluna de cop, amb el braç estirat. En veure-la, el xec es va fer enrere i l'euga va tornar a renillar.

–D'on has tret aquest amulet? –em va preguntar amb ulls esmolats com dents de cocodril.

–Me l'ha donat el pare; també porto un obsequi molt valuós.

Però l'última frase no va estovar la fredor del xec.

–Acompanya'm a la tenda –va dir, i es va posar en marxa.

Almenys es va desfer el cercle que em rodejava i els homes i dones i nens del duar que havien observat l'escena de lluny van entrar de nou a la tenda. La sensació de normalitat que es respirava em va tornar la calma; una calma aparent, perquè bullia per dins.

El xec va avisar el consell d'ancians i, un cop a la tenda, em va fer seure en un coixí que hi havia en un angle. Què pretenia?, jutjar-me? Els ancians van entrar i es van asseure als coixins del davant, com un tribunal, i em van observar amb aquells ulls pacients que havia vist en molts ancians del desert.

–No, no menteix –va dir un, potser el més ancià; tenia una barba blanca i espessa–; és ell.

Què podien saber de mi aquells desconeguts, si no havia trepitjat mai aquell desert?

–Qui sóc jo? –vaig preguntar.

–Tens els seus ulls i el seu nas i la seva barbeta; cavalques com ell.

–Per l’amor de Déu, digueu-me qui sóc!

La meva desesperació va estovar la mirada del xeic Amir.

–El teu pare era molt bon amic dels Obiro; de fet, era un Obiro; es va convertir a la religió del profeta i es va prometre amb la meva filla, la noia més bonica i més feliç del duar, però un dia... va desaparèixer. Alguns deien que l’havia mort una fera o un grup de guerrers Sebira o de qualsevol altra tribu, però jo ja sabia que el jove explorador s’havia cansat del desert i havia trencat totes les seves promeses. Loubna ja no va somriure i va deixar de parlar; va tenir la criatura i al cap de poc va perdre el seny i va començar a fer coses rares: parlava amb els animals, els arbres, les pedres, els estels, i sortia a buscar el teu pare; un dia Loubna va burlar els homes que la vigilaven i no va tornar; la vam buscar pel desert, pel duar dels dels Sebira, dels Tuma... i vam trobar restes del seu vestit amb les petjades d’una pantera.

–Déu meu!

–Al·là és gran –va afegir el xeic– i ara Loubna és amb ell.

Vaig sentir un calfred que em travessava l'esquena. Vet aquí d'on venien els remordiments del pare! En el fons intuïa el mal que havia fet. Quin poc valor! En lloc de plantar cara als fets, s'havia posat a beure; i bevent, bevent, s'havia oblidat de la mare i de mi. Els ancians em van interrogar amb els ulls i no em va fer res confessar com ho havia viscut el pare fins al dia de la mort; també els vaig explicar el gest que havia tingut amb la revifalla final.

El consell em va exculpar de tota responsabilitat i em va considerar el seu convidat tots els dies que volgués.

–I gràcies per la mitja lluna –els ulls del xec tenien un punt d'inquietud–. Segur que s'acabaran les desgràcies.

–Quines desgràcies?

–L'odiosa pantera negra s'ha encapritxat de nosaltres i ens visita cada nit.

No vaig dir res, però no pensava anar-me'n fins haver-los alliberat de la pantera. No seria la primera vegada que m'enfrontaria a aquest gat traïdor. La pantera no és com el lleó, que mata per menjar i alimentar les cries; la pantera és assassina i mata per instint; emparada en les ombres de la nit, s'acosta sigil·losament a la víctima, n'observa pacient els moviments més imperceptibles, busca el lloc estratègic per iniciar l'atac, flexiona els genolls i només salta quan sap que la víctima no respondrà. El mèrit extraordinari de la cacera amb llances o fletxes o escopetes convencionals queda molt reduït quan es porta un fusell de

repetició amb mira telescòpica com el que duia jo. Tot i així, no es pot subestimar l'enemic quan es tracta d'una pantera negra.

Vaig inspeccionar el terreny; volia veure el lloc més indicat per posar-hi les cabres, els cavalls i sobretot els camells, les primeres víctimes. A prop del duar s'aixecava el cingle de deu metres; des d'allà, ben parapetat, podia veure els tres accessos a la plana triangular on faria tancar els animals. Vaig demanar als beduïns que comprovessin si hi havia llenya per alimentar el foc tota la nit; també els vaig dir que carreguessin les armes. Tot en marxa. Em vaig girar de cop i vaig veure, a una passa, la noia de la túnica groga que m'havia donat aigua; li vaig mirar els ulls ametllats i un nou calfred em va recórrer l'esquena.

–Qui ets? –li vaig preguntar; com si no sabés la resposta!

–Jamina –ella va somriure–, la filla de Loubna.

En el seu rostre no hi havia cap retret i no em va semblar veure-hi cap símptoma de sofriment; tot el contrari, hi havia l'alegria de qui recupera un germà que donava per perdut. Aquella alegria franca va fer que em deixés endur per l'impuls del retrobament i l'abracés com hauria abraçat una germana de sang a qui m'unissin centenars de vivències, com si fóssim un gla i carn.

–Espera't –vaig posar la mà a la motxilla i vaig palpar nerviós l'altre bultet que portava–. Tanca els ulls –li vaig dir.

Ella els va tancar i jo li vaig posar el collaret de robins; vaig agafar un mirallet rodó com el palmell de la mà i l'hi vaig posar davant dels ulls.

–Ja els pots obrir.

Quan Jamina va veure la vermellor resplendent dels robins al voltant del coll, va fer una sotragada tan forta que el collaret es va aixecar uns quants centímetres i va rebotar en la pell tendra i colrada del pit.

–És meu? –va preguntar sacsejant el mirall–. Segur que és meu?

–No ben bé.

El moviment del mirall es va aturar i em mirà amb ulls inquisitius i la boca oberta.

–És de la teva mare –vaig aclarir–, però ella no hi és; així que només pot ser teu.

El xeic va estar molt content que el descobriment d'un germà insospitat carregat de regals hagués fet tan feliç la seva néta i jo vaig acabar pensant que ni que fos al darrer tram de la vida, el pare havia fet alguna cosa bona. Aquella nit les dones que cuinaven el sopar del xeic van fer tot el que van poder per enlluernar l'hoste més selecte dels últims anys i van servir un banquet amb cus-cus, arròs i be, i salses tan aromàtiques que haurien revingut un naufrag. Però a l'hoste a qui van dedicar el banquet li esperava una feina molt delicada i no es podia deixar temptar per cap mena de plaer que no fos la caça major. Vaig aconseguir que el xeic deixés per a un altre dia les danses i balls i màgies amb què em volia afalagar després del banquet i tan bon punt fou negra nit, vaig ordenar als beduïns dels ramats que

encenguessin els focs, es quedessin a prop de les flames i deixessin un passadís cap a l'interior del ramat per on pogués passar la pantera.

Vaig escalar el cingle i, efectivament, el foc il·luminava els tres accessos al triangle: el de la muntanyeta, el de la plana i el del rierol. Vaig calcular que la pantera, traïdora com és, atacaria des de les ombres de la muntanyeta. Els guerrers tenien ordres de no disparar fins que ho hagués fet jo, que, confiant amb la meva Scott de trenta mil euros, m'havia compromès a fer blanc. Era qüestió d'esperar, doncs. Pacència. I els ulls oberts. El lleó rai, rugeix abans d'atacar i saps per on van els trets! Però la pantera ho fa després.

Quin silenci, al duar! M'hauria agradat una mica de soroll. Potser la falsa quietud del campament alertava la pantera, perquè passaven les hores i el *gatet* no apareixia. Dos quarts de tres i no podia estar tot més quiet i silenciós. Dalt de tot, al cel, era una altra cosa: els núvols entelaven la lluna, hi dibuixaven llengües negres i ferotges.

Per fi vaig sentir el bel apagat d'una cabra! Els guerrers, a prop de les flames, miraven la negror del desert, i els animals, encabits dins del triangle, semblaven estàtues. Tenia la muntanyeta a l'abast del gallet quan un llamp sorgit del rierol va esquinçar el triangle i va tombar una cabra, dues, un camell..., un nus de caps i potes feia una bola indefensa que cridava esfereïda. I enmig de la bola, una taca negra. Els nervis em van trair i vaig

disparar abans d'hora; un guerrer es va acostar a la pantera confiant que estava ferida.

–No! –vaig baixar saltant de la roca.

Els guerrers havien marxat i els ramats fugien per un forat que convertia el tancat en un embut. La pantera se sentia tan poderosa que encara era allà dins, rematant el camell sense pressa. Per què no l'agafava d'una vegada i fugia? Em subestimava? Allà ella. La vaig apuntar al front, però es va moure tan de pressa que no vaig tocar-la, i vaig sentir a frec el seu alè pestilent; vaig fer un bot i vaig caure en un sot allargat i negre com un taüt. I no va passar res. La pantera no em va envestir. Però què hi feia, a terra?, per què no es movia?, de qui era tota aquella sang?, és que... l'havia tocada? Ara sí, va fer un bot i em va venir de cara, però ja no tenia la velocitat del llamp i li vaig engegar un tret, i un altre, i un altre... fins que vaig caure. Abans de perdre el coneixement vaig veure uns dits llargs i suaus que s'acostaven a la ferida amb una gasa.

Aquells dits colrats van ser el primer que vaig veure quan vaig tornar en si; eren damunt del pit, a l'alçada del cor, lluints; em posaven unguent a la mateixa ferida.

–Jamina!

Ella va somriure. Vaig aixecar el cap i vaig veure el cap d'un lleó que presidia la tenda. Havia estat ella i no jo qui havia disparat el primer tret a la pantera, i ho havia fet amb una escopeta

rudimentària! Jamina s'havia jugat la vida per mi, el seu germà... fantasma.

El xec em va venir a veure a la tenda de Jamina; volia celebrar la mort de la pantera amb una festa en honor meu, però m'hi vaig negar, no a la festa, sinó als mèrits que m'atribuïa. Jo no era, ni molt menys, el botxí de la pantera. L'heroi, més ben dit l'heroïna, era Jamina, la meva germana. Ella ho va sentir tot, però va declinar els honors.

–La teva humilitat ignora que ens vas dur la mitja lluna de ferro –va dir–; no ens podia passar res.

No vaig replicar; ho veia tan clar, ella, que m'ho feia veure a mi.

La convalescència va durar una setmana, quina setmana!, no havia estat mai tan ben cuidat, tan amanyagat. Jamina tenia mans de seda i jo no li notava els dits damunt de la ferida, ni una estrebada. No voldria ser injust amb les persones que m'han estimat fins llavors, però mentiria si digués que vaig trobar a faltar res del que havia deixat al meu país d'origen. El meu país! Ho veia tot tan llunyà!, tan remot! Només, de tant en tant, pensava en el pare, en el favor que m'havia fet. Què hauria passat si s'hagués quedat a viure amb els Obiro? Hauria nascut, jo? Qui hauria estat el meu pare?

Al cap d'una setmana vaig ser capaç de moure el braç i els dits; em vaig aixecar i amb poc temps vaig recuperar la mobilitat. Tot i així, em tractaven a cos de rei. Vaig demanar paper i ploma i

vaig pregar a Jamina que no m'interrompessin. I em vaig posar a escriure. Li vaig explicar a Sofia tot el que havia passat; li vaig dir sense embuts que em quedava al duar, amb els Obiro; tenia l'esperança que compregués que jo no era l'home de la seva vida. Després que un correu s'endugués la carta, vaig dir a un guerrer que volia veure el xeic, el qual va aparèixer immediatament.

–Aixeca el campament –li vaig dir–; hem de dialogar amb els Sebira i recuperar l'accés a l'oasi –vaig donar un copet a l'Scott.

Em pensava que la mirada afectuosa del xeic deixaria pas a l'alegria, però em vaig equivocar.

–Ja hi comptava –va dir- i els he avisat que marxem.

–No em sobrevaloris –vaig objectar–; convènce'ls, no serà gens fàcil.

–No ho serà, però ens en sortirem.

–Sí, és clar, la mitja lluna.

Vaig sortir de la tenda una mica preocupat, però quan vaig veure l'alegria amb què els Obiro plegaven el campament, vaig pressentir que no hi havia d'haver cap obstacle per accedir a l'oasi. ¿No teníem la mitja lluna? També hi havia Jamina.

## Parlem de LA MITJA LLUNA DE FERRO

### 1. L'última voluntat.

El motor de LA MITJA LLUNA DE FERRO és el desig del protagonista de complir l'última voluntat del pare. L'última voluntat d'una persona sol estar relacionada amb alguna cosa important que aquesta persona ha deixat pendent pensant que ja ho faria més endavant o que potser li marxaria del cap, però aquesta *feina* té una alarma que s'activa quan veu en perill la seva realització. En aquesta història l'última voluntat del pare està relacionada amb una decisió que va prendre en el passat, decisió que l'ha abocat a la beguda i, indirectament, a la mort.

. Escriu un text en què el protagonista es trobi a les portes de la mort i, empès pels remordiments, tingui unes ganes terribles de complir l'última voluntat; aquest personatge encara té forces per fer-ho ell mateix i s'hi posa immediatament...

Segur que també has sentit parlar de l'última voluntat d'un condemnat a mort; es tracta d'un cas diferent perquè un condemnat a mort és una persona privada de llibertat i l'última voluntat de què disposa no és lliure, ja que, si ho fos, optaria per conservar la vida. El que un condemnat a mort demana sol ser molt més personal: un bon àpat, veure una persona, estar sol...

. Escriu un text en què un condemnat a mort executi l'última voluntat (procura que quedi clar el motiu de la condemna).

## **2. La poma del paradís.**

Recorda que, segons el Gènesi (llibre primer de la Bíblia), Déu va crear l'home i la dona (Adam i Eva) i els va posar en un paradís terrenal que es deia Edén. Déu no els va privar de res, tret d'una cosa: no podien tastar cap poma de la pomera que hi havia enmig del paradís. El dimoni va adoptar forma de serp i va dir a Eva que si ella i Adam menjaven de l'arbre prohibit serien tan poderosos com Déu. Eva en va parlar amb el seu company. Adam no volia contravenir l'ordre de Déu, però finalment es va deixar convèncer per Eva i tots dos van tastar els fruits prohibits. Déu els va expulsar del paradís i van haver de fer front, ells i els seus descendents, a una vida dura marcada per les dificultats i el sofriment.

Aquest episodi del Gènesi ha bastat perquè durant centenars d'anys l'home atribuís a la dona el paper de mitjancera del dimoni per temptar l'home. El segle XX és ple de dones excepcionals que han reeixit en el camp de les arts, les ciències i el pensament i que desmenteixen tots aquests supòsits (Virginia Woolf, Marie Curie,...) D'altra banda, estudis recents demostren que les noies són més aplicades que els nois en els estudis i poden fer moltes feines més bé que ells; tot i així, encara hi ha homes que creuen que les dones són inferiors i hi ha moltes empreses en què les retribucions de les dones són inferior a les dels homes. També podríem parlar

del masclisme tradicional que, encara avui, condiona i fins i tot degrada les relacions home-dona.

. A LA MITJA LLUNA DE FERRO Sofia intenta convèncer el seu company que es quedi el collaret de robins. Relaciona aquest fet amb l'episodi del Gènesi que hem comentat.

És evident que la sensibilitat masculina i la femenina són diferents. Per regla general, quan una noia rep un ram de flors s'emociona molt més que un noi, i un noi vibra força més que una noia amb el gran premi del Brasil de Fórmula 1.

Segur que tant a casa com a l'escola o amb els amics, veus múltiples situacions en què nois i noies actuen de manera diferent pel simple fet de pertànyer a un o altre sexe.

. Feu un debat seriós que intenti trobar els aspectes que defineixen la psicologia masculina i femenina, és a dir la frontera emocional que separa els dos sexes. Us atreviríeu a formular-ne i analitzar-ne les causes?

### **3. El valor de les coses.**

Els fenicis van arribar a la península ibèrica cap al segle VII abans de J.C.; duien un munt de mercaderies que volien intercanviar amb els indígenes. Les tribus ibèriques de la península no tenien prou ulls per admirar el que duien els fenicis: vestits de coloraines, collarets de ferro i pedres de riu, miralls i molts altres objectes, i van adquirir aquests articles pagant amb or i plata que

treien de les mines. I encara es pensaven que feien negoci! Fenicis i ibers pertanyien a dues societats diferents amb tradicions diferents, i per a uns i altres el valor material de les coses era molt diferent. Però, tot i l'abisme que separava les dues civilitzacions, els sentiments que experimentaven fenicis i ibers eren els mateixos: la felicitat que sentia un home o una dona ibera quan es veia reflectida al mirall no era inferior a la que sentia un mercader fenici atresorant aquell or obtingut tan fàcilment.

. És evident que el collaret de robins que apareix a LA MITJA LLUNA DE FERRO té un valor diferent per a cada personatge. Digues què significa aquest collaret per al pare del protagonista, per al protagonista, per a Sofia, per a Jamina i per al xeic Amir.

L'altre objecte important que apareix en aquesta història és, òbviament, la mitja lluna de ferro. No tenim cap prova que funcioni com amulet, però mentre hi ha la mitja lluna no passa res greu; tot i així, els personatges no es queden amb els braços plegats esperant que l'amulet els tregui les castanyes del foc i fan el que poden per solucionar els problemes.

. Algunes persones relacionen els amulets amb supersticions i fetilleria, i es riuen públicament dels que dubten, però després es gasten un grapat d'euros perquè els prediguin el futur. Què en penses? I tu, t'has fet tirar les cartes alguna vegada? Per què? Creus en la predestinació?

#### 4. **Tafaneria i por.**

Fa milers d'anys l'ésser humà que habitava el planeta Terra era el que entenem per un home primitiu; en canvi, ara gaudim de comoditats que hem fet irrenunciables, com la televisió, el cotxe, el mòbil, l'ordinador, internet... Entre les condicions de vida que teníem fa uns quants segles i les que tenim ara hi ha un abisme; doncs bé, el pont que uneix els extrems de l'abisme l'hem construït nosaltres, els humans, amb tenacitat, sofriment i generositat, pensant en el benefici que en traurien els nostres descendents. L'actitud obstinada i tafanera de l'home l'ha dut a desentranyar el munt de secrets que omplen les enciclopèdies, i ha convertit un món hostil i tenebrós, ple de perills, en un lloc amable. En el decurs del camí hi ha hagut moltes situacions de por, per no dir pànic, i molts homes s'han quedat a les portes de grans descobriments, que han quedat en mans dels seus successors.

. Pensa en tres situacions de la història de la humanitat en què l'home –un sol individu o bé tot un grup– hagi pagat cara la seva temeritat.

. A LA MITJA LLUNA DE FERRO també tenim dues situacions de por: quan el protagonista és encerclat per guerrers armats i quan pateix l'atac de la pantera negra. Tria una d'aquestes dues situacions i intenta mostrar què sentia exactament el protagonista en els instants de màxima pressió.

. Descriu una situació de por que hagis viscut tu motivada per la teva tafaneria.

## 5. **Mort a l'infidel!**

*Mort a l'infidel!* és el crit que sent el protagonista de la història quan els guerrers Obiro l'acaben de rodejar; un guerrer demana la seva mort pel simple fet que no comparteix unes creences religioses que ell creu úniques i vertaderes. Això no obstant, Jamina trenca la barrera de guerrers que l'envolten i li ofereix una carbassa d'aigua, i el xeic Amir no fa el més mínim cas del crit en qüestió i observa els ulls, el rostre i les arrugues del foraster per intentar deduir com és, i alguna cosa li diuen, perquè no passa res; així, doncs, el crit de guerra del beduí anònim no té cap incidència en el conjunt de la narració.

Aquest mateix crit, *mort a l'infidel!*, no és nou en la història de la humanitat; per exemple, va sonar amb insistència cap a l'any mil, quan els reis cristians van convocar els cavallers a les croades per recuperar Terra Santa, que era en mans dels musulmans. L'infidel no és, per definició, ni lladre, ni bandoler, ni assassí, ni traïdor..., l'infidel pot ser un ésser summament amable, abnegat, generós i hospitalari; pot ser fins i tot un model de virtuts, ja que simplement es tracta d'una persona que creu en un altre Déu i practica un culte diferent dels que el titllen d'infidel, o no practica cap culte.

. El diccionari defineix la religió com un *conjunt de creences i pràctiques que tenen per objecte retre culte a la divinitat*. A través de la història, aquesta definició noble, elevada i pacífica, sovint

s'ha fet compatible amb la paraula *guerra* i milions de persones han mort a conseqüència de les anomenades guerres de religió. Com explicaries aquest fenomen? Cita dues d'aquestes guerres i parla'ns de les conseqüències que han portat.

. El diccionari també ens diu que patriota és *qui estima la seva pàtria*. De nou, el verb *estimar* és als antípodes del verb *matar* i de mots com *guerra legal* o *destrucció*. Saps perfectament que molts homes han torturat i mort d'altres homes convençuts que, fent-ho, es convertien en grans patriotes; alguns, fins i tot, han estat condecorats. Podries establir la diferència entre el que és un patriota i el que és un assassí?

## El racó dels **CLÀSSICS**

Karl May va néixer el 1.842 a Saxònia i va morir a Radebenal el 1.912. Es tracta d'un escriptor alemany amb un desfici tan gran per l'aventura que es va passar la vida voltant d'un cantó a l'altre del món: nord d'Àfrica, Pròxim Orient, Àsia central, Amèrica del Nord... Va conviure amb moltes tribus –com els beduïns, els sioux i altres indis americans-, en va aprendre els costums i els va posar en pràctica; va llegir els seus llibres sagrats i es convertí en l'hoste respectuós i fidel a què aspira l'amfitrió quan rep algú aliè al seu grup i a les seves creences. En els seus viatges va recopilar gran quantitat de material, que després va fer servir per ambientar les novel·les; així, els paisatges i les atmosferes que descriu ens situen immediatament en l'escenari adequat. Les seves novel·les, plenes de vida, van tenir una ràpida acceptació, sobretot entre els lectors joves, i se'n van fer moltes edicions. Karl May va acabar vivint com un aventurer i va tenir problemes amb la justícia del seu país: el van acusar de ser assaltador de camins; li van obrir un procés que no es va acabar d'aclarir, i va morir vell i sol sota l'estigma de la sospita.

Vet aquí un fragment d'una novel·la que respira pels quatre costats els colors i la passió de l'aventura: *La filla del xeic*:

Vaig perseguir Saadis el Xabir galopant desenfrenadament enmig dels ramats que començaven a poblar els camps; veia acostar-se les tendes del duar amb la rapidesa del pensament.

Per fi vaig arribar a posar-me al seu costat i li vaig agafar el braç, però ell es va deixar anar amb un moviment bruscat i la mateixa rapidesa del meu cavall em va arrencar del seu costat.

En el campament es va aixecar una gran cridòria. Em vaig trobar enmig d'un important duar beduí, on cent fusells m'apuntaven i cent punys s'aixecaven amenaçadorament mentre el nom de Saadis el Xabir, el lladre que jo havia estat a punt de capturar, era pronunciat per totes les boques. La meva situació era molt semblant a la d'un falcó que, perseguint un colom, hagués anat a parar a una habitació tancada.

—Tireu-li! —cridava Saadis el Xabir—. És un gos, un infidel que em volia matar.

Una sola mirada al meu voltant em va convèncer que l'ús de la força no em serviria de res. Aquella gent era amiga d'aquell lladre i només em podria valer el mateix mitjà que el va salvar a ell al duar dels Sebira.

No gaire lluny de mi hi havia una tenda; a la porta, una dona, i al seu costat, una noia que com a molt tindria uns disset anys. La noia duia uns pantalons amples blancs i una jaqueteta curta i sense mànigues. Aros d'or li adornaven els braços i el naixement de les cames. Al coll duia un collar de monedes de plata i les trenes gruixudes i llarguíssimes estaven entrellaçades per perles i

medalletes. Amb una mà sostenia el llarg mantell i a l'altra duia un xal bordat de lluentons. Això m'indicava que s'estava vestint quan va anar a la porta de la tenda atreta per l'enrenou.

Immediatament vaig saltar del cavall i aprofitant la sorpresa del primer moment, em vaig plantar davant de les dues dones.

—*Fi hard el harime!* (Tinc la protecció de les dones) —vaig cridar, i vaig entrar corrents a la tenda.

Fora vaig sentir els crits de ràbia dels beduïns. Les dues dones m'havien seguit i em contemplaven perplexes.

—Estàs casada? —vaig preguntar a la jove.

—No.

—Ets la promesa d'algun jove guerrer?

—No.

—Doncs llavors seràs la meva germana i jo seré el teu germà.

Mentre ho deia la vaig tibar cap a mi i amb els llavis li vaig fregar el front. Això era molt més que atreviment, es podia qualificar de veritable temeritat. Si la segona part de l'escena no sortia bé, estava perdut sense remissió.

Em vaig descordar la faixa de seda que em cenyia la cintura i em servia de butxaqueta per guardar algunes coses que tenia com a regals. Eren objectes de quincalleria barata que en el meu país es compren per un marc, però que en aquelles comarques primitives eren molt estimats.

Vaig treure un collaret de coralls falsos i grans papallones de perles de cera. Vaig penjar el collaret en el coll rodó de la joveneta i li vaig incrustar les papallones entre les negres ondes dels cabells.

—Vols acceptar aquests presents i ser la meva germana? Contesta que sí, oh, tu, la flor més bonica entre totes les flors de la teva terra!

La noia va envermellir fins al començament del justacòs i em va preguntar amb veu insegura:

—I aquestes joies seran meves?

—Són teves. Vols que sigui el teu germà?

—Sí —va mussitar la nena.

—Doncs agafa el teu mantell i segueix-me.

Ara jo em sentia segur. Havia besat el front d'una donzella i ella havia acceptat un obsequi meu.

—Vols dir-me el teu nom? —li vaig pregar.

—Em dic Inmeil·lah.

*La filla del xeïc* és la història d'una persecució. Desafiant tots els obstacles, el protagonista no pararà fins alliberar la filla del xeïc segrestada pel lladre i criminal Saadis el Xabir, i la tornarà al seu pare i al seu enamorat, el fidel Ahmet. Les situacions de perill se succeeixen ininterrompudament, sobretot quan el grup del protagonista entra en contacte amb tribus beduïnes rebels; també han de fer front, en una mateixa nit, al lleó afamat que ve a buscar

carn per a la seva nombrosa família i a la sigil·losa pantera negra, més perillosa que el lleó, ja que mata per instint i crida quan ja ha mort la víctima. Si en tot moment veiem el protagonista tranquil i segur d'ell mateix i dels seus recursos és per la llarga experiència que té del desert —i d'altres punts del món: Índia, Xina, l'oest americà— i dels costums dels beduïns; també ha llegit l'Alcorà i moltes vegades retreu als beduïns que no posen en pràctica els consells del profeta. No veu en els seus semblants individus d'un grup d'homes i dones diferent del seu, sinó persones que pertanyen totes elles a un mateix grup, l'espècie humana, i aquest fet explica l'amistat entre ell i Ahmet, amistat basada en la fidelitat i el respecte mutu, i que va més enllà de les creences religioses particulars de cadascú; aquesta amistat indestructible portarà el protagonista a arriscar la vida en diverses ocasions per alliberar la noia que estima Ahmet.

. Escribe un text amb una situació de perill que hagi viscut i que hagi resolt amb serenitat gràcies al teu coneixement del lloc on et trobaves o de les persones que hi havia implicades.

. Per què creus que Inmeil·lah accedeix a ser la germana d'un *infidel* que no coneix de res i que irromp descaradament a la seva tenda?, un infidel que els seus germans beduïns apunten amenaçadorament?

. Per al protagonista d'aquesta història, Inmeil·lah representa un salvavides que capgira la seva situació inicial, força

compromesa en el duar dels beduïns. Creus que ell veu en Inmail·lah alguna cosa més que un salvavides? Per què?

## 12. BRINDIS

El polític i banquer solidari Pau Llobet, l'empresari Fortià Casacuberta i el pacifista Càndid Colom, coordinador general d'ABC (Alternatives Bàsiques Comunes), parlen en una taula del cafè Jamaica mentre esperen l'ampolla de cava que ha demanat el polític banquer Pau Llobet. Al seu costat, Mustafà Ben Gros els escolta mentre fulleja una revista de cotxes. Tots tenen davant seu una ampolleta d'aigua, tret del polític, que té un cafè.

Fortià Casacuberta (empresari): Ho sento, no ho acabo de veure clar.

Càndid Colom (pacifista): No els sembla meravellós que puguem fer realitat el projecte? No s'imaginem els titulars que despertaran el món? *Multinacional filantròpica sense ànim de lucre dona una lliçó als polítics dels cinc continents. El comerç just mundial ja és una realitat.* En parlarà tothom, premsa, ràdio, televisió, això vol dir entrevistes, reportatges, conferències, internet, debats, congressos..., despertarem consciències, sortiran imitadors entusiastes i apareixeran arreu grups afins. Tant de bo creixin i es multipliquin. El món sembrat de llavors que germinen i esborren el paisatge de la fam. S'ho imaginem? El desert, convertit en prat. Podem canviar el curs de la història, transformar el planeta en una casa única per a tothom. No és revolucionari?

F.C. (empresari): M'estic posant nerviós. (Mira el banquer Pau Llobet) Em vas dir que es tractava del negoci del segle, faves comptades i aquest surt amb...

P.L. (polític): Calli, home! (Li dóna un cop a la cama).

F.C. (empresari): A què ve això?

P.L. (polític): Li vaig dir que en parlaríem, i en parlem, oi? (li dóna un altre cop, ara més suau). Les magnífiques idees del senyor Colom s'han de traduir en fets, en iniciatives empresarials factibles, en infraestructres, en números, sobretot en això, en números blaus, que no ens ofeguim; no podem permetre que un projecte tan gran fracassi. Sap què vol dir això? Ens hem de mullar! Hi hem de posar el coll, el cor, el cap... i què diu el cap?: més, més, més, no et desinflis, parla amb aquest, empipa l'altre, negocia...; i això és dur, i dolorós, no sempre surt bé; a mi no em fa res perdre diners si, a canvi, podem posar fi al problema endèmic...

F.C. (empresari): Això sí que no! Si s'han de perdre diners, em retiro immediatament.

P.L. (polític): Però per què? No tenim un projecte boníssim? Treballem-hi! Rentem-li la cara, traiem-li les lleganyes, tallem-li els pelets del nas, el borrissol de les orelles; si no ensenyem un projecte amb cara i ulls no ens escoltaran; el que hem de fer no és gens complicat, es resumeix en una paraula: altruisme!; ens hem de sumar a la causa de la solidaritat.

F.C. (empresari): No sé de què parles. Per mi està més clar que l'aigua: Mustafà porta el gènere d'Àfrica, Àsia, Amèrica, d'on sigui, tu (Pau Llobet), que ets el banquer, hi poses el capital, jo, el personal i l'experiència, i tu (Càndid Colom), els contactes.

C.C. (pacifista): Contactes? Capital? Gènere? Si segueixen per aquest camí, me'n vaig irrevocablement i no se'n parli més. Però quin vocabulari! Tant costa parlar el llenguatge senzill del carrer? Hem de fer que els homes i les dones normals ens escoltin, que els caigui la bena dels ulls i combreguin amb nosaltres. Els nostres establiments no són comerços convencionals: arròs, blat, lleties, síndries..., cadires, taules, armaris, llits, mantes..., articles bons, preus justos; si la gent col·labora, milers, milions de persones tindran una vida digna, oh quina bomba!, hi haurà una catarsi col·lectiva i no pararem ni un segon, vinga activitat!: exposicions, conferències, xerrades, intercanvis, apadrinaments, viatges, turisme solidari...

F.C. (empresari): D'això se'n diu muntar una franquícia seriosa? No sé per què m'heu cridat, francament.

C.C.: (pacifista): Una franquícia solidària no és una franquícia, senyor empresari, és un servei a la humanitat.

F.C. (empresari): Però els serveis, tots els serveis, valen diners.

C.C. (pacifista): Aquest home no m'entén! Està clar que un dels dos sobra.

P.L. (polític): El senyor Casacuberta s'hauria de treure la son de les orelles, concentrar-se en el que estem parlant i fer L'ESFORÇ d'escoltar el senyor Colom (li dóna un altre cop, força més dur) i posar-se a la seva altura. Potser sí que tenim algunes diferències, però hi ha més coses que ens uneixen que no pas que ens separen.

C.C. (pacifista): A mi l'únic que em manté assegut en aquesta taula és la filosofia de la pau, de l'harmonia, de la distribució justa de la riquesa; si els productes del tercer món es venen a un preu just, el benefici repercutirà en milers de famílies que viuen en condicions pèssimes, i aquest benefici, sàviament retribuït, millorarà les seves condicions de vida i...

P.L. (polític): Sí, senyor! Vet aquí l'eix vertebral del projecte! No el podem perdre de vista, oi Casacuberta?

F.C. (empresari): Què?

C.C. (pacifista): Vostè només hi sent quan vol!

P.L. (polític): Parlem de la filosofia del projecte. Fi-lo-so-fi-a! Se'n recorda? En vam parlar ahir al meu despatx. El senyor Colom fa més de deu anys que es dedica a ajudar als altres i nosaltres vinga tocar diners sense pensar d'on surten. Cecs materialistes! No ens hem preguntat mai d'on venien. Per què? Ara l'hi diré: per por.

F.C. (empresari): Por, jo? Estàs de broma!

P.L. (polític): Ah, no? No ens fa por el diner brut d'homes sense entranyes que exploten altres homes? Ja és hora que ens rentem les mans i parlem de diners amb dignitat; diners no són

només inversions o riquesa personal, diners són i han de ser, i hauran de ser, treball, menjar, escoles, progrés per als que no tenen res... No s'entusiasma amb la filosofia del senyor Colom?

F.C. (empresari): La filosofia no és cap problema, el problema...

P.L. (polític): Li prego que pensi en la viabilitat del projecte i utilitzi un llenguatge planer. Adapti el discurs al senyor Colom.

F.C. (empresari): Que m'adapti? Jo... ai, quin cop!, podries vigilar, Llobet! (Es toca la cama amb la mà; el polític aixeca la tassa de cafè, mig plena, i l'hi aboca damunt l'americana gris perla). Què fas, boig?

P.L. (polític): La seva americana no té cap importància.

F.C. (empresari) (s'eixuga amb un tovalló de paper i mira a tot arreu, vermell com unes brases): Hum, em sembla que ja hi caic.

C.C. (pacifista): Tant de bo! Ja seria hora! Vejam, digui alguna cosa...

F.C. (empresari): És que jo... ehem..., no sé parlar.

C.C. (pacifista): No sap parlar? Al·leluia! Per fi, l'home infal·lible s'entrebanca.

F.C. (empresari): Del tot, les lletres no són el meu fort, no en vaig aprendre, jo; jo... jo... ehem... vaig deixar l'escola als vuit anys, vaig vendre revistes de segona mà, al carrer, sota la pluja; la mare estava malalta i havíem de menjar, i jo per les cases

demanant revistes, per vendre, deia, i el que vaig haver d'aguantar, lladre!, gitano!, em tiraven cops de roc... Però per què ho explico?

C.C. (pacifista, embadalit): Sisplau, continuï!

F.C. (empresari): No hi ha res a dir, sóc un nen del carrer, per això sóc una mica... salvatge, li demano disculpes, senyor Càndid Colom.

C.C.: Està disculpat. Sàpiga que el seu reconeixement l'honora, Sr. Casacuberta.

P.L.: És... és... sorprenent! S'adonen com tots els que estem en aquesta taula parlem el mateix idioma?

F.C. (empresari): Això ho dius tu, jo no dic frases boniques com aquest senyor tan culte; ja m'agradaria, ja!

C.C. (pacifista): El que importen no són les frases, sinó les idees, l'esforç, el sacrifici.

F.C. (empresari): Idees, esforç i sacrifici són els colors de la meva bandera.

P.L. (polític): Tots nosaltres tenim la mateixa bandera. Si no, no seríem aquí. Uf! Per fi ens entenem!

C.C. (pacifista): Estic content, molt content, fa cinc minuts estava disposat a marxar i ara... quina pau!

P.L. (polític): Ara que tenim clars els pilars que sostenen el projecte, el posarem en pràctica. A mi no em fa res perdre diners; aconseguiré engrescar polítics influents perquè suprimeixin impostos i construirem tants magatzems i centres de venda igualitària com faci falta.

F.C. (empresari): Jo poso els meus quaranta anys d'experiència personal en el món de la construcció i un personal disciplinat que està d'acord amb tot això i més i treballarà a preu fet per quatre cèntims. Sense protestar. Ni convenis, ni merdetes. Tot per la causa!

P.L. (polític): Què li passa, Sr. Colom?

C.C. (pacifista): Res, res... no em passa res, és que... m'emociono, sóc un exagerat.

P.L. (polític): Vostè no en té res, d'exagerat. Aquestes llàgrimes són perles d'humanitat.

F.C. (empresari): Jo em pensava que amb tots aquests anys ja ho havia vist tot i avui... avui...

C.C. (pacifista): Puc ser molt sensible, però el meu pilar és de formigó, i quan vull, sóc acer, ja ho sap, senyor Llobet. Comptin amb centenars de periodistes amics meus, afins a la causa de la igualtat: difondran la iniciativa per tot el planeta i serem primera pàgina mundial.

F.C. (empresari): Propaganda gratis, vull dir filosofia per a tothom.

P.L. (polític): Magnífic, però...

C.C. (pacifista): Què passa?

P.L. (polític): Hem d'anar amb peus de plom, no podem parlar clar i dir-ho als quatre vents, hi ha tanta enveja pel món! Ja saben, amics que són enemics, polítics de pa sucat amb oli, empresaris sense entranyes, pacifistes estúpids...

C.C. (pacifista): Per qui em prenen? Ja fa anys que m'arrossego per aquests mons de Déu i encara és l'hora que m'han de prendre el pèl... I Mustafà? Eh, tu, noi, potser que deixis la revisteta i diguis què en penses; no estem per cotxes, ara.

F.C. (empresari): Deixi en pau Mustafà, que és una tomba, i un treballador nat: ens vam conèixer a l'Àfrica i és l'eficiència personificada, va de bòlit, pobre!; quan els meus treballadors l'ensumen, penquen per deu, fins s'aguanten la pixera; el bon Mustafà fa rutllar tothom, té un caràcter!, una veu!, unes maneres!, és la meva mà dreta i viatja per tot el món, s'ho ha guanyat a pols i té la meva confiança, és com un fill.

C.C. (pacifista): Un fill! Com m'agrada aquesta paraula!

P.L. (polític): Hem fet un bon fitxatge.

F.C. (empresari): El millor!

P.L. (polític): Ja ve el cava, un brut reserva que és glòria. Per cert, hauríem de brindar amb una frase brillant, que passi a la història...

F.C.(empresari): No comptis amb mi, ja saps que jo, les paraules...

P.L. (polític): No es preocupi, tenim un orador. Senyor Colom...

C.C. (pacifista): Jo? No em facin posar vermell, no crec que sigui el més indicat per...

P.L. (polític): L'hi suplico, el projecte és seu.

C.C. (pacifista): Com vulguin. Jo... Els últims cinc anys només tinc una cosa al cap... Perdó!, en tinc més, un munt de problemes, com tothom; i enmig de la grisor, l'estel, el somni: encetarem una nova etapa. Mirin, tinc pell de gallina. Brindem (aixeca la copa): que l'abundància no ens abandoni!

## Parlem de **BRINDIS**

### 1. **L'objectiu de la narració.**

Quan un autor planifica i escriu una història ens ofereix tot un món, però persegueix un objectiu. D'acord que ens parlarà d'un conflicte, amb la seva presentació, el seu nus i el seu desenllaç; d'acord que crearà un escenari i construirà personatges versemblants; d'acord que aquests personatges actuaran de manera que les accions, les reaccions, els sentiments i les reflexions siguin creïbles... Però l'autor no pot perdre mai de vista l'objectiu, és com l'estrella polar que guia el vaixell —la història— fins al port. En *EL POU DE JIANG* l'autor volia mostrar com el remordiment de Wang per no respectar la voluntat de Jiang el porta a la mort. També veiem d'altres objectius secundaris: la voluntat de mostrar-nos la Xina real, amb homes i dones com nosaltres, que viuen el dia a dia el millor que poden; l'altra cara de la moneda seria la Xina tòpica i turística que trobem en tants fullets publicitaris.

. Quin et sembla que és l'objectiu principal de *BRINDIS*? Quins objectius secundaris hi veus?

. Quins són els objectius principals de les narracions que has llegit i treballat fins ara?

## 2. Personatges arquetípics.

Els personatges que apareixen en les obres literàries no són plans, sinó que tenen relleu, com les persones de carn i ossos que hi ha al darrere d'aquests personatges, els éssers humans en els quals s'ha inspirat l'autor quan els construïa. En el món real no hi ha supermans invencibles en tots els terrenys, ni éssers tan diabòlicament diabòlics com els que apareixen en algunes sèries de televisió, al·lucinants i absurdes; jo no conec ningú que tingui, alhora, unes qualitats físiques excepcionals, una ment prodigiosa, la memòria d'una manada d'elefants... i que, a més, sàpiga en dècimes de segon què cal fer i què cal dir en cada moment... En el món real no hi ha ningú que sigui un rosari de qualitats excepcionals. Ni els herois antics de les històries gregues i llatines eren infal·libles: si Aquil·les, Paris, Helena de Troia... són creïbles, és que, al costat d'alguna virtut, tenen un munt de defectes tan gruixuts o inconfessables com poden ser els nostres, és a dir són humans. El mateix *don Quijote*, és tan ingenu, tan real! La grandesa immortal d'aquests personatges es basa en la seva humanitat.

Què són, doncs, personatges arquetípics? Tot el contrari: personatges plans, sense relleu, que responen a unes característiques molt determinades, com la *sogra* que únicament es dedica a ridiculitzar el gendre o l'*àvia* que només viu per obsequiar el nét amb llatinades: si aquests personatges fan exclusivament això en tota la història –ridiculitzar el gendre; obsequiar

llaminadures), no ens els creurem; amb el temps, a còpia de viure experiències de tota mena –desil·lusions, desenganys, solitud, gelosia, enveges...-, la *sogra* i l'*àvia*, dintre seu, de vegades de manera inconscient, tenen els perquès que expliquen el que fan, i en una història no tan sols s'han de veure les accions, sinó els perquès que hi ha al darrere. Resumint, els personatges creïbles es basen en persones reals i tenen la complexitat de qualsevol ésser humà.

Ara bé, es pot donar el cas que l'objectiu de l'autor consisteixi a utilitzar personatges arquetípics per ridiculitzar els trets que els fan així.

. El banquer, l'empresari, el pacifista i Mustafà, tots els personatges de BRINDIS, són arquetípics. Descriu com és cada u i justifica per què, en aquesta narració, no tenen relleu.

. Escribeu una història amb personatges arquetípics. Aquí tens alguns arquetipus: triomfador, nen mimat, avi que es queixa per tot, afamat...

### 3. **Dramatització.**

La dramatització és un exercici excel·lent per comprovar la credibilitat o no de la història. Els actors entren en el cap i en el cor dels personatges, n'assumeixen les contradiccions i quan pugen a l'escenari, es deixen endur per la història. Si el públicriu, plora, pateix, vibra, s'emociona..., és evident que es tracta d'una bona història. Si el públic s'avorreix o resta indiferent, encara que

els actors facin un treball bo, no podem dir que la història funcioni.

. Munta amb els companys un mínim escenari: una taula amb tovalles, gots, ampolletes d'aigua i un cafè, i dramatitzeu Brindis.

. Oi que tu i els companys heu escrit una història amb personatges arquetípics i moltes, sense? Trieu-ne una de cada tipus i dramatitzeu-la; penseu que abans s'ha d'escriure el guió, és a dir fer l'adaptació teatral.

#### 4. **Ironia.**

La ironia consisteix a dir el contrari del que es vol dir, i es fa servir per provocar un somriure o una reacció sarcàstica en qui l'escolta:

El teu equip no ha guanyat cap partit de lliga i decideix no presentar-vos a l'últim partit, que, a més, és contra el primer classificat, líder destacat de la lliga; algú comenta: *Som tan bons que no jugarem*, i és possible que els altres riguin. La frase real sobre la qual s'ha construït la ironia, és: *Som tan dolents que no jugarem*, però no té cap sentit formular aquesta frase autèntica, ja que no aporta res nou al grup.

. Escriu tres frases iròniques i explica el context en què són formulades.

. Escriu una història irònica amb aquest argument: un noi arrogant vol convèncer el grup que ell és el més adequat per representar la classe en un concurs de pesca submarina.

## 5. Les ONG.

Ja saps que les ONG són organitzacions no governamentals que es dediquen a ajudar col·lectius desfavorits en països del Tercer Món o en les anomenades bosses de pobresa del Primer món, és a dir el Quart Món. A les ONG hi trobem metges, advocats, arquitectes i molts nois i noies joves que dediquen temps i esforç als altres sense compensacions econòmiques —moltes vegades s'han de pagar el bitllet al país que ajuden. A BRINDIS apareix Càndid Colom, coordinador general d'una mena d'ONG d'àmbit universal que s'anomena Alternatives Bàsiques Comunes (ABC).

. Com defineixes aquest personatge? Què creus que ens ha volgut dir l'autor presentant-lo d'aquesta manera?

. Busca informació sobre una ONG i fes un petit informe de qui són, què fan, com ho fan, on treballen, quants membres tenen, amb quins recursos compten, d'on els treuen, com s'hi pot col·laborar...

. Entrevista algú que col·labori en una ONG i explica'ns la seva experiència; abans fes un guió de l'entrevista.

## El racó dels **CLÀSSICS**

Roald Dahl va néixer a Llandaf (País de Gal·les) en el si d'una família benestant originària de Noruega. Tenia set anys quan el van internar en un col·legi anglès, on va patir els efectes d'un sistema educatiu molt rígid. Algunes de les seves obres reflecteixen episodis que va viure i va patir en persona. Quan va acabar el batxillerat, la mare volia que anés a la universitat, però ell era d'un altre parer i va començar a treballar a la Shell, una multinacional del petroli amb plantes a tot el món. Se'n va anar a l'Àfrica. Aquí el va sorprendre la Segona Guerra Mundial. Es va fer pilot d'aviació de la Royal Air Force; va ser abatut en combat i es va passar sis mesos a l'hospital. Més tard, a Washington, va començar a escriure les seves aventures de guerra. Com autor de literatura infantil, ha revolucionat el gènere. S'hi va posar motivat pels contes que explicava als seus quatre fills. L'any 1.964 va publicar la seva primera obra: *Charlie i la fàbrica de xocolata*. També va escriure guions per a pel·lícules i va crear personatges tan famosos com els Gremlins. Va morir a Oxford als 74 anys. L'obra de Roald Dahl és senzillament apassionant. *Les bruixes* o *Matilda* són dues novel·les imprescindibles de la seva bibliografia. D'altra banda, els seus llibres de relats no et deixen indiferent.

Aquí tens un fragment del conte *Galloping Foxley*, una petita joia literària:

El pitjor dia era el diumenge. El diumenge netejava l'estudi. Recordo perfectament el terror d'aquells matins, la neteja a fons i després esperar que Foxley vingués a inspeccionar.

–Has acabat? –preguntava.

–Crec... crec que sí.

Llavors anava al calaix de la seva taula, treia un guant blanc i s'hi ajustava bé cada dit. Jo em quedava quiet, observant-lo i tremolant, mentre ell es passejava; anava per l'habitació passant el dit enguantat pels marcs dels quadres, per tots els racons, els prestatges, els marcs de les finestres, les pantalles dels llums. Jo no treia els ulls d'aquest dit, que per a mi era un instrument de mort. Gairebé sempre se les arreglava per trobar una volva de pols que jo havia passat per alt o que ni tan sols havia vist, i quan passava això Foxley es girava lentament somrient amb aquell somriure que no ho era, i aixecant el dit blanc perquè veiés per mi mateix la pols que havia recollit, deia:

–Bé. Ets molt gandul, oi?

Jo no contestava.

–Em pensava que ho havia netejat tot.

–I ets o no ets un noi gandul?

–Sss... Sí.

–Però al teu pare no li agradaria que creixessis així, oi? El teu pare és molt especial respecte a l'educació.

No contestava.

–T’he preguntat si el teu pare és molt especial respecte a l’educació.

–Potser sí.

–Per tant et faré un favor si et castigo, oi?

–No ho sé.

–Oi que sí?

–Sss... Sí.

–Ens trobarem després de les oracions als vestidors.

La resta del dia era una agonia contínua esperant que arribés la nit.

Diumenge també era el dia d’escriure cartes:

*Estimats papa i mama:*

*Moltes gràcies per la vostra carta. Espero que els dos estiguen bé, jo em trobo perfectament, tret que estic una mica refredat perquè m’ha sorprès la pluja, però aviat estaré bé. Ahir vam jugar contra Shrewsbury i els vam guanyar per 4 a 2. Jo mirava i Foxley, que com ja sabeu és el director de la nostra casa, va fer un dels gols. Moltes gràcies pel pastís.*

*Carinyosament,*

*William*

Generalment anava al lavabo o al bany a escriure la carta; qualsevol lloc lluny de Foxley era bo, però havia de cronometrar el temps. El te era a dos quarts de cinc i les torrades de Foxley

havien d'estar preparades. Tots els dies li havia de fer les torrades i com que entre setmana no ens deixaven fer foc a l'estudi, tots els nois havíem de torrar el pa per als nostres prefectes en un forn petit que hi havia a la biblioteca. En aquestes condicions havia de procurar que les torrades de Foxley estiguessin: 1r, cruixents; 2n, sense cremar, i 3r, calentes i a punt. La falta d'algun d'aquests requisits era castigada amb cops.

–Escolta, tu, què és això?

–Una torrada.

–Aquesta és la idea que tu tens de les torrades?

–Doncs...

–Ets massa gandul per fer-ho bé, oi?

–Intento fer-ho.

–Saps què se li fa a un cavall gandul, Perkins?

–No.

–Ets un cavall?

–No.

–Bé, de totes maneres ets un burro. Ha, ha, ha...! Ets a la classificació. Ja ens veurem després.

Oh, quina angoixa aquells dies! Cremar les torrades de Foxley significava una pallissa, així com oblidar-se de treure-li el fang de les botes de futbol, no penjar-li l'uniforme d'esport, plegar el seu paraigües de manera diferent de com ho feia ell, tancar la porta de l'estudi de cop quan Foxley estava treballant, posar-li l'aigua del bany massa calenta, no netejar-li bé els botons de

l'uniforme, no deixar-li brillants les soles de les sabates, deixar el seu estudi desordenat a qualsevol hora. En realitat, des del punt de vista de Foxley, jo era una ofensa permanent, digne d'una pallissa.

Les intervencions de Foxley tenen un to clarament irònic. La ironia és una manera enginyosa de dir les coses, sol arrencar una rialla i denota enginy per part de qui l'usa en la conversa col·loquial. Però la ironia té diversos graus, no és el mateix dir: *Som tan bons que no volem jugar amb ells*, que dir: *No volem jugar amb éssers inferiors*. Ara ja no és ironia: és cinisme. El cínic té allò que es diu *llengua viperina* i ignora tota mena de convencions socials i manuals de bons costums: quan Alexandre Magne va anar a visitar el filòsof Diògenes, que vivia en una bota, i li va dir que estava disposat a ajudar-lo en el que fos, Diògenes li va contestar que, efectivament, li podia fer un gran favor: sortir del davant, perquè li tapava el sol.

Un esglaó més amunt –o més avall, segons com es miri– en aquesta escala de valors contraris a les convencions socials, tenim l'humor negre, que accentua aspectes violents. Foxley no tan sols practica l'humor negre amb el to de veu que fa servir, sinó que fa tots els possibles per amargar l'existència del seu jove confinat. William Perkins arribarà a pensar en el suïcidi com a única forma

d'alliberament. Però el temps passa i els nois creixen. Perkins també creix, acaba els estudis i surt d'aquella escola terrible.

. Imagina't que, al cap de trenta anys, Perkins i Foxley coincideixen en el compartiment d'un tren. Perkins el reconeix immediatament. En canvi, Foxley és lluny d'identificar l'home barbut que té davant amb cap antic alumne de l'escola. Què passa? Continua el relat...

. Potser t'ha sobtat que Foxley pugui humiliar Perkins amb tanta llibertat i que el marc del sistema educatiu el protegeixi. Què opines d'aquest sistema que marca profundament Perkins i el propi Roald Dhal?

. I del teu? Què et sembla l'ESO? T'ha donat tot el que esperaves? Ha estimulat i fomentat les teves ganes d'aprendre? Quins aspectes corregiries? Parla'ns del teu sistema educatiu ideal.

## **4. Estudis realitzats:**

### **4.1. Continguts.**

D'octubre de 2.002 a juliol de 2.003 he assistit tots els dimecres d'onze del matí a tres de la tarda al curs de Formació Permanent sobre comunicació i anàlisi de textos que impartia l'equip de Mercè Company a la seu de la Fundació Agustí Asensio, c/Puigmartí, 22, Barcelona (Gràcia).

En aquest curs s'analitzava amb el màxim rígor la versemblança i l'eficàcia dels textos presentats pels assistents.

### **4.2. Resultats i utilitat**

El curs ha servit perquè veiés la diferència entre una història que és viva i una que no ho és; gràcies al curs he reconduït el treball a temps i estic satisfet del resultat final del projecte. D'altra banda, el mètode analític après en aquestes classes és el que faré servir en endavant per dissenyar i executar qualsevol altre projecte.

## **5. Conclusions:**

La primera conclusió a què he arribat és que **la integració, principal objectiu d'aquest treball, és factible**; i no tan sols és factible, sinó que és relativament fàcil d'aconseguir si es tenen les eines per treballar-la i hi ha un mínim de voluntat entre integrador i integrat. La integració és fàcil perquè és una tendència natural de l'ésser humà, sigui de l'hemisferi nord o de l'hemisferi sud; el tancament voluntari d'un grup de persones en si mateixes, és a dir el *guetisme*, és antinatural, un perjudici. Quan llegia *La bona terra*, de Pearl S. Buck, ambientada a Xina, em vaig adonar que portava més de cent pàgines llegides i encara no havia vist cap xinès: tan sols veia persones, éssers humans condicionats per un entorn hostil; el que sentia Wang, la dona de Wang, el seu pare o els seus fills era exactament el que hauria sentit jo i la gent del meu voltant si ens hagués tocat viure en el seu context. Quan vaig llegir *Arrels*, la història de l'esclau gambià Kunta Kinte, ambientada parcialment a l'Àfrica negra, no vaig veure cap negre enlloc; continuava veient persones.

Així, doncs, el treball també m'ha servit per descobrir que **els sentiments són patrimoni de l'ésser humà i ens uneixen per damunt de totes les peculiaritats culturals, socials, religioses...** No tan sols pensem, sinó que fem coses, actuem, vivim, i el que fem cada dia del matí al vespre afecta la gent del nostre entorn i provoca adhesió, rebuig, indiferència...; però això

no és exclusiu dels éssers d'un sol país o d'una sola societat, sinó que és un tret universal que afecta tota l'espècie humana.

Pel que fa a les aplicacions d'aquest treball, crec que pot dinamitzar enormement les classes de **Llengua –expressió oral i escrita**– en relació a tot el que afecta el camp del pensament i dels sentiments: les idees, les creences religioses, el poder, l'amor, el desig de venjança, la por al fracàs..., temes directament relacionats amb l'**Ètica** i les **Ciències Socials**.

També voldria remarcar que les activitats proposades s'allunyen del camp convencional. Aquí no es treballa l'ortografia ni la gramàtica, sinó que s'exploren les possibilitats del llenguatge com a eina essencial de comunicació.

## **6. Bibliografia:**

–Aleksander Puixkin, *Novel·les i contes*; Col. Millors Obres de la Literatura Universal, Ed. 62 i La Caixa.

–Mark Twain, *Las aventuras de Tom Sawyer, Las aventuras de Huck Finn*; Ed. Círculo de Lectores.

–Rabindranath Tagore, *El jardinero* (Ed. Losada); *Gora* (Ed. G.P.)

–Zoé Valdés, *Te di la vida entera*; Ed. Planeta.

–P.C.Wren, *Beau Geste*; Col. Obras maestras, Ed. Juventud.

–Ramón José Sender. *Crónica del alba*; Col. El libro de bolsillo, Alianza Editorial.

–Manuel Puig, *El beso de la mujer pantera*; Col. Nueva Narrativa Hispánica, Ed. Seix Barral.

–Alex Haley, *Raíces*; Ultramar Ediciones.

–Mercè Rodoreda, *Mirall trencat, La meva Cristina i altres contes*; Col. Millors Obres de la Literatura Catalana, Ed. 62 i La Caixa.

–Pearl S. Buck, *La buena tierra; Vent de l'est, vent de l'oest*; Col. Nova Terra, Ed. La Il·lar del llibre.

–Karl May, *La hija del jeque*; Col. Molino, Ed. Molino.

–Roald Dahl, *Les bruixes* (Col. L'Odissea, Ed. Empúries), *Relatos escalofriantes* (Ed. Alfaguara)